Nädalavahetus
Äripäev

| Reede, 11. september 2015 | nr 161 (5288) | 3 eurot

TELLIJATELE

UUS AUTOMAATKASTIGA

FORESTER

JA KUHJAGA
TASUTA VARUSTUST

TASUTA
VARUSTUSPAKETT
VÄÄRTUSES
2600 €

Et tõeliselt nautida sõitu oma uue Subaruga, tule Autospiritisse!
Just nüüd on õige aeg uue Foresteri ostuks, sest meilt saad selle
premium-klassi mugavus- ja turvavarustuses ning supersoodsa erihinnaga!
Kiirusta, sest pakkumine kehtib vaid piiratud koguses eripartiile!

SUBARU FORESTER 2,0 CVT XS
erihind 25 500€

2600 eurone FORESTER XS varustuspakett sisaldab:
- Ksenoonesituled
- Elektriliselt kokkuklapitavad küljepeeglid
- 8 suunas elektriliselt reguleeritav juhiiste
- Ühe liigutusega kokkuklapitavad tagaistmed
- Kahetsooniline automaatne kliimaseade
- Vihmaandur
- CD FM/MV DAB stereo audiosüsteem, 7" puutetundlik infoekraan, 6 kõlarit
- Tagumine parkimiskaamera
- Tippklassi multifunktsionaalne kuvar
- X-Mode koos mägipiduriga
- Mäest laskumise abisüsteem
- Esilaternate automaatlülitus
- Metallikvärv

autospirit

Ehitajate tee 122, Tallinn
tel 659 9499, tallinn@autospirit.ee
www.autospirit.ee

3 AASTAT TASUTA HOOLDUST

SUBARU
Confidence in Motion

Kütusekulu 6,5 l/100 km, CO_2 heitmed150 g/km. 3 aastat tasuta hooldust, läbisõidul 15 000, 30 000 ja 45 000 km.

PAEPARGI kliendipäev

KLIENDIPÄEVA ERIHINNAD

SOODUSTUS KUNI 10 000 €

Laupäeval, 26. september kell 11-14
Paepargi 49 tornmajas
(läheneda Maxima poolt)

Tule tutvu Merko kvaliteetsete korteritega terviklikult arendatud Paepargi kaunis elukeskkonnas. Avatud täielikult sisustatud näidiskorter ning suurepäraste vaadetega *penthouse* korter maja 14. korrusel.

Kliendipäeva hinnasoodustusi saad kasutada kohe – **võta müügijuhiga ühendust JUBA TÄNA!**

PAEPARGI TORNMAJA
valmib novembris 2015
www.merko.ee/paepargitornid

IRINA MUTLI irina@merko.ee

PEREPARGI MAJAD
valmivad kevadel 2016
www.merko.ee/perepargi

SIMAR SELEZOV simar@merko.ee

Kliendipäeval nõustab kodu ostmisel SWEDBANK

merko

www.merko.ee/kliendipaev

UUDISED

Töötukassa pagulastele erikohtlemist ei luba

Pagulased võetakse arvele nagu tavalised tööotsijad, tööd on valmis pakkuma ka mitu valda. ▸10

ABB plaanid andsid kuulujuttudele hoogu

Tööstusfirma ABB kavandab suurt kokkuhoidu, aga ees võib oodata isegi tükeldamine. ▸16–17

Koduköögist turule, sealt edasi juba jaemüüki

Koduköögis tootmise alustamine on arvatust lihtsam ja õige tootega tuleb ka edu kiiresti. ▸12–13

PUHKEPÄEV

Loodusest, loomadest ja inimesest

Matsalu loodusfilmide festival arutleb mahepõllunduse, haruldaste ja ohustatud liikide ning inimese hävitustöö üle looduses. ▸21

KOLUMN

Ei ole tähtis muretseda majandustõusu ja -languse pärast, vaid tunda oma kliente ja turgu.

Juhtimiskonsultant Mait Raava soovitab eeskuju võtta Warren Buffettist, Bill Gatesist ja Steve Jobsist. ▸14

MAKSUD

"Valitsus on rahahädas"

Valitsus otsustas töötuskindlustusmakse alandamata jätta. Liviko juht **Janek Kalvi** ütles, et riik on süvenevas rahahädas ja selle asemel, et üks vale samm teise järel astuda, tuleks maksukava tõsisemalt muuta. ▸8–9, 2

Nädalavahetus

Äripäev

Reede, 11. september 2015
nr 161 (5288) **3 eurot**

↓	**EUR/USD**	↑	**USD/EUR**	↓	**EUR/SEK**	↓	**EUR/RUB**	↓	**NordPool**	↑	**Euribor**
	1,1198		0,8932		9,4042		76,3652		34,54		0,038%

LUUBI ALL

Levada kõrvetav teras

Viktor Levada asemel on metalliäris nüüd kanda kinnitanud tema poeg Filipp. Omanike vahel tekkis aga konflikt. ▸4–7

PANKROTISTUNUD metalliärimees Viktor Levada ise otseselt äriga enam ei tegele. FOTO: ANDRES HAABU

ÄRIPÄEV 11. september 2015
toimetaja Ken Rohelaan, tel 667 0254, e-post ken.rohelaan@aripaev.ee

NÄDALA TEGIJA

Valdo Kalm
annab pagulasele interneti

Eesti Telekomi juhatuse esimees tegi konkreetse ettepaneku, et ettevõte võib Eestisse tulnud pagulastele anda telekomi- ja interneti-teenuseid. Samuti ütles Kalm, et võtaks pagulasi tööle – muidugi kui vajalikud oskused on olemas. Kalmu sõnul ei ole oluline kandideerija rahvus ega pagulase staatus, tähtis on kompetentsus. Sarnaselt Kalmuga olid valmis pagulasi tööle võtma Äripäeva peadirektor Igor Rõtov ja Nopri Talumeierei peremees Tiit Niilo. Valmidust pagulaste aitamiseks näitas üles veel Lääne-Virumaa suurettevõtja ja OG Elektra omanik Oleg Gross.

RÕÕMUSTAB

Ettevõtjad pakuvad pagulastele tööd. Eesti ettevõtjad ja tippjuhid on valmis Eestisse saabuvatele sõjapõgenikele tööd pakkuma, et neist maksumaksjad saaksid. Praegune hirm pagulaste suhtes tundub neile põhjendamatult suur.

Uuelt aastalt oodatakse kasvu. Ettevõtjad hindavad, et uuel aastal on raske kasumit kasvatada, kuid nad tahavad vaatamata sellele investeerida ja laieneda. Kui võimalik, siis ka palka tõsta ka.

Eesti meeäri murrab Malaisiasse. Tartu külje all mesindusega tegelev pereettevõte on aastaid müünud mett Hiinasse. Nüüd saadeti katsepartiina 1,6 tonni mett konteineriga Malaisiasse.

KURVASTAB

Tallinna Sadamale lisandus veel üks mure. Lisaks altkäemaksuskandaalile peab riigifirma tegelema tõsise töise probleemiga, et ettevõtte kaubamaht kahanes võrreldes eelmise aasta augustiga üle veerandi. Pisut pakkus lohutust reisijate arvu 3,4protsendiline kasv.

Nordeal lasub ahistamise kahtlus. Finantstöötajate liit süüdistab Nordeat töötajate ametiühingu esindaja ahistamises. Ametiühingu esindajat on väidetavalt ähvardatud vallandada, kui ta meediaga suhtleb.

Talpsepad said naftaga vastu pükse. Nafta hinna kiire langus tõi Talpseppade investeerimisfirmale augustis üle 500 000 euro kahjumit, kuid kuu lõpetati siiski nullis.

KODU STUUDIO
SISEVIIMISTLUSKAUBAMAJA
Lase oma fantaasial lennata!

Tallinn
Peterburi tee 46, 11415 Tallinn
Tel 613 9770, Faks 613 9773
E-post tallinn@kodustuudio.ee

Tartu
Riia tn 130, 51014 Tartu
Tel 5615 3251
E-post tartu@kodustuudio.ee

www.kodustuudio.ee

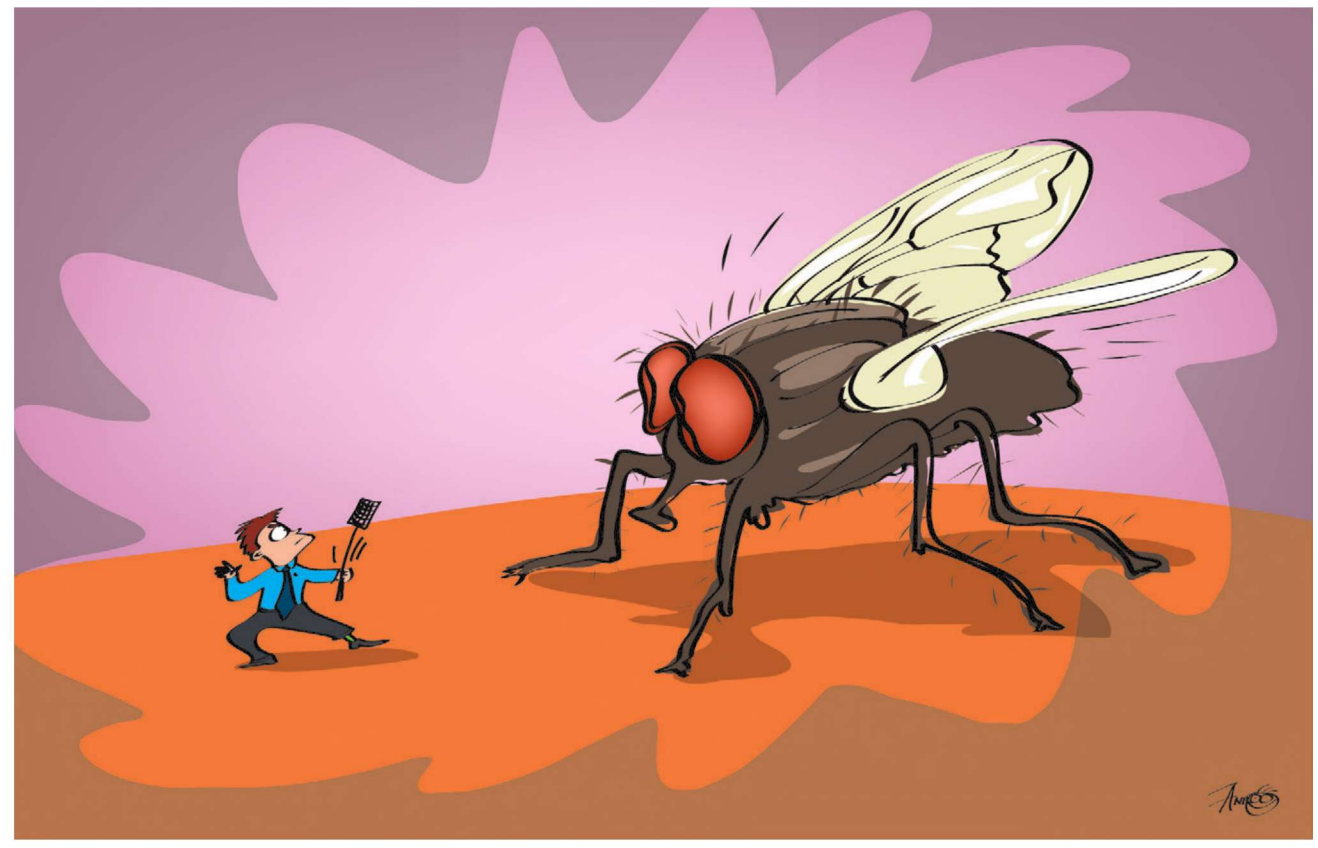

ILLUSTRATSIOON: ANTI VEERMAA

JUHTKIRI

Riik peab kätte võtma suuremad kärpekäärid

Riik kavatseb järgmisel aastal koondada keskvalitsusest 750 töökohta ehk alla 1,5 protsendi töötajate koguarvust, sest tööealine elanikkond kahaneb. Äripäeva toimetus tunnustab küll tõhusamaks muutumist ja tänu sellele 13 miljoni euro säästmist, ent hindab seda plaani liiga vähe ambitsioonikaks ja pigem kosmeetiliseks paranduseks.

Näiteks tuleks arvestada, et kui tööealiste hulk on juba pikemalt kahanenud, siis eelmisel aastal kasvas keskvalitsuse töötajate arv 1000 võrra, 56 000 inimeseni. Niisiis tuleks kärpimine jõulisemalt ja põhjalikumalt ette võtta.

Soome näeb rohkem vaeva. Eeskuju saab võtta näiteks põhjanaabrist Soomest, kus tõmmatakse riiki kokku palju efektiivsemalt. Sel nädalal teatas Soome, et avaliku sektori puhkust vähendatakse 38 tööpäevalt 30 päeva peale. Eestis on need näitajad küll tagasihoidlikumad, kuid siiski avaliku sektori kasuks kaldu – kui erasektoris puhkab töötaja 28, siis ametnik 35 kalendripäeva.

Meie vajadusele kulusid kärpida viitavad teravalt ka tööjõumaksud. Eile aga teatas valitsus, et vajutas pidurit töötuskindlustusmakse määra vähendamisele. Ettevõtjad ootasid, et määr kahaneb praeguselt 2,4 protsendilt 2,1 protsendile, kuid seda ei juhtu, hoolimata tööandjate ootustest ja isegi töötukassa nõukogu soovitusest, või ka tõsiasjast, et määra kahandamist on esmatähtsaks nimetanud ka peaminister Taavi Rõivas ise.

Katteallikas olemas. Kõrged tööjõukulud on Eesti probleem, samas ei vajaks töötuskindlustusmakse vähendamine katteallikat – see on juba töötukassa reservis olemas. Töötukassa andmetel piisaks aastas 40 miljoni euro reservi panemisest ja vajaduste katmiseks, siis aga ei saa rahandusminister Sven Sesteri sõnul praegust kaks korda kiiremas tempos raha kogumist peatada, sest see lükkaks kreeni riigieelarve. Nii kasvabki tööjõumaksuks kujunenud puhvri paisutamisega töötukassa rahapada aasta lõpuks ligi 700 miljoni euroni. Organisatsiooni kulutused on viimastel aastatel olnud seejuures 145 miljoni euro tasemel ning praegu paistab, et rohkem pole vaja ka.

> **Seda, et ettevõtjad kulude vähenemise peale pahandavad, ministril karta ei maksa.**

Maksusüsteem peab olema järjepidev ja määrasid tuleks muuta nii harva kui võimalik, on Sesteri sõnum. Kindluse poole pealt on tal õigus, ent see puudutab pigem kulude ootamatut kasvatamist. Seda, et ettevõtjad kulude vähenemise peale pahandavad, ministril karta ei maksa.

Töövõimereformi raha. Teise põhjendusena selgitab Sester rahavaru kogumise vajadust ka tulevast aastast käivituva töövõimereformiga, millega tahetakse tööturule tuua kümned tuhanded töövõimetuspensionärid. See ei ole samas päris täpne. Nimetatud reformi rahastatakse tervise- ja tööminister Rannar Vassiljevi sõnul Euroopa Liidu sotsiaalfondist, mitte varudest.

Tõsi, muutused nõuavad ka töötukassalt raha – ettevalmistuskulud ulatuvad 13 miljoni euroni ning edaspidi ostetakse hankega sisse töövõime hindamise teenust.

Töötukassa on töötajate ja tööandjate mustade päevade fond sihtotstarbeliseks kasutamiseks. Äripäev kirjutas juba tänavu mais, kuidas töötukassa netovarade kuhjumine viie aastaga kolmekordseks ehk 600 miljoni euroni tõestab, et säärane rahakogumine tuleb praegusel kujul lõpetada. Reservi mahu suurendamise asemel oleks mõistlik hoida seda praeguse taseme juures, kus tulud oleksid võrdsed kuludega ja mis oleks piisav võimaliku kriisiolukorra ületamiseks.

Taavi Rõivas:
Kõik need, kellega olen mina Vao pagulaskeskuses rääkinud, on kinnitanud oma soovi ise hakkama saada.

Peaminister näeb saabuvates pagulastes tulevasi maksumaksjaid. LOE LÄHEMALT LK 10

11. september 2015 **ÄRIPÄEV**
toimetaja Anu Jõgi, tel 667 0111, e-post toimetajad@aripaev.ee

Europarlament nõuab Kohveri vabastamist. Vastu hääletajaid 111

Euroopa Parlamendis pandi eile hääletusele nn Eston Kohveri resolutsioon, mille vastuvõtmise poolt oli 378 saadikut, kuid vastu 111 saadikut ning 138 jäi erapooletuks.

Erapooletuks jäi ka Eesti saadik Euroopa Parlamendis Yana Toom. Vastuhääletajate seas oli üks tuntumaid nimesid Prantsusmaa Rahvusrinde juht Marine Le Pen.

Eesti eurosaadiku ja endise välisministri Urmas Paeti hinnangul oli see, et vastu oli 111 saadikut, ootuspärane. "Siin ei ole midagi uut. Alati ongi see suurusjärk, see on teada," ütles Paet Äripäevale. "Parlamendi koosseisus ongi umbes 100 ja veidi enam saadikut, kes ei ole nõus Venemaad kritiseerima."

Teemat tuleb üleval hoida. Paet lisas, et võtab eilset hääletustulemust võiduna, sest otsus keskendus konkreetsetele inimestele, sealhulgas Eston Kohverile.

↑ **VENEMAA mõistis kaitsepolitseinik Eston Kohveri 15 aastaks vangi.** FOTO: LIIS TREIMANN / POSITMEES / SCANPIX

Küsimusele, kui tõenäoliseks ta peab, et Eston Kohveri seis läheb paremaks, vastas Paet: "Seda me peame kõik lootma ja selle nimel tegutsema. Üks komponent ongi, et see teema ei vajuks kuskile tahaplaanile." Paeti sõnul tuleb maailmas iga päev uusi uudiseid ja kehvi sündmusi, mistõttu on oluline seda hoida rahvusvaheliselt tähelepanu all.

Paet lisas, et kindlasti on oluline, et resolutsiooni läks sisse ettepanek liikmesriikidele, mille järgi näiteks konkreetselt Eston Kohveri süüdimõistmisega seotud inimeste (kohtunikud, uurijad) vastu kehtestataks sanktsioonid. Resolutsioonis nõutakse, et "Venemaa Föderatsioon tegutseks kooskõlas oma rahvusvaheliste kohustustega, vabastaks Eston Kohveri viivitamatult ja tagaks talle turvalise tagasipöördumise Eestisse."

Viisakeeld ja varade külmutamine. Resolutsiooniga nõutakse, et Venemaa vabastaks lisaks Kohverile kolm ukrainlast: filmirežissöör Oleg Sentsovi, aktivist Oleksandr Koltšenko ja lendur Nadija Savtšenko.

Parlament palus nõukogul koostada ELi ühise nimekirja ametiisikutest, kes on vastutavad Kohveri, Savtšenko, Sentsovi ja Koltšenko röövimise, ebaseadusliku kinnipidamise ja neile karistuse määramise eest, ning kehtestada neile kogu ELi hõlmav viisakeeld ja külmutada kõik finantsvarad, mis neil või nende lähikondsetele ELis on.

ÄRIPÄEV.EE

JUHTIMINE

Maanteeametit asub juhtima Priit Sauk

Eile nimetas majandus- ja taristuminister Kristen Michal maanteeameti uueks peadirektoriks Priit Sauki, kes asub ametisse tulevast esmaspäevast.
Michali sõnul rääkisid konkursil Sauki kasuks tema töökogemus ja otsusekindlus senistel töökohtadel.
Sauk on pika ja mitmekesise kogemusega juht, kes on viimastel aastatel juhtinud ehitusettevõtet SRV Ehituse AS. Tal on juhtimiskogemus ka ettevõtetest Teede REV2 AS, AS YIT Ehitus, AS Koger ja Partnerid ning AS Tartu Maja.
Ta on lõpetanud Tallinna Tehnikaülikooli ehitusteaduskonna ehitusinseneri erialal.

JUHTIMINE

Baltika nõukogu pikendas Milderi ametiaega

ASi Baltika nõukogu otsustas teisipäevasel koosolekul pikendada juhatuse esimehe Meelis Milderi ja juhatuse liikme Kati Kusmini lepingut uueks kolmeaastaseks ametiajaks.
Juhatus jätkab kolmeliikmelisena koosseisus Meelis Milder, Kati Kusmin ja Maigi Pärnik-Pernik. Maire Milder jätkab oma senisel positsioonil grupi juhtkonnas brändingu ja jaekontseptsioonide direktorina.

NÕUKOGU

Vangerdus Eesti Energia nõukogus

Eesti Energia erakorraline aktsionäride koosolek otsustas üleeile määrata uueks nõukogu liikmeks Väino Kaldoja ning kutsuda nõukogust tagasi Toomas Lumani.
Väino Kaldoja on Silberauto asutaja ning on juhtinud seda ettevõtet viimased 15 aastat.
Eesti Energia nõukogusse kuuluvad nõukogu esimees Erkki Raasuke ning liikmed Meelis Virkebau, Danel Tuusis, Randel Länts, Märt Vooglaid, Peep Siitam ja Väino Kaldoja.

ÄRIPÄEV 11. september 2015
toimetaja Aivar Hundimägi, tel 667 0111, e-post toimetajad@aripaev.ee

→ **PANKROTISTUNUD** metalliärimehe Viktor Levada poeg Filipp Levada, kes pildil annab intervjuud Äripäeva ajakirjanikule, käib isa jälgedes ja ajab samuti metalliäri.
FOTO: ANDRAS KRALLA

Tülli pööramine metalliärimehe Viktor Levadaga tõi tema poja parimale sõbrale Vladislav Stradomskile kaasa talle kuuluva ettevõtte pankrotistumise, ärikeelu ja hiigelvõla.

ALYONA STADNIK, VIRGE HAAVASALU
alyona.stadnik@aripaev.ee, virge.haavasalu@aripaev.ee

KONFLIKT

Levadaga riidu minek lõppes halvasti

Emotsioonidest kantud konfliktis väidavad Viktor Levada poeg Filipp ja Autorollo kohtuasjas kriminaalsüüdistuse all olev advokaat Siim Roode, et Jõelähtme vallas asunud metallitööstusettevõtte Catmeti viisid mullu pankrotti nemad, et taastada kontroll ettevõtte üle ja kõrvaldada juhtimisest Vladislav Stradomski.

Stradomski aga väidab, et Catmeti varjatud juhtimise taga oli hoopis pankrotistunud suurärimees Viktor Levada, kelle osalust ta Catmetis hoidis ja kelle käske ta täitis.

Millest kõik alguse sai? Viis aastat tagasi, kui käis Viktor Levadale kuulunud metallitööstusettevõtte Levadia Metalli saneerimine Siim Roode juhtimisel, loodi Levada toonase töötaja Aleksander Järve eestvedamisel uus metallitööstusettevõte Catmet OÜ, mis pidi jätkama pooleli jäänud tööd. Kui 2011. aasta alguses kuulutati välja Levadia Metalli pankrot ja ka Viktor Levada isikupankrot Lätis, oli vaja leida keegi, kes esindaks Levadat uues äris. Catmeti suuromanikuks sai Levada poja parim sõber Vladislav Stradomski, kuigi nüüd väidab poeg Filipp, et Stradomski esindas Catmetis hoopis teda.

Isa eeskujul. "Olen isa juures töötanud juba väiksest peale ja tundsin seda valdkonda. Tahtsin luua oma ettevõtte ja arendada uusi suundi. Viktor Levada on mind aidanud selle viie aasta jooksul puhtalt heade soovidega, kuid ta ei ole selle ettevõtmisega olnud seotud, ta ei ole käinud seal tööl. Minu meelest on normaalne, kui poeg peab nõu isaga, kellel on ka suur kogemus äris," kommenteeris

↑ **LOORENT OÜ tootmishoone, kus praegu Filipp Levada peamiselt tegutseb.** FOTO: ANDRAS KRALLA

Pankroti põhjustasid võlausaldajad ise

Filipp Levada ja Siim Roode, kes sisuliselt Catmeti juhtisid ja otsuseid langetasid, olid ise või nendega lähedalt seotud isikud erinevate ettevõtete kaudu Catmeti rahastajad.

Tulevased võlausaldajad tegid Catmeti konto tühjaks, jätsid meelega üles teatud nõuded ja müüsid ettevõtte 2013. kevadel loodud Filipp Levada metallitööstusfirmale Loorent OÜ. See andis võimaluse Catmeti ja usalduse kaotanud Stradomski pankrotti nõuda.

Praegu on Catmeti võlausaldaja Catmetile laenu andnud ja pankrotti nõudnud Roodega ühist advokaadibürood pidava advokaadi Raul Markuse firma Glamring OÜ.

Teine võlausaldaja on Roode juhtimise all tegutsenud, praeguseks Filipile kuuluv firma Steel Invest OÜ, mis andis laenu Levada osalust hoidnud Stradomskile Catmeti aktsiakapitali suurendamiseks.

Selle nõude suurus on umbes 600 000 eurot. Catmeti pankrotihalduri Maire Armi sõnul on kokku peaaegu 1 miljoni euro eest võlanõudeid.

Pankrotiskeem oli lihtne. "Ega me ei varja, et kaudselt oli pankrotimenetlus tol hetkel ka ainuke seaduspärane võimalus taastada mingigi kontroll Catmeti üle ja kõrvaldada Catmeti juhtimise juurest Stradomski. Et pankrotihaldur selgitaks välja, kes, mis ja kus," möönis enda sõnul Catmetis Filipp Levadat esindanud advokaat Siim Roode vestluses Äripäeva ajakirjanikuga.

"Enda pankroti põhjustas ta ise (Vladislav Stradomski – toim). Kui ta oleks aktsiad üle andnud, oleks see nõue (Steel Investi kui pandipidaja – toim) kuulunud tasaarveldamisele. Kuni me ei saa tõendada vastupidist, oli see noore inimese vaba valik," rääkis Catmeti pankrotti nõudnud advokaat Raul Markus, kelle firma Glamring OÜ andis Catmetile peaaegu pool miljonit eurot laenu.

Kommentaar

Sõlmiti ettevõttele kahjulik müügileping

HENRIK KIRSIMÄE
Legalia advokaat, Aleksander Järve esindaja

Catmeti müügilepingust selgub, et ettevõtte müügihinnaks on vaid 350 000 eurot. Kõnealune summa on oluliselt väiksem, kui oli ettevõtte omanikuks olnud Catmet ASi aktsiakapital summas 384 804 eurot, ja mitu korda vähem kui selle ettevõtte raamatupidamislik või bilansiline väärtus. Samuti ei toimunud ettevõtte müügihinna tasumine reaalselt, vaid Loorent OÜ poolt tasumisele kuuluv müügihind tasaarveldati ettevõtte ühe rahalise kohustuse täitmisega Loorent OÜ poolt. Sisuliselt täitis Loorent kohustuse, mis ettevõtte üleminekuga läheb ettevõtte omandajale niikuinii üle.

Tehing ettevõtte huvidega vastuolus. Catmet ASi aktsionärid ei ole ettevõtte müüki heaks kiitnud ning sellega seoses pole neil mingeid kavatsusi olnud. Catmet ASi endisel juhatuse liikmel puudusid ka volitused sellise tehingu tegemiseks. Kõnealune ettevõtte võõrandamise tehing oli Catmet ASile kahjulik ja tehtud vastuolus viimase huvidega. Äriühing oli toimiv ettevõte ning tehingu tegemiseks puudus igasugune mõistlik vajadus.

Sõlmides kahjuliku müügilepingu, millega Catmet AS võõrandas ettevõtte kõik õigused, kuid mitte kohustused, ning aktsepteerides müügi hinnaks *ca* kümme korda õiguste kogumahust väiksemat summat, mille eest tasumine toimus osaliselt ühe kohustuse täitmisega, põhjustas Dinis Fomin Catmet ASi maksejõuetuse.

Vaenulik ülevõtmine. Praegusel juhul on tegemist Catmeti endise juhtkonna katsega võtta üle Catmetile kuuluv metallitööstuse ettevõte. Ettevõte ongi tegelikult näilise ja rahatu tehingu abil Loorent OÜ poolt vaenulikult üle võetud.

Loorent OÜ põhiline kasusaaja äriregistri andmete järgi on/oli Catmeti endine nõukogu liige Filipp Levada. Tegemist on otseselt Catmet ASi vara edasivõõrandamise ja üleandmisega ("kantimisega") kolmandale isikule. Selle põhjuseks võib pidada asjaolu, et Viktor Levada oli kaotamas kontrolli Catmet ASi üle, sest tema variisik ei täitnud tema ees oma kohustusi ja pöördus tema vastu.

mitme ettevõtte omanik Filipp Levada, kes on kõigest 22aastane.

"Kui ma pidasin isaga nõu, kas alustada või mitte, vastas ta mulle lühidalt, et kui tahad, tegele, mina olen väsinud ja rohkem äriga tegeleda ei taha," rääkis Filipp, kes oli toona veel alaealine. "Catmet on otsast lõpuni minu ettevõte. Minu isa tutvustas mulle Aleksander Järve. Ta hoidis häid suhteid meie perega ja me usaldasime teda," lisas ta.

Reetmine. Filipp ei tahtnud enda sõnul oma nime alt uut ettevõtet luua, kuna tol ajal ümbritses nende peret firmade pankrotistumise tõttu palju halba. Stradomskiga oli Filipp väiksest peale suur sõber ning usaldas teda. "Tahtsin talle anda võimaluse õppida, areneda ja raha teenida. Tahtsin anda ka osalust ettevõttes, aga inimene, tundub, ei soovinud oodata ning tahtis saada kõik ja kohe. Talle tehti hea pakkumine, et mind reeta. Tuli välja, et ta on samasugune varas nagu Aleksander Järv," ei hoidnud Filipp end tagasi.

Mullu 21aastasena isikupankroti saanud Vladislav Stradomski sõnul meelitas teda viis aastat tagasi Catmeti variisikuks pankrotis olnud Viktor Levada. "Viktor tuli minu pere juurde ja rääkis, et tahab saada minu ristiisaks. Rääkis minust kui teisest pojast. Sain osanikuks koos Aleksandriga. Minul oli 75% ja Järvel oli 25%. Järv oli ka juhatuse liige. Kui Viktor ütles, et tuleb mõnele paberile alla kirjutada, siis kirjutasin, kui ütles, et ei kirjuta, siis ei kirjutanud," rääkis Stradomski. Osalused jagunesid tema sõnul vastavalt sellele, kuidas Levada ja Järv raha firmasse panid.

Viktor Levada ei olnud tegelikult varatu. Tal olid nn säästud välismaal, mida ta oli aastate jooksul Levadia Metallist kõrvale pannud ja mis jäid tema nii firma- kui ka isikupankrotis puutumata. Järve ja Stradomski sõnul pani Viktor just nn *offshore*'idest tulnud raha Catmeti. Samuti jäid nimetatud pankrotiprotsessis puutumata Viktori abikaasa Nadežda välismaal asunud dividendid, millega rahastati Filipi sõnul hoopis Catmeti. "Olen talle tänulik, et ta hoidis Levadia Metallist saadud dividende," märkis Filipp.

Viktoriga seotud pankrotiprotsessides jäi puutumata Viktorile ja Nadeždale kuulunud Jõelähtme vallas asuv villa, kus Viktor, Nadežda ja Filipp elavad tänaseni. Praegu on kinnistu omanik firma Navigor OÜ, mis kuulub äriregistri andmetel Ukraina päritolu Jevgeni Pokorale. Nii Viktor kui ka Nadežda ise ei olnud valmis Äripäevaga rääkima ja ütlema, kelle raha tegelikult Catmeti liikus. Kuigi Viktor väidetavalt enam äris ei osale, elab ta rantjee-elu edasi, viibides pidevalt välismaal ja sõites ringi kallite autodega. Ka poeg Filipp ei olnud valmis ütlema, mis raha eest isa elab, väites, et ta ei tea seda.

Ilus algus. "Äri läks Catmetis väga hästi. Kahe aastaga oli Catmeti puhaskasum 1,2 miljonit eurot. See rahuldas Levadat. Moodustati veel üks firma, Loo Properties OÜ. See oli kinnisvarafirma, mis ostis Jõelähtme valda krundi ja hakkas Catmetis teenitud kasumiga ehitama tootmishoonet. Loo Propertiese raha tuli Inglismaa *offshore*'idest. Samamoodi tuli esialgu Catmeti arvetele raha *offshore*'idest, midagi kandis Viktor," rääkis toonane juhatuse esimees ja väikeosanik Järv.

> **Kui Viktor ütles, et tuleb mõnele paberile alla kirjutada, siis kirjutasin, kui ütles, et ei kirjuta, siis ei kirjutanud.**
>
> **Catmet OÜ osanikuks tehtud Vladislav Stradomski**

Järve sõnul tuli raha *offshore*'idesse Baltic Steel Traidi ehk Levadia Metalli kaudu, kust pumbati raha välja. "Selle kohta tõendusmaterjale ette näidata ei ole," märkis Järv, kelle sõnul tundis Catmetile laekunud raha vastu huvi isegi maksuamet, aga kuna olid olemas laenulepingud Inglismaa firmadega, oli Catmet nii-öelda puhas.

Filipp Levada aga ei tea, mis *offshore*'idest jutt käib. "Ma ei tea, mis ettevõtetest käib jutt. Tegemist on viie aasta taguse asjaga. Kui te küsite, kust tuli ema raha, siis ma ei oska öelda. See on tema valik, kus ta hoiab oma raha," ütles Filipp Levada.

Vaidlus riigikohtus. Järv lahkus ettevõttest 2012. aastal, tema sõnul tekkis toona Viktoriga tüli ühe töötaja koondamise pärast. Enne kui Järv lahkus juhatusest, seadis ta enda antud laenule Catmetiga Loo Propertiese peale hüpoteegi, mille tehingu õigsuse üle vaieldakse praegu riigikohtus.

Vahepeal sai juhatuse uueks liikmeks Dinis Fomin. Tema ajal tehti osaühingust aktsiaselts, mille tulemusena vähenes Järve osalus 25%-lt 0,2%-le. "See tehti enamushäältega. Ja selle korraldas Siim Roode. Kõik oli seaduslik, kirjad olid mulle edastatud, sh protokollid, milles oli isegi kirjutatud, et olin vastu," märkis Järv.

Aktsiaseltsiks muutumise eesmärk oli Järve sõnul vähendada tema mõjuvõimu. See ajendas ka Järve müüma tema olematuks kahanenud osalust.

"Mind viidi notari juurde ja öeldi, et on vaja firmat aidata. Siim Roode firma loovutas mulle laenu, millega suurendasin aktsiakapitali ettevõttes. Raha liikus läbi minu Catmeti aktsiakapitali, mis aitas Levadal Järv ärist eemale tõrjuda. Järgnevalt kanditi vara ettevõttest välja. Lõpuks müüdi ettevõte Filipp Levada eestvedamisel Loorent OÜ-le, mille allkirjastas Catmeti endine juhatuse liige Dinis Fomin. Peale seda olin automaatselt võlgu pea pool miljonit eurot Siim Roode firmale Steel Invest, mille taga seisis Viktor," rääkis Stradomski.

Pärast seda, kui Stradomski enda sõnul notaris käis, sai ta aru, et asjad ei ole enam päris õiged. Kuna ta seni ise ühtegi toimingut ei teinud, määras ta enda suuromanikuna juhatuse liikmeks ja läks Krediidipanka, et paluda Catmeti kontoväljavõtet. Sellest selgus, et 2013. aasta novembri seisuga oli pangakonto tühi. Mõni päev enne oli toimunud Catmeti müük Loorendile. Filipp Levada sõnul kontrollis ettevõtte müügitehingut notar.

Selle müügilepingu vaidlustasid Järv ja Stradomski kohe pärast müügiakti tegemist kohtus. Lisaks esitasid Järv ja Stradomski kui endised Catmeti osanikud aasta tagasi prokuratuuri taotluse algatada kriminaalasi Dinis Fomini suhtes Catmeti varatuks tegemise põhjusel. Prokuratuur algatas möödunud aasta septembris ka kriminaalasja, kahtlustust veel kellelegi esitatud pole.

2014. aasta veebruaris kuulutati välja Catmeti pankrot ja mõni kuu hiljem Stradomski isikupankrot, millega kaasnes tal ärikeeld.

ÄRIPÄEV 11. september 2015
toimetaja Kristi Malmberg, tel 667 0111, e-post toimetajad@aripaev.ee

KONFLIKT

Roode: soovitasin vaid seadust järgivaid käike

ALYONA STADNIK, VIRGE HAAVASALU
alyona.stadnik@aripaev.ee, virge.haavasalu@aripaev.ee

Filipp Levadat esindav advokaat Siim Roode kirjeldab Catmeti ümber toimunud raharinglust ning kinnitab, et on soovitanud Levadale ainult seaduslikke tehinguid, et ta oma varast ilma ei jääks.

Catmeti ümber keerutati advokaatide abil eri firmade kaudu kõvasti raha, millest suurem osa kuulus perekond Levadale.

Intervjuu advokaadibüroo MOB-CS OÜ vandeadvokaatide Siim Roode ja Raul Markusega.

Mis on Steel Investi taust ja mis asjaoludel on laenatud raha Catmetile? Siim Roode (SR): See taust on väga lihtne, kui vaadata, kes on Steel Investi omanik. Seesama isik, Filipp Levada, on olnud tegelikult kogu aeg selle ühingu (Steel Investi – toim) omanik, ja see, et mingil perioodil paluti minul neid osalusi hoida advokaadibüroos, siis see on täiesti tavapärane praktika, mida advokaadid ikka teevad, kui nad oma kliendi vara hoiavad.

Mis põhjusel? SR: Ma usun, et see põhjus, eks Filipp Levada saab ise seda täpsemalt öelda, oli selles, et toona tema isa ettevõtte pankrotiümber oli palju avalikkuse tähelepanu ja ta ei soovinud osalust selles ettevõttes.

Miks need osalused vahetusid? Algul oli äriregistri andmetel ettevõtte omanik Russmet SIA. SR: Tehnilised küsimused. Kogu aeg on selles lõplikuks kasusaajaks olnud Filipp Levada.

Millega Steel Invest tegeles? SR: Steel Investi kaudu anti laenu Catmetile.

Kuidas see raha Steel Investi sai? SR: See oli Filipp Levada raha.

See on siis nii Steel Investi kui ka Glamringi puhul? Raul Markus (RM): Hoiame Steel Investi ja Glamringi lahus. Glamring OÜ andis laenu Catmetile. See voog on olnud ühesuunaline. Edasi-tagasi hüppamist ei ole.

Olete andnud 2013. aasta 19. veebruaril 25 000 eurot laenu Catmetile ja saanud sama aasta 27. veebruaril sama summa tagasi. RM: See on tavapärane laenutegevus.

Et edasi-tagasi niiviisi rahad liiguvad? RM: Pangas on teinekord arvelduskrediit. Kui on vaja, siis võetakse, kui on vaja, siis antakse tagasi. Minu arust täiesti tavapärane tegevus.

Miks see ikkagi Glamringi kaudu peaks käima? Või mis motiiv Teil on? RM: Glamring on minu investeerimisfirma. Oma raha investeerin ja toimetan läbi Glamringi. Kui eraisik Raul Markus läbi Glamringi investeerib, siis, jah, maksu mõistes see on täna mõistlikum. Seda ma olen teinud.

Te andsite toona Catmetile laenu ja kes oli laenu soovija? RM: Filipp Levada.

Kuigi ta seal kirjade järgi ei tegutsenud. RM: Absoluutselt. Filipp Levadaga oli juttu ja ta soovis äritegevuse arenduseks laenu, ja ma andsin. Mul on lepingud olemas. Lõppsumma, mis jäi üles, oli 427 000 eurot. See on Cat-

FOTO: ANDRAS KRALLA

meti võlgnevus minu firma ees. Pluss intressid ja viivised.

Kas see on täiesti aktsepteeritav tegevus, et andsite laenu Catmetile, kuigi Filipp Levada ise seal tegelikult ei tegutsenud? RM: Filipp Levada palus, kas ma saan anda Catmetile laenu. Me leppisime kokku, et see on võimalik. Kui ma saatsin ära lepingu ja need alla kirjutati ning raha ära kandsin, mis siis siin nii väga erilist on.

See on Teie täiesti isiklik raha? RM: Jah.

Kas Te lootsite saada sealt investeerimistulu? RM: Jah. 10% aastas.

Kuidas ta teadis Teie poole pöörduda? RM: Siim soovitas mulle, et on igatipidi tore ja normaalne firma.

Mis selle rahaga tehti, seda ka teate? RM: Seda ma väga ei uurinud, mis selle rahaga tehti.

Toona ei olnud Glamring äriregistri andmetel investeerimisfirma, oli teise nimega ettevõte. RM: Mis mõttes, ma ise asutasin OÜ Glamring. Ma kinnitan, et ma ise asutasin selle firma.

Toona oli see valdusfirma, tänavu on see äriregistris muudetud advokaaditeenuse pakkumisega (advokaatide ja advokaadibüroode tegevus – toim) tegelevaks firmaks. RM: Valdusfirmade tegevus, see on tavapärane, kui ma internetis ettevõtet asutan. Ma ei ole ühtegi muudatust ise teinud.

Ma kinnitan, et olen andnud oma firmast Catmetile laenu. Ja kodanik Järve ma ei tunne ega ole isegi kunagi näinud. Kui Filipiga rääkisin, siis ta ütles, et tegemist on tema firmaga edasi. Stradomski olevat Filipi koolivend ja väga hea sõber, kelle nimel see kõik on, ja Filipp isegi esitles teda mulle. Ja ta ise (Stradomski – toim) kinnitas mulle, et kõik on ajutine, et ta on sõbral abiks. Ja täpselt nii oligi.

Aga Viktor Levadaga Te isiklikult ei suhelnud Catmetiga seoses? RM: Ei. Ma olen Viktoriga kokku puutunud, aga kõik on läbi Filipi olnud, aga väga põgusalt.

Viktor Levadaga mingeid kokkuleppeid Te ei sõlminud? RM: Ei.

Kas see raha oli Teie isiklik raha või tuli Inglismaalt *offshore*-firmadest, ka Steel Investi puhul? Ja kas Steel Invest ja Glamring vahendasid seda raha? RM: Mina siin küll ei vahendanud mingit asja.

Te andsite laenu ja Catmet jäi Teile võlgu? RM: Jah, esiteks andis Filipp mulle teada, et Stradomskiga tekkisid probleemid, ja kuna laenutähtaeg sai läbi, siis on tavapärane praktika, et saatsin välja nõudekirjad, et ära maksta, ja kui seda ei tehtud, siis esitasin pankrotiavalduse.

Miks Filipp Levada ise seda raha ei maksnud? Eelkõige sai ju tema sellest kasu, Stradomski oli ju ainult variisik. SR: Mul on tunne, et te teatud lepinguid ei ole näinud. 18. novembril 2013 toimus aktsionäride koosolek, kus ASi Catmet põhikirja muudeti. See on täna kehtiv põhikiri. See on kohtus täna vaidlustatud, aga kehtiv. Põhikirja muutmise otsustamisel osalesid Vladislav Stradomski ja Aleksander Enci. Lepiti kokku, et üldkoosolekul võetakse otsuseid vastu nii, et kõik aktsionärid peavad poolt hääletama, mis tähendab seda, et 98% aktsiate omanik Stradomski mis tahes otsuste vastuvõtmisel sidus end ära vähemusaktsionäriga. Teiseks määrati ära, et juhatusse saavad kuuluda ainult väga kitsa ringi isikud ehk peavad olema õigusharidusega jne inimesed.

Kas Teie tegite ettepaneku põhikirja muuta või saite suunised Filipp Levadalt? SR: Põhikirja muutmise otsustas Stradomski koos väikeaktsionär Enciga ja mina selle otsuse ettevalmistamisel mingil moel kaasa ei rääkinud. Steel Investi kasuks oli panditud Stradomskile kuuluvad Catmeti aktsiad. Filipp Levada oli nende aktsiate tegelik omanik. See oli 2013. aasta suvel juba, kui tehti Stradomskile ettepanek anda need aktsiad Steel Investile üle, et aktsiate hoidjaks jääb Steel Invest. Stradomski teeneid ei vajatud enam. Stradomski ei andnud neid aktsiaid üle. Hakkas kõrvale hoidma. Ja siis ühel päeval aimasime, et kohe-kohe on toimumas selline asi. Me ei teadnud täpselt, mida nad teevad. Mina vaatan Steel Investi esindajana, et minu kasuks panditud aktsiad muutuvad väärtusetuks, kuna muudetakse niimoodi põhikirja. Ja edaspidi, isegi kui ma neid aktsiaid, isegi kui need panditud on, müüa tahan või mida iganes teha, siis keegi neid ei osta, sest nende aktsiatega tegelikult oma õigusi teostada ei saa, ilma vähemusosaniku otsuseta.

Steel Invest andis Stradomskile laenu, et Stradomski saaks maksta sisse nii palju aktsiakapitali, et sai ümber kujundada osaühingu Catmet aktsiaseltsiks.

Kust see raha tuli? SR: See oli Filipp Levada raha.

Kust see Filipp Levadale tuli? SR: See oli ema raha, mis oli aastatega korjatud. Nadežda Levadale kuulus ka 10% Levadia Metalli aktsiatest. Ta oli saanud dividende.

Mitte Viktor Levada? SR: Ei.

Kas miskitpidi siis üldse Inglismaalt raha ei tulnud, ei Steel Investi ega Catmeti? SR: Veel kord, kui isik on saanud dividende, kas ta hoiab seda Inglismaal või Rootsis või Austraalias, ei oma mitte mingit tähtsust.

Millal tekkis tunne, et peaks ettevõtte maha müüma? SR: Ma võin anda ka täpse kuupäeva, millal mul oli see tunne, et nüüd lähevad asjad teisiti. Sellised otsused tulevad kohe-kohe. Muudeti põhikiri ja samal päeval vahetati nõukogu ja pandi Stradomski juhatusse. Nende, Stradomski ja Järve plaan oli kontol olev raha omale võtta.

Aga nemad ei teinud ju seda tühjaks? SR: Nemad plaanisid selle tühjaks teha, kuna nemad nimetasid juhatusse Vladislav Stradomski, nõukogusse Aleksander Järve, Henrik Kirsimäe ja Aleksandr Enci. Nad tahtsid võtta ettevõtte üle kontrolli enda kätte.

Ettevõtte juhataja oli Dinis Fomin. Tema kutsuti tagasi.

Sain Stradomski jutust aru, kui ta end juhatuse liikmeks tegi ja panka läks, oli konto juba tühi? SR: Oligi tühi. Kuna me (Filipp Levadaga – toim) saime aru, mis neil plaanis oli.

Aga Viktor Levada? SR: Üldse ei puutu asjasse. Me saame aru, et Järv ja Stradomski loomulikult üritavad jätta muljet, et siin on ka Viktor Levada seotud, aga ta ei ole seotud.

Taust

Olulisemad tegelased Catmetis

OÜ Catmet osanikud ja osapandid:
27.08.2010–30.12.2010
Aleksander Järv 100%
30.12.2010–13.05.2011
Vladislav Stradomski 75% ja Aleksander Järv 25%
13.05.2011–30.01.2013
Vladislav Stradomski 75% ja Aleksander Järv 25%
30.01.2013–06.09.2013
Vladislav Stradomski 75% ja Aleksandr Salahutdinov (nüüdne nimi Enci) 25%
AS Catmet aktsionärid:
17.09.13–28.11.2013
Vladislav Stradomski 99,8% ja Aleksandr Salahutdinov 0,2%
28.11.2013–10.09.2014
OÜ Vergine (A. Järv) 99,8% ja Aleksandr Salahutdinov 0,2%
10.09.2014–...
Vladislav Stradomski 99,8% ja Aleksandr Salahutdinov 0,2%
Catmeti juhatuse liikmed:
27.08.2010–23.05.2012 Aleksander Järv
23.05.2012–30.08.2013 Evgeni Pavljukov
30.08.2013–06.11.2013 Dinis Fomin
06.11.2013– Vladislav Stradomski
24.03.2014– Maire Arm (pankrotihaldur)

ALLIKAS: ÄRIREGISTER

Kommentaar

Kompromissist on korduvalt räägitud

MAIRE ARM
Catmeti pankrotihaldur (advokaadibüroo Kraavi & Partnerid vandeadvokaat)

Menetluses on kaitstud nõudeid summas 997 000 eurot. Üks nõue on kaitstud tingimuslikuna, mistõttu ei saa eespool nimetatud summat hetkel veel lugeda lõplikuks.

Menetlus on staadiumis, kus käesoleva aasta juunis kinnitati kohtu poolt määrusega jaotusettepanek.

Harju maakohtu menetluses on praegu ASi Catmet hagi OÜ Loorent vastu ettevõtte müügilepingu ja nõude loovutamise lepingu tühisuse tuvastamise nõudes.

Samuti on Harju maakohtu menetluses Aleksandr Enci hagi Catmet ASi (pankrotis) vastu Catmet OÜ (pankrotis) osakapitali suurendamise otsuse tühisuse tuvastamiseks.

Küsimusele võimalike lahenduste kohta on praegu keerukas vastata, sest lahendusi on võimalik teoreetiliselt tuletada erinevaid. Lõplik nõuete koosseis mõjutab kindlasti ka võimalikku lahendust. Pankrotihaldurina ma pean eelkõige parimaks lahenduseks kompromissi, millest on ka korduvalt räägitud.

> **Mina vaatan Steel Investi esindajana, et minu kasuks panditud aktsiad muutuvad väärtusetuks, kuna muudetakse niimoodi põhikirja.**
> **MOB-CS OÜ vandeadvokaat Siim Roode**

KredEx Krediidikindlustus ja **DNB Pank**
kutsuvad konverentsile

EESTI EKSPORDI FINANTSEERIMINE 2015

7. oktoobril 2015 Lauluväljaku Klaassaalis (Narva mnt 95, Tallinn)

Räägime Eesti ekspordi ja selle finantseerimise hetkeseisust, prioriteetidest, ekspordi edufaktoritest, parimatest maailma praktikatest ja ettevõtete kogemustest. Arutame ettevõtjate, pankade ja välisekspertidega, kuidas rahastada kiiresti muutuvas rahvusvahelises keskkonnas eksporditehinguid.

KONVERENTSI TEEMAD JA ESINEJAD:
Eesti ekspordi- ja ettevõtluspoliitika prioriteedid
Liisa Oviir, Väliskaubandus- ja ettevõtlusminister
Aga kuhu me siis ekspordime?
Peeter Koppel, SEB strateeg
Eesti ettevõtete praktilised kogemused Prantsusmaal
Kristiina Kalda, EAS'i ekspordinõunik Prantsusmaal
Eksportööride konkurentsivõimest - mida näitavad viimased uuringud?
Veeli Oeselg, Ernst & Young Baltic'u vanemkonsultant
Ekspordi suurendamiseks vajalikud finantseerimislahendused, praktilised näited (inglise keeles)
Jeffrey Kamins, Integrated Trade Finance'i tegevdirektor (USA, Ukraina, Eesti)
Ekspordi finantseerimine panga vaatenurgast (inglise keeles)
Tomas Raišelis, DNB Trade Finance'i tootejuht (Leedu, Eesti)
Kogemuslood: Eksportiva ettevõtte tänased ja homsed finantseerimisvajadused tehingute teostamiseks?
Jaanus Murakas, E-Piim Tootmise juhatuse esimees
Alar Salum, Krimelte tegevdirektor
Toomas Jõgi, E-Profiili juhatuse esimees/tegevjuht
Kristi Täht, Qualitexi juhatuse esinaine
Aare Tammemäe, Redgate Capitali juhatuse liige
Vestlusringi juhib Meelis Tambla, KredEx Krediidikindlustuse juhatuse esimees

Konverentsi osalustasu on **90 eurot + km**, mis sisaldab kohvi- ja lõunapausi.
Täpsema kava ja registreerimine kodulehel krediidikindlustus.ee/eksport.
Lisainfo telefonil 667 4100.

KREDEX DNB

11. september 2015 ÄRIPÄEV
toimetaja Anu Jõgi, tel 667 0111, e-post toimetajad@aripaev.ee

TÖÖJÕUMAKSUD

Valitsus ajab oma rada. Töötukassa ettepanekut ei kuulatud

ELIISA MATSALU, MARI METS
eliisa.matsalu@aripaev.ee, mari.mets@aripaev.ee

Valitsus otsustas eile töötukassa nõukogu ettepanekut mitte arvestada ja jättis töötuskindlustusmakse 2017.–2019. aastaks langetamata. Tööjõumaksude vähendamist ootavad ettevõtjad on otsusest nördinud.

Töötukassa nõukogu liige ja tööandjate keskliidu juht Toomas Tamsar ütles, et valitsuse otsus mitte arvestada Eesti Töötukassa nõukogu soovitustega näitab, et probleem on pigem valitsuse rahakotis. Nimelt lähtus tema sõnul nõukogu, kuhu kuuluvad nii tööandjate, töötajate kui ka valitsuse esindajad, oma ettepanekus töötukassa tegelikest vajadustest.

Tamsar selgitas, et nõukogu arvates on reservid piisavad ka võimalike kriiside üleelamiseks ja nende jätkuv kasvatamine samas mahus, üle 40 miljoni euro võrra aastas, ei ole põhjendatud. "Valitsuse otsus näitas, et tähelepanu keskmes on hoopis riigieelarve tasakaal, mitte töötukassa tegelik olukord ja sellest lähtuvad mõistlikud valikud," ütles Tamsar eile.

Valitsus sööb sõnu. Liviko juht Janek Kalvi ütles, et valitsus sööb töötuskindlustusmakse alandamata jätmisega oma sõnu, sest kevadel vastu võetud ja palju kriitikat pälvinud maksupaketiga on maksulaekumine liikunud loodetust hoopis teises suunas.

Kalvi selgitas, et töötuskindlustusmakse alandamata jätmine kõneleb sellest, et valitsus on hakanud aru saama, et juunis vastu võetud maksupaketi katteallikad pole olnud piisavalt head ja nüüd tuleb hakata olukorra päästmiseks korrektuure tegema. "Töötuskindlustusmakse on esimene märk sellest," sõnas ta.

> **Minu ennustus on, et sel sügisel hakkab valitsus otsima kevadel lubatud katteallikatele omakorda katteallikaid.**
>
> **Liviko juht Janek Kalvi**

↑ **TÖÖTUKASSA** nõukogu liige ja tööandjate keskliidu juht Toomas Tamsar sai eile valitsuselt eitava vastuse makse alandamise ettepanekule.

"Minu ennustus on, et sel sügisel hakkab valitsus otsima kevadel lubatud katteallikatele omakorda katteallikaid. Minu valdkonna näide sellest on kange alkoholi aktsiis, mida tõsteti 15 protsenti, kuid sellest saadakse vähem raha kui eelmisel aastal. Tegelik maksulaekumine on liikunud valitsuse ootustele teises suunas. Seda ettevõtjad, kaasa arvatud mina, valitsusele ka ütlesid, kuid meid ei kuulatud," ütles Kalvi.

Kalvi: valitsuse rahahäda kogub tuure. Valitsus on Kalvi sõnul rahahädas ja sügisel ning järgmisel aastal see olukord ilmselt aina süveneb – valitsus peab hakkama oma lubadusi uuesti hindama. "Selle maksupaketi vastu võtmine oli tugev löök ettevõtjate ringkonnale. Mingit dialoogi ei olnud, kuigi me osutasime juba siis selle tegevuse tulemile."

Kalvi soovitus valitsusele oli pidada vähemalt seekord dialoogi ettevõtjatega, kuulata nende prognoose ja arvamusi. "Valitsus peaks mõne sammu tagasi astuma, selle asemel et pusa veelgi keerulisemaks ajada. Valede otsuste parandamine uute valeotsustega teeb olukorra vaid halvemaks," nentis Kalvi.

E-Piima juhi Jaanus Muraka sõnul on valitsuse otsus kahetsusväärne. "On ju lubatud, et hoitakse tööjõuga seonduvate maksude ja kulude vähendamise suunda," ütles ta. Murakas lisas, et kõigile on teada Eesti kõrged tööjõumaksud, mis pidurdavad siinset ettevõtluskeskkonda. "Vahepeal räägitakse, et Eestis on maksuparadiis, kuid tegelikult peetakse sellega silmas vaid seda, et meil puudub ettevõtete tulumaks," rääkis Murakas. Paljud ettevõtted aga kasumini ei jõuagi, kui peavad kohe alguses nii palju tööjõukuludele panustama. "See teeb meid konkurentsivõimetuks," ütles ta.

Muraka sõnul jääb mulje, justkui üritaks riik ettevõtteid kõrgete tööjõumaksudega karistada. Ta selgitas, et praegune maksusüsteem on pahede maksustamise suunaga – näiteks tõstetakse kütuse- ja alkoholiaktsiisi. "Kõrgete tööjõumaksudega justkui karistatakse ettevõtjaid selle eest, et võtame kedagi tööle," ütles ta.

Murakas leiab, et ettevõtluskeskkonda parandaks hoopis see, kui maksustataks ettevõtete kasum. Sellisel juhul oleks maksude kogumine ettevõtete võimekuse järgi rohkem tasakaalus.

Valitsus: kindlustundest jääb vajaka. Peaminister Taavi Rõivase sõnul oli otsus jätta töötuskindlustusmakse määrad muutmata seotud töötukassa reservide kindlustamisega. "Meil on vaja kindlustunnet, et meil on piisavalt ressurssi töövõimereformiga toimetulekuks," ütles peaminister eile valitsuse pressikonverentsil.

Rõivas selgitas, et töövõimereformiga kasvavad töötukassa kulud, sest kasvab inimeste arv, kellele loodetakse abi pakkuda. Näiteks kui praegu on registreerituid töötuid umbes 25 000, siis töövõimereformiga lisandub suur hulk töövõimetuspensionil inimesi, kel on soovi ja keda tahetakse tagasi tööturule suunata.

Peaminister ütles, et kui töötus püsib madal ka järgmistel aastatel, ei ole sugugi välistatud, et valitsus vaatab töötuskindlustus-

Sarkozy soovib uut algust Venemaaga

Prantsusmaa endine president Nicolas Sarkozy ütles, et Lääs on teinud tõsise vea, lastes tekkida uue külma sõja puhkemise tingimustel Venemaaga. Intervjuus Le Figarole teatas endine riigipea, et võitluses Islamiriigiga on Venemaa abi hädavajalik.

"Me peame pöörama uue lehekülje külmas sõjas Moskvaga. Võitlusse Islamiriigiga on vaja kaasata Venemaa. Muidugi ei tähenda see, et meile on vastuvõetav Donetskis toimuv," ütles Sarkozy. Tema sõnul peab ka Moskva ilmutama head tahet, aitamaks rahvusvahelist üldsust Süüria konflikti lahendamisel.

Kolmapäeval teatas Itaalia endine peaminister Silvio Berlusconi, et sõidab eravisiidile Venemaale. Vene meedias kirjutati, et Berlusconi tahab Venemaal jutuks võtta võitluse Islamiriigiga. Putin on seni öelnud, et kaalub erinevaid võimalusi, kuid jätkab partnerlust oma Süüria sõprade ja piirkonna riikidega, sest USA koalitsiooni tegevus Lähis-Idas pole tema sõnul seni vilja kandnud.

ÄRIPÄEV.EE

FOTO: ANDRAS KRALLA

Ä Tasub teada
Töötukassa ettepanek ja valitsuse otsus

Valitsus kehtestas eilsel istungil töötuskindlustuse makse määrad aastateks 2016–2019, milleks on 1,6% kindlustatule ning 0,8% tööandjale.
Maksemäärad jäävad seega samale tasemele, mis olid kehtestatud aastateks 2015–2018.
Töötukassa pakkumine valitsusele oli vähendada 2017. aastast kindlustatu töötuskindlustusemakse määra 1,4%-ni ja tööandja töötuskindlustusmakse määra 0,7%-i.
Prognoosi järgi kasvab 2016. aasta lõpuks töötukassa varade maht 690,8 miljoni euroni.
Eelmise aasta lõpus oli töötukassa netovara väärtus 610,3 mln.
Selle aasta lõpuks on varade oodatav väärtus 648,8 mln eurot.

42%

prognoositust rohkem kulus 2013. aastal töötuskindlustushüvitiseks. Ootamatusteks tuleb valmis olla, nentis rahandusminister Sven Sester.

maksed uuesti üle ja neid ka alandab. Praegu ei saa aga tema sõnul isegi miljoni euro täpsusega väita, millal on töötukassa reservis ootamatusteks piisavalt raha. "Me saame tugineda eksperthinnangutele ja enda kogemustele. Meil on üks kriis seljataga, kusjuures mitte väga ammu. Siis nägime, et töötus tõusis lakke ja töötukassa kulud suurenesid," märkis Rõivas.

Komakohtadest pole tolku. Erinevalt teistest ettevõtjatest leiab Standardi omanik Enn Veskimägi, et kui valitsus oleks vähendanud töötuskindlustusmakset paari komakoha võrra, poleks see kedagi eriti õnnelikumaks teinud. "Arvan, et kõik on selle töötuskindlustusmakse määraga harjunud, see pakutud muutus oleks olnud nii väike, et väga palju see meid nüüd küll mõjutanud ei oleks. See oleks umbes sama hea kui poole protsendi võrra sotsiaalmaksu langetamine," sõnas Veskimägi. Tema sõnul oleks töötukassa välja pakutud muutus nii väike, et sellega pole mõtet tegeledagi. "Meil on tähtsamaidki probleeme," ütles ta.

Ä Kommentaar
Valitsuse eesmärk on maksukoormust vähendada

SVEN SESTER
rahandusminister

Tuleb hinnata töötukassa kohustusi, mis on seotud tööhõivereformi kuludega. Järgmise aasta suvel rakenduv töövõimereform võib töötukassale tuua täiendavaid kulusid. Reformiga kolmekordistub töötukassa klientide hulk ja laienevad pakutavad teenused. Süsteemi muutus toob lisakulu ligikaudu 76 miljoni euro ulatuses.

Töötuskindlustuskulud on raskesti prognoositavad. Ei saa välistada ootamatusi tulevikus. Näiteks kulus 2012. aastal töötuskindlustushüvitisele 23% rohkem raha, kui eelarves ette nähti, ja 2013. aastal 42% prognoositust rohkem.

Valitsuse eesmärk on maksukoormust vähendada. Riigikogus heakskiidetud maksumuudatustega väheneb tööjõu maksukoormus tänu maksuvaba tulu kasvule ja sotsiaalmaksu langemisele 32%-le.

Aidu karjääri tuleb Balti suurim tuulepark

Aidu Tuulepargi juhatuse esimees Andres Sõnajalg allkirjastas üleeile Lüganuse vallavanemaga hoonestusõiguse võõrandamise lepingu, mis võimaldab alustada Baltimaade suurima, 165 miljonit eurot maksva tuulepargi ehitust.

Lüganuse vallavanem Viktor Rauam kinnitas, et valla jaoks tegemist on olulise projektiga, mis võimaldab endised karjääri alad võtta valla huvides uuesti kasutusele. Ettevalmistused Ida-Virumaal asuva endise Aidu karjääri korrastatud alade kasutuselevõtmiseks tuulepargina on kestnud juba kaheksa aastat.

Omamaised tuulikud. Aidu karjääri aladele hakkab kerkima Balti suurim tuuleelektrijaam koguvõimsusega 100 MW. "Tegemist on esimese "Made in Estonia" tuuleelektrijaamaga maailmas. Tuulikud toodab Eesti ettevõtte Eleon AS ja Eestis on loodud ka kasutatav tehnoloogia, samuti toodetakse oluline osa tuulikukomponentidest," ütles Andres Sõnajalg. Ta lisas, et rajatavad uue põlvkonna tuulikud on projekteeritud Aidu tuuletingimusi silmas pidades ning lubavad väga häid efektiivsusnäitajaid.

Kokku püstitatakse 30 suurt kolmemegavatist Eleoni uue põlvkonna tuulikut. Tuulikute torni kõrgus on 135 meetrit ja rootori diameeter 120 meetrit. Tuuleelektrijaama rajamine on jaotatud kolme etappi ja esimesed tuulikud saavad püsti 2016. aastal.

Investeeringu suurus kokku on 165 miljonit eurot. Esimese etapi rahastajad on UniCredit Leasing ja Krediidipank.

Sõnajala kinnitusel saab Aidu tuulepargist mastaapne referentspark, mis toetab Eestis toodetud Eleon-tüüpi elektrituulikute eksporti teistesse riikidesse.

TÖÖSTUSUUDISED.EE

KAUBANDUS
Maxima loob Sillamäele 150 uut töökohta

Sillamäe linnavolikogu kehtestas detailplaneeringu, mille järgi rajatakse linna uus kaubanduskeskus koos Maxima XX supermarketiga.
Sillamäe linna tulevikuvisioonis on piirkond kavandatud uue linnasüdamena. Detailplaneering näeb kaubanduskeskuses ette avarat jalakäijatele mõeldud promenaadi.
"Uusi töökohti loob kaubanduskeskus linna vähemalt 150, millele lisanduvad veel kõrvalolevate äride loodud töökohad," ütles Maxima Eesti tegevdirektor Vygintas Šapokas.
Maxima plaanib kaupluse ehitusega alustada tuleval aastal ja uksed peaks uus kaubanduskeskus avama 2017. aastal.

OTSUS
Valitsus nihutab töövõimereformi algust

Valitsus otsustas eile, et lükkab töövõimereformi mahukaima komponendi ehk uutel alustel hindamise poole aasta võrra edasi. Töövõimetoetuse seaduse järgi käivitub uutel alustel töövõime hindamine järgmise aasta 1. juulil.
Lisaaega on vaja ka selleks, et tagada kvaliteetse töövõime hindamise teenuse sisseostmine.
Teenused käivituvad jaanuaris. "Me anname töövõimetuspensionäridele kõigepealt aega harjuda uue olukorraga ehk proovida 1. jaanuarist hulka uusi töövõimereformiga käivituvaid teenuseid. Ning reformi teine pool käivitub hiljem," rääkis tervise- ja tööminister Rannar Vassiljev.

KESKKOND
Eelnõu korrastab väetisemajandust

Valitsus arutab tänasel istungil veeseaduse muutmise eelnõud, eelkõige täpsustatakse sõnniku hoidmistingimusi ning väetiste kasutamise aegu, kirjutas põllumajandusuudised.ee.
"Eesti territooriumilt liigub lämmastikuühendeid veekeskkonda pidevalt kasvavas tempos, samamoodi on pidevalt kasvanud Pandivere ja Adavere piirkonna põhjavee nitraatioonide sisaldus nii, et mõnes kaevus on vesi muutunud joogikõlbmatuks," selgitas keskkonnaministeeriumi veeosakonna juhataja Karin Kroon.
Euroopa Komisjon on rõhutanud, et Eestis kehtivad väetiste kasutamise ja sõnnikuhoidlate mahutavuse regulatsioonid ei taga piisavat veekeskkonna kaitset, mistõttu on algatatud ka rikkumismenetlus.

PÕLLUMAJANDUS
80% seakasvatusest vastab nõuetele

Veterinaar- ja toiduamet lõpetas kuu aega kestnud seakasvatusehitiste erakorralise kontrolli, mille raames kontrolliti kokku 710 sigade ehitist. Kehtivatele bioohutusnõuetele vastas neist 208 ehitist, kus peetakse kokku 80% Eesti sigadest. Septembri jooksul lubas seakasvatuse lõpetada 90 seafarmi.
"Augustikuise kontrolli käigus tegime ettekirjutusi 373 seakasvatushoonele. Selleks, et välistada haigustekitajate sattumist seafarmidesse, on väga oluline, et iga loomapidaja rakendaks bioohutusmeetmeid," ütles ameti peadirektor Ago Pärtel.

EHITUS
Technopolis paigaldas 275 päikesepaneeli

Technopolis Ülemiste paigaldas uuele kontorihoonele 275 päikesepaneeli, mis on suurim ühe hoone külge kinnitatud päikesepaneelide installatsioon Eestis. Salvestid paiknevad 533 ruutmeetril ja katavad kogu 13korruselise hoone lõunakülje. Ettevõte investeeris lahendusse 150 000 eurot.
"Lõõtsa kerkiv büroohoone taotleb kõrget keskkonnasäästlikkuse eest välja antavat LEED kuldtaseme sertifikaati, mille puhul taastuvenergia kasutamine on üks olulisi nõudeid," ütles Technopolis Ülemiste ASi juhatuse esimees Gert Jostov.

Hiina: täidame kõik sihid

Hiina peaminister Li Keqiang ütles eile Maailma Majandusfoorumil peetud kõnes, et Hiina on suuteline vältima rasket maandumist ning täitma selle aasta majanduseesmärgid.

"Hiina on globaalse kasvu, mitte ebastabiilsuse allikas," ütles Keqiang. "Kui me näeme märke, et majandus libiseb allapoole sobivat eesmärki, oleme suutelised sellele vastama. Hiina majandus ei liigu raske maandumise poole."

Kuigi Hiina majandusnäitajad on viimastel kuudel käinud üles-alla, on Keqiang kindel, et valitsuse stiimulid hoiavad kasvueesmärgid paigas, vahendas Wall Street Journal.

7%

on Hiina selle aasta majanduskasvu eesmärk. See on 25 aasta nõrgim kasv ja analüütikud kahtlevad, kas seegi saavutatakse.

Keqiangi sõnul ei ole 7protsendiline majanduskasv lihtne. "Vaatamata kasvukiiruse mõningale vähenemisele liigume positiivses suunas," ütles ta.

Citigroupi majandusanalüütik Willem Buiter näeb aga, et Hiina olukord ennustab majanduskriisi. "Maailm võib Hiina juhtimisel suunduda hiiglaslikku majanduslangusesse," hoiatas ta.

Juulis teatas Hiina 7% aastakasvust. Buiter ütles, et panga mudelitele tuginedes said nad Hiina majanduskasvuks kõigest 4%. "Kui Hiinal läheb halvemini, siis kukuvad ka USA ja kõik teised," lisas ta.

ÄRIPÄEV.EE

11. september 2015 ÄRIPÄEV
toimetaja Anu Jõgi, tel 667 0111, e-post toimetajad@aripaev.ee

← **PAGULASTELE** on valmis elu- ja töökohta pakkuma mitmed Eesti vallad. FOTO: EPA

Tasub teada

Pagulased hajutatakse üle Eesti

Pagulased ei tule Eestisse korraga, vaid kahe aasta jooksul väiksemate hulkadena, et olukorda hallata ja saabujaid korralikult integreerida.
Eestisse tulevad juba rahvusvahelise kaitse saanud inimesed ja lähevad elama oma uude koju, mille sotsiaalministeerium on koostöös kohalike omavalitsustega välja valinud ja ette valmistanud. Majutuskeskustesse neid elama ei panda.
Pagulasi ei panda elama ühte kohta. Jälgitakse, et neile oleks tagatud korralikud teenused kohanemiseks, töövõimalused, lastele kooli- ja lasteaiakohad.
Pagulased aidatakse nii kiiresti kui võimalik tööle, et nad ei jääks sotsiaalsüsteemile koormaks. Neile õpetatakse eesti keelt.

ALLIKAS: VALITSUS.EE

PAGULASKRIIS

Pagulased töötukassas erikohtlemist ei saa. Vastuvõtukeskusele otsitakse kohta

KAISA GABRAL
kaisa.gabral@aripaev.ee

Töötukassa sõnul pole neil praegu veel juhendit, mille järgi või kuidas nad sõjapõgenikke arvele võtma hakkavad, mistõttu võetakse nad arvele nagu kõik teised, kel vaja töö leida.

"Töötukassal praegu eraldi kava põgenike jaoks ei ole," märkis töötukassa suhtekorraldaja Erko Vanatalu. Tema sõnul registreeritakse põgenikud töötuks samamoodi nagu kõik teised ja neile koostatakse personaalsed tööotsingukaardid, kuhu siis märgitakse nende oskused ja võimalikud valdkonnad, kus nad tööd teha saaksid.

Kui põgenikud Eestisse saabuvad, siis paigutatakse nad seniks, kuni nende elamisluba vormistatakse, elama ajutisse varjupaika. Kuna Vao pagulaskeskus on juba inimesi üle võimete täis, siis otsitakse praegu uusi võimalikke majutuskohti. "Sotsiaalministeerium otsib Tallinna lähedal kohta, kuhu rajada uus varjupaigataotlejate vastuvõtukeskus lisaks Lääne-Virumaal Vaos asuvale. Põgenike arv on Eestis aasta-aastalt suurenenud ja on vaja kohta, kus nad saaksid olla, kuni nende taotlust rahvusvahelise kaitse saamiseks menetletakse," märkis sotsiaalministeeriumi sotsiaalala asekantsler Rait Kuuse.

> **Töötukassal praegu eraldi kava põgenike jaoks ei ole.**
>
> **töötukassa suhtekorraldaja Erko Vanatalu**

Tema hinnangul ei saa Vaosse enam kedagi juurde panna. "Vaosse ei saa kindlasti inimesi juurde panna – seda ei kannataks välja kogukond ning ruumid ei võimalda majutada palju üle 70 inimese. Ministeerium räägib juba läbi omavalitsuste ja erapakkujatega sellise majutusvõimaluse leidmiseks ja on paar varianti välja koorumas, aga tuleb veel rääkida," lisas Kuuse.

Keskusesse paigutatakse need inimesed, kes rahvusvahelist kaitset alles taotlevad. "Pagulased on need isikud, kes on saanud rahvusvahelise kaitse, st ajutise elamisloa Eestis. Kui inimese rahvusvahelise kaitse taotlus on läbivaatamisel, elab ta reeglina majutuskeskuses. Kui tema taotlus rahuldatakse, asub ta elama väljapoole keskust ja selleks on senise praktika kohaselt abi ja tugi, sh elamisvõimaluse leidmisel, pakkunud nii riiklik AS Hoolekandeteenused, kes Vao keskust haldab," selgitas asjade käiku Kuuse. Lisaks Hoolekandeteenustele pakub abi ka MTÜ Johannes Mihkelsoni Keskus. Nimetatud MTÜ pakub Kuuse sõnul pagulastele tuge Eesti ellu sisseelamisel ehk tugiisikuteenust, keeleõpet ja laste hariduse omandamise valmidust. MTÜ tegevust rahastab Euroopa varjupaiga-, rände- ja integratsioonifond.

Need pagulased, kes nüüd Eestisse tulevad, on ümberasustamisele minevad pagulased, keda on kontrollinud ÜRO.

Kohalikud omavalitsused peavad aru. Sotsiaalministeerium peab läbirääkimisi ka kohalike omavalitsustega, et nood annaksid teada oma valmisolekust põgenike vastuvõtmiseks. Samuti kogub ministeerium alles infot ka selle kohta, kas omavalitsusel on pagulastele pakkuda eluruume või tööd. Mitmed omavalitsused on palunud vastamiseks ajapikendust, kuna soovivad teemat volikogudes arutada.

Sotsiaalkaitseminister Margus Tsahkna sõnul pakub riik omavalitsustele ka tuge pagulaste majutamiseks ja nende kohanemiseks Eesti eluga. Samas pole osa omavalitsusi nõus põgenikke vastu võtma, põhjusena tuuakse eluruumide puudust või väheste võimalike töökohtade olemasolu. "Eluruumi leidmine ei ole kõige suurem väljakutse. Oluline on, et me suudame siia elama asunud inimestele tagada eesti keele õppe ja töö, mis on meie ühiskonda sulandumise aluseks," rõhutas Tsahkna.

Mitmed omavalitsused nagu Jõhvi, Alatskivi, Tartu ning Põlvamaa omavalitsuste liit on teada andnud valmisolekust pagulasperesid vastu võtta. Viljandi ning Sillamäe on avaldanud soovi sotsiaalministeeriumi esindajatega kohtuda, et teema kohta rohkem informatsiooni saada. Tamsalu, Sillamäe ja Vormsi vald on aga kirjutanud, et võimaliku töö leidmine nendes valdades oleks probleemiks.

Lisaks omavalitsustele on sotsiaalministeeriumi poole pöördunud ka mitmeid eraisikuid ning ettevõtteid, pakkudes abi pagulastele elamispindade leidmisel.

Septembri lõpuks loodab Margus Tsahkna konkreetsema pildi kokku panna.

Valitsus: Eesti ei hakka pagulastele hiigeltoetusi maksma

ELIISA MATSALU
eliisa.matsalu@aripaev.ee

Valitsus eraldas varjupaigataotlejatega seotud kulutusteks reservist üle 300 000 euro ja kutsus omavalitsusi mõtlema, mida on neil pagulaste abistamiseks võimalik teha.

Peaminister Taavi Rõivas rõhutas valitsuse pressikonverentsil, et inimesed peaksid vahet tegema illegaalsetel sisserändajatel, toetuste peal lullilööjatel ja abi vajavatel sõjapõgenikel.

"Kutsun kõiki omavalitsusi, kes pole veel oma valmidusest pagulasi vastu võtta teada andnud, järele mõtlema. Mõelge, millised on teie võimalused aidata, ärge kiirustage "ei" ütlema," ütles peaminister.

Valitsus otsustas eraldada reservist sotsiaalministeeriumile 303 278 eurot varjupaigataotlejate ja rahvusvahelise kaitse saajatega seotud kuludeks.

Rõivas ütles, et senimaani on varjupaigataotlusi kokku tulnud 148, kusjuures lõviosa sellest ehk 62 taotlust on Ukrainast. Taotluste arvu sees on nii neid inimesi, kes saavad Eestis varjupaiga, kui ka neid, kes vastavalt rahvusvahelistele reeglitele ei ole sõjapõgenikud ning kes saadetakse tagasi sinna, kust nad tulid.

Pagulased suuri sotsiaaltoetusi ei saa. Rõivase sõnul on aru saada, et omavalitsused pole kindlad, kas pikas perspektiivis tulevad pagulased Eestisse teenusesaajaks või maksumaksjaks. "Kõik need, kellega olen mina Vao pagulaskeskuses rääkinud, on kinnitanud oma soovi ise hakkama saada," põhjendas Rõivas, miks ta usub, et suurem osa pagulastest toetuste peale lootma ei jää. Ta lisas, et Eesti ei hakka pagulastele maksma mõne Euroopa rikka riigiga samaväärseid sotsiaaltoetusi. "Eestis pole see võimalik," ütles Rõivas.

Kuna Eestis on suur tööjõupuudus, tähendab see Rõivase sõnul, et neil põgenikel, kes soovivad endaga ise hakkama saada, on tööle saamiseks hea väljavaade. "Pean oluliseks ettevõtjate antud signaali, et nad on valmis pagulastele tööd andma," rääkis Rõivas.

Pevkur kritiseeris trahvi mõtet. Siseminister Hanno Pevkur rõhutas samuti, et tuleb vahet teha illegaalidel ja põgenikel, kes vajavad kaitset. Tema sõnul on abivajajaid palju ja keegi neist ei soovi elada pagulaslaagris. "Põgenikud tahavad alustada uut elu ja meie saame neile seda pakkuda," ütles ta.

Eile tehti Euroopa Komisjonis ettepanek, et riike, kes keelduvad pagulasi vastu võtmast, võib oodata rahaline trahv. Pevkuri sõnul on selline lähenemine vale. "See on arusaamatu väärtus, probleemi lahendamise asemel anda võimalus end sellest välja osta," kritiseeris Pevkur ettepanekut.

Islandi kaupmees: kaubandusäri on maraton, mitte sprint

HANDO SINISALU
Best Marketing Internationali juht

Islandi moebutiikide keti Geysir rajaja Jóhann Gudlaugssoni sõnul on väikeriigi kaupmehel oluline leida õiged edasimüüjad ja mitte anda järele hinnasurvele.

Islandi villast tooteid müüval Geysiril on Islandil viis kauplust ja edasimüüjad mujal Skandinaavias.

Gudlaugsson, kes andis intervjuu teemaveebile kaubandus.ee, esineb 14. oktoobril Kaubanduse Aastakongressil.

↑ **ISLANDI** moebutiikide keti rajaja Jóhann Gudlaugsson.

← **GEYSIRI** kauplused on menukad turistide seas. FOTOD: ERAKOGU

Milliseid õppetunde plaanite Eesti kaupmeestega jagada? Ei tohi kiirustada ja proovida üleöö rikkaks saada. Kaubandusäri on maraton, mitte sprint. Meie poed Islandil muutusid turistide seas väga populaarseks ja me arvasime, et hea mõte oleks oma tooteid e-poe kaudu üle maailma müüa. Kuid me eksisime. Ma näitan meie e-poe näite varal, milliseid vigu me tegime ja mida ei tasuks teistel korrata.

Milles siis peamine probleem seisnes? Me alahindasime globaalset e-kaubanduse äri. Konkurents on väga tihe ja ilma piisavate investeeringuteta ei ole seal võimalik läbi lüüa. Selleks, et Euroopa turgudele müüa, peab ladu olema kusagil Euroopa südames, sihtturgudele lähedal. Islandilt – ja ma arvan, et ka Eestist – näiteks Londonisse kaupa müüa on kallis ja aeganõudev. Logistika osutus meie jaoks suureks pähkliks.

Kuidas siis väikeriigi kaupmees maailmas läbi lüüa saab? Ei tohi loota kiirele edule. Kordan veel – see äri on maraton. Tuleb ehitada oma brändi ja mitte anda järele hinnasurvele. Meie poole on pöördunud mitmed väga tuntud ja suured USA edasimüüjad, kes soovivad meie toodangut müüa. Loomulikult soovivad nad suuri koguseid odava hinnaga. Me oleme sellist laadi pakkumistest keeldunud ja ma olen selle otsusega väga rahul.

Tuleb võtta aega ja leida õiged partnerid ja edasimüüjad. Oleme leidnud endale mitmed partnerid näiteks Taanis, kes müüvad meie brändi just nii, nagu meie seda soovime – meile sobiva hinnaga ja õigesti positsioneerides. Ei tohi sattuda liigselt elevusse sellest, kui mõni kuulus partner mõnelt suurelt turult soovib sinuga koostööd teha. Tuleb endale kindlaks jääda ja mitte oma brändi devalveerida.

Ä Tasub teada Kaubanduse Aastakongress

Toimub 14. oktoobril Radisson Blu Hotel Olümpia konverentsikeskuses.
Lisaks Geysiri rajajale Jóhann Gudlaugssonile esineb kongressil Hiina e-kaubandushiiu Alibaba juhi Jack Ma konsultant Porter Erisman.

LENNUNDUS

Estonian Airiga lendajaid tuleb aina juurde

Augustis lendas Estonian Airiga 62 355 reisijat, neist 58 628 regulaarlendudel. Reisijate arv suurenes 16,4 protsenti, võrreldes eelmise aasta sama ajaga, teatas ettevõte.
Selle aasta esimesel kaheksal kuul reisis Estonian Airiga ühtekokku 404 109 reisijat. Võrreldes eelmise aasta sama ajaga suurenes reisijate koguarv 9,7 protsenti.
"Aasta alguses alanud mõõdukas ja juunist alguse saanud tugev reisijate arvu kasv jätkus ka augustikuus, mil oli väga suur nõudlus meie hooajaliste lendude järele," ütles Estonian Airi kommertsjuht Indrek Randveer. Reisijate arvu mõjutas augustis ka transiitreisijate arvu kasv.

REITING

S&P viis Brasiilia reitingu rämpsu tasemele

Reitingufirma Standard & Poor's andis teada, et alandas Brasiilia krediidireitingu rämpsu tasemele, vahendas Financial Times.
Brasiilia krediidireiting langetati tasemelt BBB- tasemele BB+, negatiivse väljavaatega. Brasiilia majanduse käekäik on praegu üsna kehv, teise kvartali SKP langes esimese kvartaliga võrreldes 1,9 protsenti.
S&P hoiatas, et võib reitingut lähikuudel langetada veelgi. Analüütikute jaoks oli reitingu langetamine üsna üllatav, sellist sammu ei oodatud enne järgmist aastat. Barclaysi ökonomist Bruno Rovari ütles, et S&P käitumine oli ootamatu ning üpris agressiivne.
Brasiilia majandusaktiivsus peaks tänavu langema 1,5 protsendi võrra, järgmiseks aastaks prognoositakse 0,5protsendilist langust.

KAUBANDUS

Hiina kergitas IKEA müüki

Maailma suurim mööbli jaemüüja IKEA teatas, et eelmisel majandusaastal kasvas müük 11,2 protsenti ja seda tänu Hiinale, mis on ettevõtte kiireima kasvuga turg.
Rootsi ettevõte teatas, et majandusaasta müük suurenes 31,9 miljardi euroni.
IKEA on eesmärgiks seadnud kasvatada müüki 2020. aastaks 50 miljardi euroni. "Tulevikku vaadates näeme palju kasvuvõimalusi," ütles IKEA juht Peter Agnefjall.
Pärast Hiinat on IKEA kõige kiiremini kasvav turg Venemaa. Rekordkasv oli ka Saksamaal ning hästi läks Põhja-Ameerikas.
"Lõuna-Euroopa näitas positiivseid arenguid," lisas Agnefjall.

PRIVILEEG
AINULT ÄRIPÄEVA LUGEJALE
PRIVILEEG ON EKSKLUSIIVNE OSTUKESKKOND JUST SINULE, ÄRIPÄEVA LUGEJALE. VAATA PAKKUMISI WWW.PRIVILEEG.EE

Avasta Privileegi sügispakkumised!
Teid ootab eksklusiivne valik unikaalseid tooteid ja teenuseid!

Gurmeesoolade kinkekomplektid – hea kingiidee!
Kas teate, miks kingitakse soolaleivapidudel leiva kõrvale soola?
Selleks, et elul oleks maitset!
Hea Hind!

Mujjo luksuslikud nahktooted – elegantsus kohtub tõhususega!
Mujjo brändi loojate kinnisideeks on toodete lihtsus.

Neil Simoni „Paar sentimeetrit armastuseni".
Suvel ülimenukaks osutunud etendust on sel sügisel taas võimalik vaadata.

Stiilne grillikomplekt LotusGrill
Privileegil on rõõm esitleda innovaatilist söegrilli komplekti LotusGrill, mis on saanud disainiauhindu terves maailmas!
Alates 99 eurot

Kingitus väärikale mehele – Saurumi lipsunõelad ja mansetinööbid!
Teie kaasale või isale väärika ja meeldejääva meene eest hoolitseb põhjamaine maailmaklassi juveelibränd Saurum.

Kodu puhtaks Deeboti robottolmuimejaga!
DEEBOT D35 on väike, kuid võimas.
DEEBOT 8 on suure jõudlusega, justkui pisike maastur.

Peokuningas Winybari veinivaat.
WinyBariga saate lihtsat pakiveini pakkuda ülistiilses veinivaadis, mis sobib kasutamiseks nii tubasel peol kui ka õues grillipeol.

Kordumatu kogemus – Cognac Maxime Trijol Special Blend of Kaido Laanet.
„Mon dieu ... mon amour...' võiks kokkuvõtvalt sõnadesse panna mind haaranud tunde, kui 2000. aastal degusteerisin esmakordselt Maxime Trijoli konjakeid.
Tähelepanu! Tegemist on alkoholiga.
Alkohol võib kahjustada teie tervist.

Vaadake kõiki pakkumisi: www.privileeg.ee

ÄRIPÄEV 11. september 2015
toimetaja Urve Vilk, tel 667 0340, e-post urve.vilk@aripaev.ee

VÄIKETOOTMINE

Koduköögis pole raske tootmist alustada. Põhjendatud paberimajandus

TEA TARUSTE
kaasautor

Soov oma toidulauda tervislikumaks muuta paneb tihtilugu sootuks uusi tooteid välja mõtlema ja viib ettevõtluseni. Koduköögis tootmist alustanud väikeettevõtjate sõnul on toidu käitlemisele esitatud nõuded üsna hõlpsalt täidetavad.

2013. aasta lõpul alustas oma koduköögis puuviljabatoonide tootmist Margit Kimmel, kes hariduse omandanud hoopis TTÜ ehitusteaduskonnas. Toote valmimist inspireeris lapse sünd. "Vaatasin saadaolevaid maiustusi ja ei olnud just palju selliseid, mida oma lapsele kerge südamega annaks – pea kõik sisaldasid valget suhkrut ja glükoosisiirupit," meenutas Ampstükke tootva Amoor OÜ juhataja. Tuligi idee valmistada loodusliku magususega kuivatatud puuviljadest ja teraviljadest-seemnetest tervislikke maiustusi.

Kimmelile oli toiduainete valdkond uus ja tundmatu. Ta pidi end kõigi nõudmiste ja normidega kurssi viima, kuid tema sõnul ei olnud alustamine kaelamurdvalt keeruline. "Alustasin tootmist koduköögis, millele veterinaar- ja toiduamet on seadnud leebemad, lihtsamini täidetavad normid. Ametnik toetas ja juhendas hea meelega ning andis infot, kuidas ja millega alustada."

Kui kodus alustatakse toidu käitlemisega, tuleb teha teavitusavaldus valmistamise ja pakendamise kohta. Dokumente ja vorme, mida täita, oli Kimmeli sõnul küll palju, ent see on tema hinnangul mõistetav. Üksikasjalikult oli vaja kirjeldada tootmisprotsessi ja kõiki toiduaineid, mida toote valmistamisel kasutatakse, samuti toote koostist, töötlemisviise, pakendamist ja hoiutingimusi.

Ametniku külaskäik on meeldiv kogemus. Ampstükk on mahetoode, seega oli vaja lisatõendeid mahetunnistuse saamiseks. "Üsna pea pärast tootmisest teavitamist tuli ametnik ülevaatust tegema, mis oli hea kogemus. Ametnik andis palju infot ja temaga sai asju arutada. Väikeste puuduste ilmnemisel antakse võimalus need kõrvaldada. Hea, kui ülevaataja on konsultandi, mitte karistaja rollis," märkis Kimmel.

> **Ametnik andis ülevaatuse käigus palju infot ja temaga sai asju arutada. Hea, kui ülevaataja on konsultandi, mitte karistaja rollis.**
> Amoor OÜ juhataja Margit Kimmel

Koduköögist on tuule tiibadesse saanud ka Saaremaal tegutsev toortoidusnäkke ja tervislikke küpsetisi tootev Good Mood Food OÜ, mis sai alguse ettevõtte omaniku ja tegevjuhi Kati Mäekalda teadliku toitumise otsingutest. "Alguspunktiks oli arusaamine, et nisu ja piima on meie toidulaual liiga palju ning suur osa terviseprobleemidest tuleb valest toitumisest. Kuna ma poest toona 2011. aastal nisu- ja piimavabasid alternatiivtooteid ei leidnud, hakkasin ise katsetama, käisin USAs õppimas ja alustasin tootmisega," rääkis Mäekallas. Esialgu tegi ta gluteenivabasid jahusegusid ja muffineid, hiljem lisandusid tootevalikusse toortoidusnäkid, küpsetised ja kommikud.

Õigustatud bürokraatia. Mäekalda sõnul oli tootmise alustamine koduköögis üsna lihtne. Paberimajandust oli üksjagu, ent palju jäetakse ettevõtja enda otsustada. "Loomulikult tuleb täita hügieeninõudeid ja vajadusel köök ümber korraldada, ent midagi keerulist pole. Kuna mulle on toote ohutus ja tervislikkus väga olulised, olin nõutust põhjalikumgi. Muu seas lasin oma tooteid täiendavalt laboratooriumides uurida," rääkis ta.

Nõuded, mille vastu kodus toidu käitlejad enim eksivad, on eelkõige seotud toidu märgistuse, enesekontrolliplaani toimivuse ning toidu jälgitavusega. "On juhtumeid, kus käitleja on kelleltki ostnud enesekontrolliplaani, kuid see pole vastavuses tema toimingutega ning seetõttu see ei toimi," tõi veterinaar- ja toiduameti toiduosakonna loomse toidu büroo juhataja Tiina Hiis näiteks. Enesekontrolliplaan peab olema ettevõtte-põhine. Kajastades ettevõtte toiminguid ja olles kooskõlas olukorraga ettevõttes, on see abivahendiks käideldava toidu ohutuse tagamisel.

Kui majandustegevusteade esitatakse veterinaar- ja toiduametile kliendiportaali kaudu, jõuab ettevõte loetellu juba kolme minuti pärast. "Pärast majandustegevusteate esitamist võib kodus valmistatud toitu turustama hakata. Tähelepanu, toidu ohutuse eest vastutab toidu käitleja!" rõhutas Hiis.

Professionaalse köögi või tegevuskoha rajamisele tasuks mõelda, kui tootmismaht kasvab ning koduköögis muutub seega nõuete täitmine keeruliseks. Hiie sõnul on tulnud ette juhtumeid, kus toidu käitleja on oma koju rajanud spetsiaalse tootmisruumi – näiteks ehitanud eramaja keldrisse või garaaži pagaritöökoja. "Ruumide kohaldamine aga ei lähe enam eraelamus toidu käitlemise alla ning sellisel juhul tuleb kinni pidada juba täiendavatest nõuetest-kriteeriumidest," märkis ta.

OÜ Amoor jaoks jäi koduköök juba aastaga väikeseks. Kuna ettevõtte starditoetusega oli Kimmel soetanud ka tootmist hõlbustava masina, vajati tootmise laiendamiseks uusi ruume. "Paberite ajamine hakkas uues kohas otsast peale," märkis ta. Nõuded olid võrreldes koduköögiga mõnevõrra keerulisemad. Kirjeldused, sealhulgas riskide-ohtude analüüs, pidid olema täpsemad. Ka enesekontrolliplaan, kus määratakse ära hügieeninõuded ja koostatakse puhastusplaan, on võrreldes koduköögiga detailsem. "Tegevusjuhend peabki olema täpsem ja dokumenteeritud, kui sa ei tegutse köögis enam üksi. Uute töötajate tulekul on see ka info edastamiseks hädavajalik," leidis Kimmel.

Professionaalne köök nõuab investeeringuid. Aasta algul kolis koduköögist professionaalsesse kööki ka Good Mood Food. Mäekalda sõnul oli selleks vaja põhjalikult valmistuda ja hulk paberitööd teha. "Veterinaar- ja toiduameti töötaja käest küsisin kõik üle, kui mõnes asjas kahtlesin," märkis ta. Uutes ruumides on vaja paika saada töölõikude paigutus, tootmisprotsessi logistika peab olema täpselt partiide kaupa ära kirjeldatud. Olemas peavad olema puhastusplaan, ohtude analüüs, mida tuleb iga poole aasta tagant üle vaadata ja vajadusel täpsustada, loetles ta.

Uued ruumid võivad nõuda ka investeeringuid, sest oma nõuded on seinavärvidele ja tööpindadele. Ka paberitöö maht on väikeettevõtja jaoks suur. "Samas on see kõik vajalik," märkis Mäekallas.

Tasub teada

Nõuded koduköögis valmistatu turustajale

Toidukäitlemise ruum peab olema puhas.
Pinnad kergesti puhastatavad/pestavad.
Käitleja peab olema koostanud enesekontrolliplaani, milles on kirjas kõik ettevõtte tegevused, nendega kaasnevad ohud ja abinõud ohtude hindamiseks, kõrvaldamiseks ja ennetamiseks jne.
Toidule peavad olema tehtud kestvuskatsed säilivusaja/temperatuuri määramiseks.
Pakkematerjalid, mis toiduga kokku puutuvad, peavad olema sellisest materjalist, millel on lubatud toiduga kokku puutuda.
Toitu käitleval töötajal peavad olema kutseteadmised ning ta peab tundma ja järgima toiduhügieeninõudeid.
Toidu jälgitavuse tagamiseks tuleb sisseostetud ja müüdud toidu kohta pidada arvestust.
Kasutatava joogivee kohta peavad olema tehtud joogivee analüüsid.
Toitu peab olema võimalik säilitada selleks ettenähtud temperatuuril.
Valmistoidu transpordil peab olema tagatud toidu hügieen ja vastava toidu veoks sobilik temperatuur.

Mis on mis

Majandustegevusteade

Pärast seda, kui käitlejal on selge valmisolek nõudeid täita, tuleb tal esitada veterinaar- ja toiduametile vastavsisuline majandustegevusteade.
Majandustegevusteadet on võimalik esitada mitmel viisil. Kõige lihtsam ja operatiivsem on teatist esitada maaeluministeeriumi kliendiportaali kaudu, selleks tuleb kasutajal end autentida kas ID-kaardi, Mobiil-ID või internetipanga kaudu.
Majandustegevusteate esitamiseks võib kasutada ka veterinaar- ja toiduameti veebilehel asuvat teatise vormi, mille võib esitada allkirjastatuna posti teel või digiallkirjastatult e-posti teel ettevõtte asukohajärgsele veterinaar- ja toiduameti kohalikule asutusele. Teatist on võimalik veterinaar- ja toiduametile esitada ka notari kaudu.
Teavitatud käitlejaid on võimalik leida veterinaar- ja toiduameti järelevalve infosüsteemist.

ALLIKAS: VETERINAAR- JA TOIDUAMET

← **PUUVILJAMAIUSTUSE** **Ampstükk valmistaja Margit Kimmel alustas ettevõtlusega, sest ei leidnud poest lastele head ja tervislikku maiustus.** FOTO: ANDRAS KRALLA

Unikaalsus ja kvaliteet müüvad

Koduköögietapist väljunud väiketootjatel tuleb hakata müügile ja turustamisele enam tähelepanu pöörama, ka siis, kui pole plaanis ulatuslikult laieneda.

OÜ Amoor juhataja Margit Kimmel teadis kohe algul, et ei taha valmistada toodet põhimõttel "kodus teen ja laadal müün". Puuviljabatoonidest pidi saama mahetoode ja nii suunduski Kimmel tootearenduse ajal mahepoodidesse, kus batoone maitsta andis ning nende perspektiivikuse kohta tagasisidet küsis. "Positiivne tagasiside andis julgust. Mahepoodide ja -kohvikute külastajad tegid kordusoste."

Esimesel aastal käis tootmine käsitsi ja maht oli väike. "Peatselt saime sisse Rimisse," rääkis Kimmel. Teisel aastal tootmine laienes ning oli vaja hakata tõsisemalt müügiga tegelema.

Kimmeli sõnul on maiustuse trump see, et tegemist on kuumtöötluseta, ilma suhkruta ja maheda toorbatooniga, mida turul napib. Kimmeli sõnul on Eesti toiduturul oma koht ka väiketootjatele, ent nad peavad olema nutikad tootearendajad.

Elustiili esindaja, mitte suurtööstur. OÜ Good Mood Food asutaja Kati Mäekalda sõnul on turg praegu rahulik. "Meie toode on spetsiifiline ja Eesti väike turg areneb aeglaselt. Praegu tahangi olla pigem elustiili esindaja, mitte suurtööstur. Ekspordiplaane seega ei pea. Tallinn on meie peamine turg, olemas on püsikliendid, kes tellivad otse. Lähiajal valmib ka e-pood," rääkis ta.

Turult telesaatesse ja sealt juba jaeketti. Märtsis unikaalse tootega turule tulnud OÜ Must Küüslauk asutaja Margus Sarmet ütles, et turustamisega hakati pihta nišipoodide ja taluturgude kaudu. Siis tuli koostöö Piprapoega. ""Ringvaate" saatesse sattumine andis stardikiirenduse: saime võimaluse Eestis tundmatut musta küüslauku tutvustada. Nüüd on see müügil Selveris, Rimis, Solarises," rääkis Sarmet.

Tootmisvõimsust jääb küüslaugusnäki tootjal praegu ülegi. Ühe kuu toodang on pisut üle 200 kg. "Tegemist on Korea rahvustoiduga, mis on Põhja-Euroopas vähe tuntud. Oleme teinud päris palju degusteerimisi, et uut maitset tutvustada. Vaatame ringi ka Soome, Taani ja veel mõnel turul, sest toode säilib hästi," rääkis Sarmet. "Euroopa tootjatele me kvaliteedilt alla ei jää, ent hind on soodsam," lisas ta.

Ahjus nädalaid madalal temperatuuril küpsenud küüslauk on leidnud tee ka Sagadi mõisarestorani ja kohviku Lyon menüüsse. "Turg ootab ainulaadseid ja kvaliteetseid tooteid, hinnaga konkureerimise aeg on möödas. Otsige oma originaalset toodet ja uskuge sellesse!" õpetas Sarmet.

Statistika

Kodus toidu käitlemine võidab populaarsust

käitlejate arv 1. jaanuari seisuga

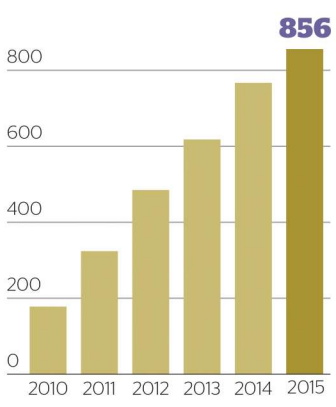

ALLIKAS: VETERINAAR- JA TOIDUAMET

Loe veebist

Täpsem info eraelamus toidu käitlemise nõuete kohta veterinaar- ja toiduameti kodulehel.
www.vet.agri.ee

Äripäev · Verslo Žinios · dienas bizness

29-30 October 2015 in Tallinn
Creative Hub Kultuurikatel

BALTIC M&A AND PRIVATE EQUITY FORUM 2015

Balti M&A ja riskikapitali foorum 2015 29-30. oktoober

Parim ülevaade Baltimaade M&A ning riskikapitaliturru võimalustest ja väljakutsetest

Tule suhtle! Rahvusvaheline üritus toob Tallinna esinejad tosinast riigist

PROGRAMM:

- **AVAKÕNE: RINDEJOONE LOOD**
  Ukraina majandusarengu minister **Aivaras Abromavičius** (Ukraina)
- **MIS HUVITAB HIINA INVESTORIT EUROOPAS?**
  Jor Law, GF Investments (Hiina)
- **BALTI M&A TURU PERSPEKTIIVID**
  James Oates, Cicero Capital (Eesti/UK), **Henrik Igasta**, Superia Corporate Finance (Eesti), **Julijus Grigaliūnas**, Porta Finance (Leedu), **Kārlis Krastiņš**, IBS Prudentia (Läti), **Sebastian Król**, Enterprise Investors (Poola)
- **RAHA KOOS: BALTI INNOVATSIOONIFONDI EDUSAMMUD**
  Laimonas Skibarka, Sorainen (Leedu), **Kaido Veske**, Livonia Partners (Eesti), **Margus Uudam**, Karma Ventures (Eesti), **Sandijs Abolins-Abols**, Baltcap (Läti), **Martin Reinson**, BPM Capital (Eesti)
- **KÜSIMUS BALTI FONDIDELE: KUIDAS TÄHELEPANU VÕITA?**
  Kimberly Romaine, Private Equity Communications Limited (UK), **Natalia Sigrist**, Akina Ltd (Luksemburg), **Kristjan Tamla**, Swedbank Investment Funds (Eesti)
- **KUIDAS LÜÜA LÄBI LÄHIS-IDAS? KUIDAS MURDA AASIA DRAAKONIT? KUIDAS OLEKS AAFRIKAGA?**
  Thomas Lagerqvist, Mannheimer Swartling (Rootsi), **Ragnar Meitern**, TAP Advisors (Eesti/UK), **Julien Laporte**, Stenders (Prantsusmaa/Läti), **Eva-Maria Õunapuu**, JOIK (Eesti), **Joakim Helenius**, Trigon Agri (Eesti/Soome)
- **KARMID KÜSIMUSED: DEBATIVOOR „MEHED EI NUTA"**
  James Oates, Cicero Capital (UK/Eesti), **Simonas Gustainis**, BaltCap (Leedu), **Ivar Siimar**, EstBAN (Eesti), **Tomasz Czechowicz**, MCI Management (Poola)
- **KUIDAS MÕJUTAB MAAILMAS TOIMUV INVESTEERIMISKLIIMAT?**
  Mary Catherine Sinclair, Strategas (USA), **Michael Drury**, McVean Trading (USA), **Timo Tyrväinen**, Aktia pank (Soome), **Peeter Koppel**, SEB, **Graham Conlon,** CMS Cameron McKenna (UK)
- **ERISESSIOON: LOOD ELUST JA INIMESTEST ENESTEST**
  Kristjan Kalda, BaltCap (Eesti), **Jon Martinsen**, FCR Media Group (Norra/Austria), **Tõnis Haavel**, Gild Bankersi eksjuht (Eesti), spordibioloog **Kristjan Port** (Eesti)

SORAINEN ESTONIA LATVIA LITHUANIA BELARUS · LT VCA · ESTVCA · BALTCAP · LVCA 10 · Global Interdependence Center

Konverentsi soodushind kuni 12. oktoobrini 2015 on 299€+km (358,8€ koos km-ga)!
Registreerimine ja lisainfo: Kertu.Ruus@aripaev.ee +372 667 0251
või kodulehel: aripaev.ee/private-equity-forum-2015

Koostööpartnerid:
SORAINEN, Äripäev, Dienas Bizness, Verslo Žinios, EstVCA, LVCA, LT VCA, BaltCap, GIC

ÄRILAUSE

Tiit Niilo:
Tasuta juustu ei ole ma valmis jagama, küll aga võin pakkuda sõjapõgenikele tööd.

Nopri Talumeierei peremees leiab, et mõne pere lisandumine kogukonda mõjuks positiivselt.

ÄRIPÄEV 11. september 2015
toimetaja Ken Rohelaan, tel 667 0254, e-post ken.rohelaan@aripaev.ee

Võrdlus

Eksport kõigub tugevasti

kaupade ekspordi maht võrreldes eelmise aasta sama kuuga, %

ALLIKAS: STATISTIKAAMET

STATISTIKA

Kaupade eksport kahanes 2015. aasta juulis võrreldes eelmise aasta juuliga 6% ja import 4%, teatas statistikaamet.

Juulis näitas eksport taas langust

2015. aasta juulis toimusid kaubavahetuses negatiivsed muutused. Ekspordi- ja impordimahtude langus oli põhjustatud eelkõige elektriseadmete ja mineraalsete toodete kaubavahetuse väiksemast mahust kui aasta varem. Kuises võrdluses kahanes eksport 7 ja import 5 protsenti.

Olulisematest kaubagruppidest mõjutasid ekspordi vähenemist eelmise aastaga võrreldes elektriseadmed (langus 21 protsenti), mineraalsed tooted ning põllumajandussaadused ja toidukaubad (võrdselt 13 protsenti). Samas näitasid jõudsat kasvu teised kaubagrupid. Mehaanilise masinate eksport kasvas 20 protsenti, mis tulenes muude eriotstarbeliste seadmete ja mehhanismide väljaveo kasvust. Mitmesuguste tööstustoodete eksport kasvas 26 protsenti. Kerget kasvu näitas ka transpordivahendite ja keemiatööstuse toodete eksport.

Impordis toimusid juulikuus ekspordiga sarnased muudatused, mis on põhjustatud sellest, et enamik eksporditavate kaupade valmistamiseks vajalikke materjale ja pooltooteid tuuakse Eestisse sisse. Olulised kaubagrupid näitasid tugevat langust.

Augustis on oodata kaubavahetuse mahtude minimaalset suurenemist. Samuti jätkus augustis majandususalduse kasv nii Euroopa Liidus tervikuna kui ka Eestis. Meie olulisematest kaubanduspartneritest tõusis majandususaldus Rootsis, Lätis ja Soomes ning langes Leedus.

ALLIKAS: MAJANDUS- JA KOMMUNIKATSIOONIMINISTEERIUM

LUGEJA ARVAB

Inimene ei vaja enda elatamiseks lihtsalt tööd, vaid elatamise kulude katet pakkuvat tööd. Riigi hoolekandele ei saa tekitada hoomamatult suurt survet. Peale ELi finantside lõppu olemegi käpuli maas, kui sisetarbimiselt ekspordi kasvamisele ei panusta ja hakkame hoolekanderiigiks.

Kommentaar uudisele "Gross sõjapõgenikest: mul on piinlik!"

LOE WWW.ARIPAEV.EE

Äripäev

Peatoimetaja: Meelis Mandel
Väljaandja: AS Äripäev
Pärnu mnt 105, 19094 Tallinn
telefon:
(372) 667 0195,
(372) 667 0222

Toimetus:
e-post: aripaev@aripaev.ee
tel: (372) 667 0111
Reklaamiosakond:
e-post: reklaam@aripaev.ee
tel: (372) 667 0105
Tellimine ja levi:
e-post: register@aripaev.ee
tel: (372) 667 0099
Tellimine internetis:
www.aripaev.ee/tellimine

Äripäeva tellija eelised – ostukeskkond privileeg.aripaev.ee ja soodsaim võimalus soetada Äripäeva raamatuklubi raamatuid.
Äripäev veebis: www.aripaev.ee
Trükk AS Kroonpress

Toimetus võtab endale õiguse kirju ja kaastöid vajaduse korral lühendada. Toimetus kaastöid ei tagasta. Kõik ajalehes Äripäev ja tema lisades avaldatud artiklid, fotod, teabegraafika (sh päevakajalisel, majanduslikul, poliitilisel või religioossel teemal) on autoriõigusega kaitstud teosed ning nende reprodutseerimine, levitamine ning edastamine mis tahes kujul on ilma ASi Äripäev kirjaliku nõusolekuta keelatud. Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse, pn@eall.ee või tel (372) 646 3363.

KOLUMN

Buffetti, Gatesi ja Jobsi **edu** võti

MAIT RAAVA
Pro Konsultatsioonide juhtimiskonsultant

Need, kes üritavad tulevikku õigesti ennustada ja selle alusel tegutseda, panustavad ilmselgelt loteriile.

Ebakindlast keskkonnast eduka ettevõtjana väljumiseks tasub õppust võtta Warren Buffettilt, Bill Gatesilt ja Steve Jobsilt.

Praeguses ebakindlas keskkonnas esitatakse vastakaid prognoose. Pole ime, kui börsid väikesemagi negatiivse uudise peale rapuvad. Näiteks USA aktsiaturg lõpetas augustis kolme aasta kehvima tulemusega, 24. august oli Hiina aktsiaturu must esmaspäev 8,5protsendise kukkumisega, mis tõi kaasa suured kukkumised ka teistel turgudel.

Mida peaks ettevõtja ses olukorras mõtlema ja kuidas tegutsema? Need, kes üritavad tulevikku õigesti ennustada ja selle alusel tegutseda, panustavad ilmselgelt loteriile. Tulevik ei ole ennustatav. Parim, mida ettevõte teha saab, on oma turu võimalikke stsenaariume modelleerida ja neist kõigiks valmistuda. Stsenaariumide modelleerimine on väga ajamahukas, mistõttu tehakse neid ainult väga suurte investeerimisotsuste eel.

Õnneks ei pea pidevas ebakindluses tulevikku täpselt ennustama, seda on tõestanud edukate ettevõtjate kogemus. Edu toob hoopis fookus klientidele ja neile väärtuse loomine nii majanduslanguses kui ka buumis, nii rahulikult areneval kui ka struktuurselt muutuval turul.

Vali oma suund. Fookuse tähtsust on rõhutanud Warren Buffett, Bill Gates, Steve Jobs jpt. Buffett on tuntud pühendumisega konservatiivsele investeerimisstrateegiale, mille keskmes on suure n-ö kasumivalliga ettevõtete leidmine ja neisse investeerimine. Gatesi fookuses oli enneolematult uudse tarkvaraturu loomine. Steve Jobsi fookus oli suunatud tehnoloogiafännidele unikaalse kasutajakogemuse loomisele.

Tähelepanuväärne on, et Buffett, Gates ja Jobs on pigem ise kujundanud tulevikku, saades selle mõjuvõimsaks osaks, mitte pole niivõrd püüdnud tulevikku õigesti ennustada ja sellele reageerida. Buffett on tuntud oma ütlusega, et turumuutusi ei saa ennustada, kuid ettevõtte väärtuse kasvu küll. Nii on Buffetti juhitud Berkshire Hathaway saanud sihipärase strateegiaga nii tohutult kasumlikuks, et ta aitas olulisel määral leevendada 2008. aasta börsikrahhi, pannes 5 miljardit dollarit Goldman Sachsi ja 6 miljardit dollarit General Electricu päästmiseks. Just tänu fookusele oli Berkshire Hathawayl väga palju vaba raha, millest teised unistadagi ei osanud.

Microsoft, olles keskendunud kitsalt ettevõtete tarkvaraturule, teenis üüratut kasumit, mis võimaldas tal küpsetada 1990. aastate lõpu brauseritesõjas turult välja Netscape'i ja sai seal konkurentsituks turutegijaks. See toetas suuresti tema kasumlikkust põhitoodetes. Apple, keskendudes oma fännide ülima kasutajakogemuse pakkumisele, võis olla kindel, et tema väga radikaalsed tooteuuendused (iPod, iTunes, iPhone, iPad) leiavad jüngritelt jäägitu vastuvõtu väga kõrge hinnaga. See on teinud temast suurima turuväärtusega ettevõtte, mille väärtus on 640 miljardit dollarit. Teisel kohal olev Google jääb maha 200 miljardi dollariga.

Fookuse printsiip kehtib selgelt ka kohalikel ja regionaalsetel turgudel. Näiteks Iisraelist välja kasvanud globaalsed ettevõtted nagu ravimifirma Teva, kommunikatsioonitarkvarafirma Amdoc jt kasvasid edukalt tänu fookusele oma kitsale kliendirühmale nii kodus kui ka globaalselt. Meie Hansapank sai algusaastatel tugeva hoo sisse, keskendudes jõukatele rahvusvahelistele ja kodumaistele ettevõtetele, mis oli ebatavaliselt selge ja julge valik, võrreldes sel ajal teiste pankadega. Samuti on IT-ostude e-kaubandusettevõte MarkIT kasvanud üle-euroopaliseks ettevõtteks, keskendudes rahvusvaheliste suurettevõtete IT-ostujuhtide vajaduste rahuldamisele.

Kujunda ise tegurid. Fookuse kõige olulisem eeldus on konkurentidest sügavam arusaamine, millised tegurid mõjutavad ettevõtte arengut ja kuidas saab neid ise kujundada. Siia see koer maetud ongi. Näiliselt ei tundu see üldse niivõrd eristav, kuna enamik ettevõtteid analüüsib oma turgu ja seab strateegiat sellele vastavaks – mis seal siis ikka on nii erilist? Tegelikult teavad ainult parimatest parimad juhid konkurentidest mitu korda täpsemalt, mis tegurid on selles äris määravad ja kuidas saab neid ise kujundada.

Mõelgem, miks Buffett korraldab oma kuulsaid palverännakulaadseid aastakoosolekuid Berkshire Hathaway investoritele? Miks Gates müüs tarkvara kõigile arvutifirmadele ega sisenenud ise rauaärisse, mis oli väga julge enesepiirang? Miks Jobs seadis esikohale kasutajakogemuse oma paadunud fännidele? Sest nad said turul teistest palju paremini aru, et neist (ja teistest) teguritest sõltub ettevõtte edu.

Ei ole tähtis ennustada tulevikku õigesti ja muretseda ülearu majandustõusude ja -languste pärast, vaid tunda oma kliente ja turgu. Nii hästi, et selle tulevikku saab ise kujundada. See on täiesti võimalik, kui olla oma kliendi fookuses. Hinnaks võib alguses olla tsipa aeglasem kasv, kuid seda kindlam ja võimsam on see suuremaks saades.

REPLIIK

Majanduspagulast ei ole olemas

PIRET REILJAN
Äripäeva ajakirjanik

Kui kommunikatsioonis valitaks paremini sõnu, oleks ka pagulasi puudutavat polariseerumist vähem.

Sõnad nagu "majanduspõgenik" või "mugavuspõgenik" tekitavad segadust ja loovad sõnale "põgenik" negatiivse varjundi. Oluline on tähele panna, et "pagulane" on veel kitsam mõiste, aga meil kipub suhtluses kõik ühte patta minema. Näiteks nii sõjapõgenikke kui ka kõiki teisi kriisi tuules Euroopasse tunginud inimesi kiputakse nimetama põgenikeks või siis pagulasteks.

Üksjagu on ka sellist (sh tahtlikku) kommunikatsioonihäiret, kus pagulasi nimetatakse näiteks illegaalideks, kuigi pagulane on isik, kes on juba saanud rahvusvahelise kaitse.

Mõtle hoolega, mida tahad öelda. Kui kommunikatsioonis valitaks paremini sõnu, oleks ka pagulasi puudutavat polariseerumist vähem. Eriti peaks oma sõnakasutust jälgima meediakanalid ja avalikus ruumis sõnavõtjad. Eksitav sõnakasutus on vesi nende veskile, kelle püüd on ühiskonda lõhestada ning äärmuslikku suhtumist õhutada.

Pagulasabi koduleht selgitab lihtsalt ja arusaadavalt, kes on põgenik ja kes pagulane: "Kui põgenik jõuab teise riiki, esitab ta seal taotluse varjupaiga saamiseks (ehk rahvusvahelise kaitse saamiseks) ja muutub ametlikult varjupaigataotlejaks. Kui tema taotlus rahuldatakse, saab temast pagulane (ehk rahvusvahelise kaitse saaja) asukohariigis."

Praeguse kriisi üks võtmeküsimusi on, kuidas saadakse hakkama nende tulijatega, kes ei ole põgenikud ja kellest ei tohiks saada pagulased. Siin on mõistlik mitte alahinnata ka kommunikatsiooni rolli.

11. september 2015 ÄRIPÄEV
toimetaja Ken Rohelaan, tel 667 0254, e-post ken.rohelaan@aripaev.ee

LUGEJA LEMMIKUD www.aripaev.ee

Gross sõjapõgenikest: mul on piinlik! Lääne-Virumaa suurettevõtja ja OG Elektra omaniku Oleg Grossi sõnul on tal eestlaste sõjapõgenikesse suhtumise pärast piinlik ja häbi.
Vaata, milline on ärikinnisvara turg Eestis 10 aasta pärast. Büroohooned muutuvad nõupidamisruumideks ja jaekaubanduse müügipinnad ahenevad – need on mõned näited ärikinnisvara arengust Eestis kümne aasta perspektiivis.
Reuters: venelased sõdivad Süürias. Vene väed on alustanud Süürias sõjategevust valitsusjõudude toetamiseks, kinnitasid Liibanoni päritolu allikad Reutersile.
Ma olen pagulase lapselaps. Paljude meie esivanemate või sugulaste hulgas on pagulasi.

TOIMETAJA VEERG

Vaikimine ei ole kuld

Pagulasvaenuliku vihakõne kõrval puudub praegu tõsiseltvõetav diskussioon, sest aruteluvõimelised on käed üles tõstnud ja lasevad misantroopidel avalikkuses oma vihapursetega võimust võtta.

MARI METS
Äripäeva ajakirjanik

> **Iga kodanik peaks üritama kontrolli alt väljuvale sõimulaviinile piiri ette panna.**

Inimviha õhutaja postilt mahavõtmine on nagu koolikiusajale vastu astumine – nõuab julgust esimese sammu astumiseks ebaõigluse vastu, siis kannatlikkust probleemi selgitamisel ja argumentatsiooni "Ära topi oma nina vahele!" kuulamisel ning lõpuks sitkust, sest kiusaja kambajõmmid hakkavad üsna suure tõenäosusega jõude koondama.

Kõik peaksid panustama. Praegu teevad meeleheitlikke püüdeid inimviha õhutajatele sõbralike kontsertide ja üleskutsetega vastu astumiseks need vähesed, kes varem harjunud kõva häält tegema – näitlejad ja loomeinimesed. See ei peaks nii olema, et kui mõni ühiskonna vähemus hakkab avaliku vaenu laviini alla jääma, tõttavad vaid inimsõbralikud ja sallivad kultuuritöötajad samasoolisi abiellujaid või pagulasi kaitsma. See on teema, kus iga kodanik peaks üritama panna kontrolli alt väljuvale sõimulaviinile piiri ette – ole sa ettevõtja, õpilane, näitleja, lukksepp või odaviskaja. Mürgitatud saab ikka meie kõigi ühine inforuum.

Vaenulaviin on avalik ja massiivne, aga pagulasi inimlikult mõista püüdvad hääled on vaid hüüdja hääled kõrbes. Sellepärast jääbki mulje, et Eesti on väike vastik inimpõlgurite pesa, kus puudub igasugune sallimine hädasolija, teise nahavärvi, usulise tõekspidamise või kultuuritaustaga inimeste suhtes.

On mõistetav, et ka analüüsialdis inimene ei jõua lõputult seinaga rääkida või pelgab pagulasviha õhutajate teraviku pöördumist enda poole, kuid see on olukord, kus keegi ei teegi lõpuks midagi, kui ise ei tee.

Igaüks Eestimaal vastutab selle eest, milline on meie avalik arvamus pagulaste aitamise ja sallimise kohta. Kui see arvamus kisub vihaõhutajate püünele tõustes kreeni, ei tohi enda teistsuguseid väärtushinnanguid sellest ehmatatuna maha vaikida. On arusaadav, et Eesti ühiskond ei jagune mustvalgelt sõjapagulaste vihkajateks ja armastajateks ning segaduses kõhklejad eelistavad pigem vaikida, kuid kui ainus sissevoolav info on argumentatsioon sellest, miks hädasolijate aitamine hukutab Eesti, pole raske saada hirmust ajupestud.

Sammub hirmule vastu. Sel nädalal külastab Jordaania Zaatari pagulaslaagrit koos riigikogu väliskomisjoni delegatsiooniga ka seni võõravaenulike avaldustega silma paistnud EKRE esindaja Jaak Madison. Vaadates EKRE varasemaid sõnavõtte pagulasabi teemal – kindel vastuseis ja pagulaste alusetu vägistajateks tembeldamine – läheb ta pagulaslaagrisse minekuga vastu oma suurele hirmule, mis on igati kiiduväärt ettevõtmine. Võib-olla tasuks ka teistel vihakõnelejatel oma hirmule vastu minna ja sügise saabudes esimeseks kontaktiks mõnele pagulasele näiteks oma vana jope kinkida.

KOMMENTAAR

Õige investor julgeb 100 eurot põlema panna

Kui olla alustav investor nagu mina, siis on kõige tähtsam alustada oma suhtumise parandamisest. Paanikat ei tohiks ise külvata.

Paanikahetked majanduses tekivad sellepärast, et teadmatusest hakatakse oma raha pärast kartma, kuigi me kulutame raha mitmesugustele mõttetutele asjadele.

Kui sa ei tea, kas raha juhib sind või vastupidi, siis on selleks üks harjutus. Võta 100 eurot ja põleta see ära – kas julgeksid ja tahaksid seda teha või mitte?

Enamik inimesi ei teeks seda, kuid minna poodi ja osta endale uusi asju, mida pole vaja, seal n-ö põletame raha küll. Pole vaja kogu aeg osta endale uusi riideid ja kingi.

Investeerija peab suutma muuta oma mõttemaailma. Sarnane olukord on investeerimisega. Mõtleme, et investeerida kuskile on halvem, kui osta omale ilusad kingad või riided. See suhtumine on vale. Ostes endale kingad, oled kaotanud juba kõik raha, kuid investeerides oma raha ja kaotades sellest 10%, on veel alles 90% esialgsest summast.

LIIS TENNO
investor

> **Finantsiliselt vabaks ei saa inimesed, kellel on nn vaese inimese mõtteviis ehk kes arvavad, et elu on raske.**

Ka minule tundus alguses selline mõtlemine imelik ja olen alles noor investeerija, kuid üritan igal juhul oma mõtlemist muuta ning areneda edasi.

Olen aru saanud, et finantsiliselt vabaks ei saa inimesed, kellel on nn vaese inimese mõtteviis ehk kes arvavad, et elu on raske või et nad on sündinud vaesena või keskklassi ega saa kunagi rikkaks. Meile on seda sisestatud lapsest saati, kuid kõigil inimestel on võimalus muuta oma mõtlemist ja parandada oma elustiili. See on küll pikaajaline protsess, kuid kui inimene tahab, on ta võimeline muutuma.

Ära koonda investeeringuid ühte patta. Kõige lihtsamad soovitused, nii kogenud kui ka alles alustavale investorile, on oma suhtumise muutmine ja investeeringute hajutamine erinevate varaklasside vahel.

Hajutamise all mõtlen seda, et ärge pange kõiki oma sääste ühte investeeringusse, vaid jaotage see mitme erineva varaklassi või investeeringu vahel.

Näiteks kui investeerida Bondorasse, siis ka seal tuleks proovida oma portfell hajutada. Anda laene välja kas 10 või 5 euro kaupa, kuna siis ei ole sellest rahast kahju, kui peaks juhtuma, et keegi ei maksa tagasi.

Äriteenused reklaam
TEL 667 0105, reklaam@aripaev.ee

Bisnespäivät
Äriteenused
23.-24.9. Messukeskus Helsinki
ÄRIKINGITUSED
KONTORITARBED
FIRMAÜRITUSED
ESITLUSTEHNIKA
Info ja messikülastus
Profexpo OÜ – Messukeskus Helsinki esindaja Eestis
Tel 626 1347, info@profexpo.ee
www.profexpo.ee/messukeskus

Minu kogemus ütleb, et kui sa oled ühe korra juba nullist üheni läinud, siis ei paku ühest kaheni või kahesajani minek enam erilist rahuldust. Proovige ise. Ja kui veel ei julge, siis alustage sellest raamatust.

Taavet Hinrikus
TransferWise'i kaasasutaja

klubihind 30,50
tavahind 38,50

Äripäeva raamatuklubi
raamatupood.aripaev.ee

TÕUSJA
Briti elektroonika jaemüüja teatas käibe kasvust.

LANGEJA
Naftahindade langus tiris endaga kaasa ka Norra naftapuurija aktsia.

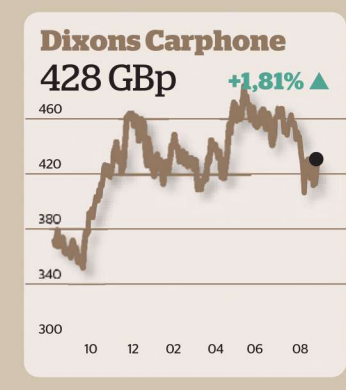

ÄRIPÄEV 11. september 2015
toimetaja Birjo Must, tel 667 0442, e-post birjo.must@aripaev.ee

TÖÖSTUS

ABB kärpis kasvuootusi.

Aktivist-investor "kuulaja rollis"

SIRJE RANK
sirje.rank@aripaev.ee

Rootsi-Šveitsi energeetika- ja automaatikahiid ABB, mis on Eestis tegutsenud juba üle 20 aasta, kavandab täiendavat kokkuhoidu ja muudatusi kontserni struktuuris.

Ühtlasi kärbiti lähema viie aasta kasvuprognoose, kuna nõudlus globaalsel turul on jäänud oodatust tagasihoidlikumaks.

Teisi suuremaid uudiseid Londonis kolmapäeval toimunud nn kapitaliturgude päevalt ei tulnud, ehkki ootused oli omajagu üles ajanud suve hakul avalikuks saanud info, et Rootsi strateegilise investori Christer Gardelli fond Cevian Capital on kontsernis arvestatavaks suuromanikuks saanud.

Ceviani käekiri on, et investeeritakse ettevõtetesse, mille aktsia hind arvatakse firma potentsiaali arvestades liiga madalal olevat. Omandatakse suur positsioon, mis võimaldab kaasa rääkida firma juhtimises. Õnnestunud tehingute hulgas on finantskriisi ajal tehtud panus ka tugeva surve all Swedbanki aktsiale.

↑ **ROOTSI investori Christer Gardelli fond Cevian Capital, mis tavaliselt üritab kaasa rääkida enda suurosalusega ettevõtete juhtimises, on ABBs seni vaid kuulaja rollis.** FOTO: EPA

ABBs on Cevian seni olnud kõigest kuulaja rollis, tõrjus ABB juht Ulrich Spiesshofer kolmapäeval sellekohaseid küsimusi.

Oodatakse jagamist. Eriti Rootsi meedias spekuleeritakse, et 1980. aastatel konglomeraatide loomise buumis sündinud ABBd võib ees oodata tükeldamine, mis võiks olla aktsionäridele hea uudis. Eile kirjutas sellest esiküljeloos ka Rootsi majandusleht Dagens Industri.

Neile spekulatsioonidele andsid hoogu ABB sel nädalal teada antud muudatused kontserni struktuuris. Viiest divisjonist saab neli ning kõik elektrivõrke puudutav koondatakse ühte divisjoni Power Grids. Ühtlasi kavatseb kontsern põhjalikult läbi analüüsida selle divisjoni strateegia.

"Ma ei välista midagi, kuid see (strateegia ülevaatamine – toim) ei pruugi iseenesest veel tähendada mingeid suuri muutusi," tõrjus Spiesshofer Dagens Industris üksuse võimaliku müügi spekulatsioone.

Uue divisjoni käive oli 2014. aastal 106 miljardit Rootsi krooni (11,3 mld eurot) ning see on elektri infrastruktuuri alal maailma suurim. Peamised konkurendid on Alstom, GE ja Siemens. Kasumimarginaal (EBITA) oli mullu 4,7%. Sihiks seatud 8–12%se marginaali loodab kontserni juht saavutada juba tuleval aastal. "Selleks ajaks oleme ulatuslike ümberkorraldustega ühele poole saanud ning saame ala liidriks ka kasumlikkuse poolest," lubas Spiesshofer DI-le. Leht nendib, et ilma selle üksuseta oleks kogu kontsern oluliselt suurema kasumlikkusega.

Cevian ei ole plaane avalikustanud. Christer Gardell ütles uudisteagentuurile Direkt, et on eraldi divisjoni loomise otsusega rahul.

"Üldiselt suhtun positiivselt," ütles Gardell. "Eriti tervitan uue divisjoni Power Grids strateegia ülevaatamist." Kontserni võimalikku tükeldamist ta ei kommenteerinud.

Teised olulisemad uudised kapitaliturgude päevalt olid, et ABB vähendas lähema viie aasta kasvuprognoosi 3–6%-le varasemalt 4–7%-lt. Põhjuseks arvatust aeglasem kasv arenevatel turgudel eesotsas Hiinaga ning samuti järsult langenud nafta hind, mis on vähendanud energiasektori investeeringuid. Senised prognoosid olid tehtud eeldusega, et naftabarreli hind on vähemalt 100 dollarit. Hiina, mille majanduskasv jääb tänavu arvatust aeglasemaks, ja USA, on ABB peamised turud, mis annavad pea kolmandiku kontserni käibest.

Goldman Sachsi hinnangul on ka kärbitud kasvuprognoos ikka veel liiga optimistlik, sest konkurents alal on kõva.

ABB teatas ka täiendavast kokkuhoiukavast, millega loodetakse 2017. aasta lõpuks veel miljard dollarit kokku hoida. Seda eelkõige kontori poole efektiivsust suurendades. Laomajanduse korraldusega loodetakse kokku hoida 2 miljardit dollarit, mis on plaanis investeerida. Kontserni kasumimarginaali sihiks jäi 11–16%, mis JP Morgani analüütikute hinnangul on optimistlik.

Midagi eriti raputavat neis uudistes ei olnud, eile oli ABB aktsia languses, olles teisipäeval kapitalituru päeva eel teinud enam kui 2%se tõusu.

Võrkude investeeringuid pole tulemas. ABB peamine probleem nii sel kui ka tuleval aas-

NUMBER

6

aasta põhja on vajunud FAO toiduhindade indeks.

ELEKTER

Eratarbijad peaksid arvestama, et elektrienergia hinnale lisandub lepingus ka käibemaks.

Nord Pool Eesti
34,54 -9,65%▼

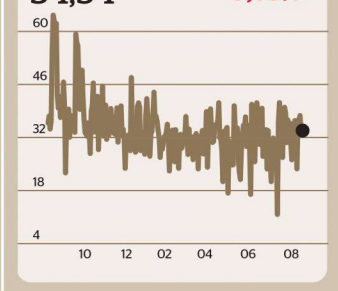

VALUUTA

Euroopa Keskpanga negatiivne intressimäär survestab eurot nõrgemaks.

EUR/USD
1,1198 -0,15%▼

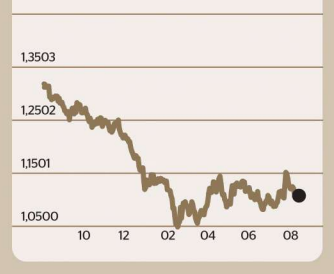

INTRESS

Euribor on EKP sammude tõttu olnud tugevas languses.

Euribor 6 kuud
0,038% -0,000▼

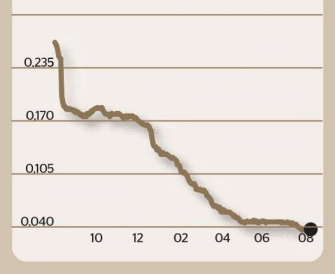

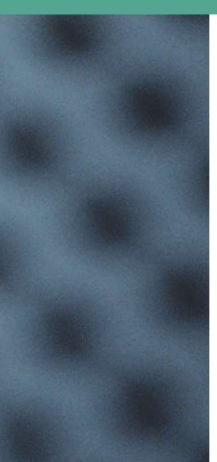

Võrdlus

ABB aktsia on sel aastal langenud üle 5 protsendi

hind Rootsi kroonides

ALLIKAS: BLOOMBERG

5,1%

osalusega on Cevian Capital juunist ABB suurim osanik. See uudis kergitas firma aktsiat.

Kommentaar

Investor Toomas müüs ABB aktsiad maha

RAINER SAAD
Äripäeva börsitoimetaja

Nõrgad märgid Hiina majandusest on end viimastel kuudel üha rohkem ilmutanud ja seetõttu müüs investor Toomas oma portfellist ABB aktsiad maha.

ABB puhul on tegemist globaalse ulatusega tööstusgigandiga, mille aktsiate hoidmine on sama, kui hoida kätt pulsil maailmamajandusel. Hiina on maailma suuruselt teine majandus ja selle nõrkus ei jäta mõjutamata ülejäänud riike ja ka neid turge, kus ABB tegutseb.

Kuigi investor Toomas müüs ABB aktsiad turgude langemise ajal, jäi ta kokkuvõttes selle tehinguga umbes 1000 eurot plussi. Võib-olla tulevikus ostab Toomas ABB aktsiaid uuesti.

tal on kaevandusfirmade, merendus- ning nafta- ja gaasisektori investeeringute vähenemine, kommenteeris uudisteagentuurile Direkt Rootsi Handelsbankeni ABB analüütik Hampus Engellau. Ka elektrivõrkudesse investeeritakse vähe. Sellises olukorras on ABB-l raske kasumimarginaali suurendada.

Mõned pangad muutsid kapitaliturgude päeva järel ABB aktsia hinnasihti. Goldman Sachs tõstis selle 15,50 Šveitsi frangilt 16 frangile, JP Morgan langetas 19,5 frangilt 19-le ning kordas neutraalset soovitust ning Credit Suisse tõstis 19 frangilt 20 frangile. Soovitus on samuti neutraalne.

Juunis, kui tuli avalikuks, et Cevian Capital on 5,1%se osalusega kerkinud ABB suurimaks investoriks Rootsi Wallenbergide tööstusperekonnale kuuluva investeerimisfirma Investor järel (9,3%), hüppas ABB aktsia ligi 4%. Rootsi meedias spekuleeritakse, et Wallenbergid ja Gardell võivad seljad kokku panna, et kontserni strateegiat mõjutada – tükeldamine sobiks mõlemale. Omal ajal sündis ABB pikalt Wallenbergide portfellis olnud Rootsi Asea ja Šveitsi Brown Boveri ühendamisest.

RAHA

reklaam

Kommertspankade intressitooted

pank	jooksev hoius % keskmiselt kuu jäägilt	jooksev hoius % kuu püsijäägilt	tähtajaline hoius % 1 kuu	2 kuud	3 kuud	6 kuud	9 kuud	1 aasta	2 aastat	3 aastat	min summa
Danske Bank					Kontakteeruge pangaga						
Tallinna Äripank		0,00	0,10	0,15	0,20	0,40	0,50/1,5	0,60/1,60	0,70/1,70	-	200
Tallinna Äripank (3)		0,00	0,25	0,30	0,35	0,55	0,65	0,75	0,85	-	200
Citadele Pank	-	-	-	-	-	0,05	0,1	0,70	1,0	1,40	150
Versobank	0,01	0,01	0,40	0,50	0,60	0,90	1,00	1,20	1,50	1,80	350
DNB	0,10 (7)	-	0,20	-	0,25	0,40	0,55	0,70	0,80	0,90	300
Krediidipank	-	0,01	0,10	0,10	0,20	0,50	0,70	1,00	1,30	1,50	100/200 (4)
BIGBANK		-	0,45	0,50	0,60	0,80	0,80	1,10	1,40	1,60	500
BIGBANK	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Inbank	-	-	-	-	0,60	0,90	1,20	1,50	2,00	2,25	500

tähtajaline hoius %, USD

pank	1 kuu	2 kuud	3 kuud	6 kuud	9 kuud	1 aasta	min summa
Danske Bank		Kontakteeruge pangaga					
Tallinna Äripank	0,05	0,05	0,05	0,10	0,15	0,20	200
Citadele Pank	-	-	-	0,05	0,10	1,00	200
Versobank	0,30	0,35	0,45	0,70	0,90	1,1	500
DNB	0,10	-	0,15	0,30	0,40	0,50	300
Krediidipank	0,10	0,10	0,20	0,50	0,70	0,90	100/200 (4)

Kursid on päeva jooksul korrigeeritavad; (3) personaalpanganduse klientidele; (4) internetipangas/kontoris (7) päevalõpu kontojäägilt, Äripanga jooksva hoiuse intressimäär on nüüd 0%

Pankade kontaktandmed

Citadele Pank Roosikrantsi 2, Tallinn, tel 770 0000, faks 770 0001, e-post: info@citadele.ee
BIGBANK Rüütli 23, Tartu, tel 1333, faks 737 7582, e-post: bigbank@bigbank.ee, www.bigbank.ee
Versobank Pärnu mnt 12, Tallinn, tel 680 2500, faks 680 2501
DnB PANK Tartu mnt 10, Tallinn, tel 686 8500, faks 686 8501, e-post: info@dnb.ee, www.dnb.ee
Eesti Krediidipank Narva mnt 4, Tallinn, tel 669 0941, faks 661 6037
Tallinna Äripank Vana-Viru 7, Tallinn, tel 668 8066, faks 668 8065

BÖRS

Tallinn 10.09

aktsia	sulgemis-hind, EUR	muutus eelm, %	käive, EUR	P/E	ROE	P/B	divid. tootlus
Arco Vara	1,110	0,00	17 310	5,7	13,1%	0,75	0,9%
Baltika	0,309	1,64	4 174	-	-5,7%	1,43	0,0%
Ekspress Grupp	1,290	0,00	0	11,6	7,0%	0,81	3,1%
Harju Elekter	2,770	0,00	2 543	9,7	8,6%	0,84	5,4%
Merko Ehitus	8,100	-0,61	44 354	13,7	8,0%	1,09	7,9%
Nordecon	1,020	-0,97	561	15,2	6,0%	0,91	2,9%
Olympic EG	1,850	0,00	31 238	11,9	21,6%	2,57	5,4%
PRFoods	0,412	-0,48	1 276	14,6	3,0%	0,44	72,8%
Pro Kapital Grupp	2,540	0,00	0	6,0	26,5%	1,60	0,0%
Silvano FG	1,280	-2,29	33 160	6,5	16,6%	1,08	23,4%
Tallink Grupp	0,808	0,00	82 409	9,1	7,7%	0,70	2,5%
Tln Kaubamaja	6,120	-0,49	7 443	12,3	11,7%	1,43	6,5%
Tallinna Vesi	13,700	0,00	12 900	13,3	23,7%	3,14	6,6%
Trigon PD	0,691	0,00	0	-	10,4%	1,28	0,0%
Skano Group	0,757	0,00	0	-	-28,0%	0,64	0,0%

P/E arvutatud viimase nelja kvartali vahearuande (kui on olemas, siis rahvusvahelise raamatupidamisstandardi (IAS) kohase) konsolideeritud koondkasumi emaettevõtja osa põhjal

Vilnius 10.09

aktsia	sulgemis-hind, EUR	muutus eelm, %	P/E	P/B	divid. tootlus
Apranga	2,7	0,00	-	3,6	4,8
City Service	1,560	-0,64	9,7	0,7	-
Invalda	3,460	-1,14	-	0,9	-
Linas Agro	0,657	-1,65	14,2	0,7	-
Panevezio Statybos	0,981	-1,11	-	0,4	-
Siauliu Bankas	0,289	0,35	-	0,6	-
Snaige	0,251	-3,46	-	1,2	-
TEO LT (Telekomas)	1,020	0,00	17,5	3,7	6,7

TÕUSJA

Tesla
249,46 USD
+0,22%

LANGEJA

Jaapani fond EWJ
11,72 USD
-0,17%

Helsingi 10.09

aktsia	hind, EUR	muutus eelm, %	P/E	P/B	divid. tootlus
Alma Media	2,89	-0,34	14,5	2,5	4,2
Citycon	2,22	-1,77	12,9	0,8	6,3
Elisa Comm.	30,76	0,26	20,7	6,2	4,3
Finnair	2,84	0,71	-	0,7	-
Fortum	14,79	-1,40	12,4	0,9	-
HKScan	4,27	-0,70	28,5	0,5	11,5
Kesko	31,70	-0,60	33,4	1,5	4,7
Neste Oil	23,98	1,65	-	2,2	2,7
Nokia	5,87	-0,34	-	2,4	-
Olvi	21,97	0,69	16,0	2,5	3,0
PKC Group	17,63	-2,60	-	2,8	4,0
Stockmann	7,88	-2,42	-	0,5	-
Stora Enso	8,00	-1,72	-	1,3	-
UPM Kymmene	14,96	-1,45	-	1,0	4,7
YIT	5,33	-1,84	9,0	1,1	3,4

Riia 10.09

aktsia	sulgemis-hind, EUR	muutus eelm, %	P/E	P/B	divid. tootlus
Grindex	5,55	-3,48	#N/A N/A	0,5	-
Latvijas Gaze	9,26	0,00	12,5	0,6	-
Olainfarm	7,38	-0,54	8,3	1,3	-

VALUUTA

Euroopa Keskpank

EUR/SEK ▼
9,4042

EUR/RUB ▼
75,3652

Austraalia dollar	AUD	1,583	Singapuri dollar	SGD	1,584
Bulgaaria leev	BGN	1,956	Suurbritannia nael	GBP	0,727
Hiina jüaan	CNY	7,133	Šveitsi frank	CHF	1,092
Hongkongi dollar	HKD	8,669	Taani kroon	DKK	7,461
India ruupia	INR	74,306	Tai baat	THB	40,387
Jaapani jeen	JPY	135,380	Tšehhi kroon	CZK	27,038
Kanada dollar	CAD	1,482	Türgi liir	TRY	3,407
Korea won	KRW	1327,100	Ungari forint	HUF	314,510
Norra kroon	NOK	9,176	USA dollar	USD	1,119
Poola zlott	PLN	4,213			
Rumeenia leu	RON	4,423			

BÖRSIKAUBAD

Kütused 10.09

USD	
Nafta IPE, bbl	47,83
Nafta NYMEX, bbl	44,55
Mootoribensiin, t	533,50
Diislikütus, t	483,00
Kerge kütteõli, t	471,00
Masuut (1% väävel), t	215,75
Maagaas Henry Hub, btu, USD	2,672

Põllumajandus 10.09

nael = 453,59 g	
Kohv NYBOT, USc/nael	117,80
Valge suhkur NYSE LIFFE, USD/t	342,30
Kakao NYBOT, USD/t	3274,00
Nisu NYSE LIFFE, USD/t	111,80
Rapsiseemned NYSE LIFFE Pariis	364,5

Värvilised metallid 09.09

USD/t	
Alumiinium LME	1649
Vask LME	5354
Plii LME	1718
Nikkel LME	10100
Tina LME	15055
Tsink LME	1823

Väärismetallid 10.09

USD/unts, unts = 31,105 g	
Kuld COMEX	1113,93
Plaatina NYMEX	988,80
Pallaadium NYMEX	589,30
Hõbe COMEX	14,82

Allikas: Bloomberg, kella 17 seisuga

ÄRIPÄEV 11. september 2015
reklaamitoimetaja Marina Altmaa, tel 667 0161, e-post marina.altmaa@aripaev.ee

Ohutus ehitusplatsil

Töötuba praktikutega

8.10.2015

Ärimajas Navigator
(Laeva 2, Tallinn)

Tööinspektsioon, ehitusele spetsialiseerunud töökeskkonna koolitajad ja kogenud ehituse projektijuhid-praktikud juhivad tähelepanu kitsaskohtadele ehitusplatsidel ja jagavad soovitusi tööohutuse paremaks korraldamiseks. Töötuba lõpeb külastusega Baltimaade ühe moodsaima Promenaadi elamukompleksi töömaale, kus osalejad saavad oma silmaga kaeda, kuidas tööohutuse alane tegevus toimib.

I osa: ülevaade tänasest olukorrast

9.15 -9.50 Registreerimine ja hommikukohv

9.50 - 10.00 **Sissejuhatus.** Moderaator ajakirja Ehitaja peatoimetaja Eva Kiisler

10.00 – 10.30 **Ülevaade ehitusplatside tööohutuse viimase aja suurematest valupunktidest. Tööinspektsiooni kuu aega kestnud reidi tulemuste kokkuvõte. Mida peaksid ehitusettevõtted tegema tööohutuse osas teisiti tegema?** Apo Oja, Tööinspektsiooni peadirektori asetäitja töökeskkonna järelevalve ja arengu alal

10.30- 11.00 **Tööohutusest infrastruktuuri objektidel.** Esineja täpsustamisel.

11.00 – 11.30 **Tööohutuse alased praktikad Merko Ehituse ehitusplatsidel.** Objektijuht Maido Puks (AS Merko Ehitus).

11.30-12.30 Lõunapaus

II osa: ettevõtete kogemuslood

12.30 – 13.00 **Objektil, kus on kord majas, teenitakse ka kasumit. Tööohutus rahvusvahelises ettevõttes.** Tarmo Nakkurt (OÜ Must Maja juhatuse liige)

13.00 – 13.30 **Tööohutus rekonstrueeritava ehitise puhul.** Viljandi Riigigümnaasiumi rekonstrueerimise projektjuht, Aasta Ehitaja 2013 Aivo Pedak (AS Oma Ehitaja).

13.30 – 14.30 **Uue südalinna nurgakivi, Promenaadi maja ehitusplatsi külastamine.** YIT/Liven Kinnisvara juhatuse liige Andres Aavik.

Töötoas osalemine maksab varasele registreerujale **219 eurot** (KM-iga 262,8 eurot).
Täishind on **279 eurot** (KM-iga 334,8 eurot).
Soodushind kehtib 18. septembrini.
Registreerumine töötuppa **eva@ehitusuudised.ee**
Korraldaja jätab endale õiguse teha kavasse muudatusi.

Äripäev
EHITAJA
Ehitusuudised.ee
Björnkläder TÖÖRIIDED
GROLLS THE PRO SHOP

Äripäev on osa 200-aastase ajalooga Skandinaavia suurimast meediafirmast Bonnier Grupp.
Asutamisest alates 1989. aastal on Äripäev vahendanud informatsiooni Eesti juhtidele, eesmärgiga muuta ärikeskkond läbipaistvaks ja kõigile võrdseid võimalusi pakkuvaks. Tänaseks oleme kasvanud laia tooteprofiiliga Eesti juhtivaks ettevõtetele suunatud info pakkujaks.

Peaga töötaja

Äripäeva toimetus otsib

INFOGRAAFIKA KUJUNDAJAT

tegema Äripäeva veebi ja paberlehte graafikuid ning vajadusel paberlehte kujundama.

Sobid sellele tööle, kui sa:
- valdad interaktiivse infograafika tegemiseks vajalikke programme ja keeli (Adobe Photoshop, Adobe Illustrator, responsiivne HTML, CSS, Javascript, SVG tundmine)
- sul on hea andmete visualiseerimise oskus
- oled tuttav ka paberlehe kujundamiseks vajaliku Indesigniga või valmis need oskused kiiresti omandama
- oled hea suhtleja ja meeskonnatöötaja
- mõtled oma peaga ja oled õppimisvõimeline
- oled kiire ja täpne
- sulle meeldib ajakirjandus

Meie pakume sulle:
- mõnusat ja loomingulist töökeskkonda koos karismaatiliste kolleegidega
- korralikku palka, mis hea töö korral tõepoolest ka tõuseb
- igapäevast arenguvõimalust ja eneseteostust, põnevust ja ootamatusi

CVd ja motivatsioonikirja ootame
hiljemalt 11. septembriks
e-posti aadressile
kristi.malmberg@aripaev.ee
Lisainfot saab telefonil 6670158

Äripäev

Äripäev on osa 200-aastase ajalooga Skandinaavia suurimast meediafirmast Bonnier Grupp. Oleme kasvanud laia tooteprofiiliga Eesti juhtivaks ettevõtetele suunatud info pakkujaks.
Äripäeva käsiraamatud on praktilised professionaalsed töövahendid tippspetsialistile ja juhile. Need on parimate asjatundjate poolt koostatud infokogumid, mis ilmuvad 27 eri teemal.
Vaata lisainfot: www.käsiraamat.ee

Peaga töötaja

Otsime juhtide ja spetsialistide arengut toetavat

ÄRIKLIENDI MÜÜGIKONSULTANTI

Töö kirjeldus:
- aktiivne kliendisuhete loomine
- arenguvajaduste selgitamine
- Äripäeva käsiraamatute müük telefoni teel

Ootame kandidaati, kes
- väärtustab enesearengut
- on aktiivne suhtleja
- on kohusetundlik ja ambitsioonikas
- omab vähemalt 5aastast töökogemust

Kasuks tuleb eelnev müügikogemus.

Pakume:
- põhjalikku väljaõpet
- põnevat ja vaheldusrikast tööd
- palka, mida saad ise oma tulemuslikkusega mõjutada
- võimalust arendada konsulteeriva kliendisuhtluse oskust

Tööaeg E-R kl 08.45-12.45 või 13.00-17.00
Töötasu koosneb põhi- ja tulemustasust.

Saada oma eestikeelne CV koos motivatsioonikirjaga **hiljemalt 20. septembriks** aadressil konkurss@aripaev.ee.

Äripäev

investeerimisfondid INVESTOR 19

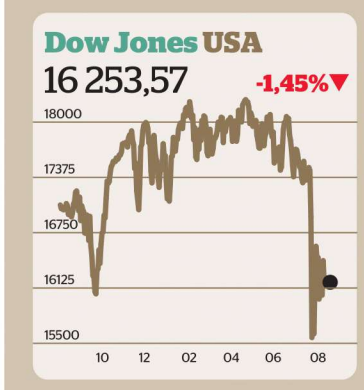

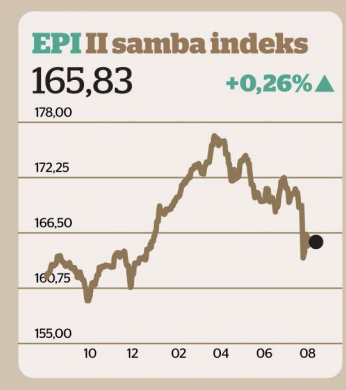

ÄRIPÄEV 11. september 2015
toimetaja Juhan Lang, tel 667 0111, e-post toimetajad@aripaev.ee
reklaamiosakond, tel 667 0105, e-post reklaam@aripaev.ee

Ä FONDID

reklaam

Avaron Asset Management — 09.09

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
Avaron Areneva Euroopa Fond D, EUR	12,85	12,60	12,60	9,64	2,48	-0,27	9,32	-	42 338 157
Avaroni Privaatportfell B, EUR	15,66	15,66	15,66	2,84	3,23	3,63	7,42	6,95	10 241 982
Avaron Ida-Euroopa Võlakirjafond A, EUR	12,81	12,81	12,81	4,32	4,84	6,42	-	-	7 931 174

Compensa Life — 08.09

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
Balti Kasvuportfell, EUR	-	-	1,53	-	7,40	10,10	8,00	6,80	6 656 869
Võlakirjaportfell, EUR	-	-	12,29	-	0,60	0,80	2,00	2,90	874 815

Kasvuporfelli mahu info on antud seisuga 30.06.2015. Võlakirjaporfelli mahu info on antud seisuga 30.06.2015.

Danske Capital AS — 09.09

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
Danske Pension 25, EUR	1,05	1,06	1,06	3,74	1,23	1,71	3,55	2,83	13 376 234
Danske Pension 50, EUR	1,25	1,26	1,26	5,42	2,27	2,94	4,72	3,40	208 979 095
Danske Pension Intress, EUR	0,91	0,92	0,92	1,33	0,06	0,73	1,94	2,00	4 511 424
Vabatahtlik Pensionifond Danske Pension 100 Pluss, EUR	1,68	1,72	1,70	8,01	4,37	5,44	7,40	5,92	4 535 661
Vabatahtlik Pensionifond Danske Pension Intress Pluss, EUR	0,78	0,80	0,79	1,90	-0,33	-0,44	1,51	1,75	490 949

Info teiste Danske Capitali ja Danske Invest fondide kohta on avaldatud veebilehel www.danskecapital.ee.

LHV Varahaldus — 09.09

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
Pensionifond L, EUR	1,49	1,51	1,51	2,40	3,80	3,81	4,28	3,92	324 105 862
Pensionifond M, EUR	1,18	1,19	1,19	1,97	2,71	3,12	3,80	3,54	45 838 533
Pensionifond S, EUR	1,24	1,25	1,25	1,82	0,59	1,64	2,79	2,97	51 175 743
Pensionifond XL, EUR	1,29	1,30	1,30	2,81	4,72	4,38	5,10	4,34	78 000 032
Pensionifond XS, EUR	1,16	1,17	1,17	1,66	0,88	2,09	3,09	3,34	16 140 680
Täiendav Pensionifond, EUR	1,47	1,48	1,48	3,35	6,43	5,86	6,39	5,08	6 881 917
LHV Pärsia Lahe Fond A, EUR	13,05	13,18	13,18		-3,92	-18,77	18,39	14,05	16 863 739,39
LHV Maailma Aktsiad Fond A, EUR	8,81	8,90	8,90	11,50	7,36	7,97	3,74	1,27	-
LHV Maailma Aktsiad Fond B, EUR	5,63	5,69	5,69	11,50	7,36	7,98	3,74	1,26	1 362 009

Mandatum Life — 09.09

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
Investeeringute haldusteenus:									
Turvaline, EUR	119,61	119,01	119,01	-	0,39	-1,13	2,33	-	-
Konservatiivne, EUR	118,12	116,95	116,95	-	2,04	-0,07	2,53	-	-
Tasakaalustatud, EUR	118,93	117,17	117,17	-	3,68	0,91	2,91	-	-
Progressiivne, EUR	115,29	113,03	113,03	-	5,08	1,77	3,48	-	-
Agressiivne, EUR	125,52	123,06	123,06	-	5,74	3,77	5,07	-	-
Investeerimisportfellid:									
Mandatum Life Fixed Income Abs, EUR	147,87	147,13	147,13	-	1,04	0,45	2,78	3,01	-
Mandatum Life Nordic High Yield Abs, EUR	98,94	98,45	98,45	-	-3,69	-10,37	-	-	-
Mandatum Life Convertible, EUR	106,08	105,55	105,55	-	1,30	-0,65	-	-	-
Mandatum Life Europe Equity, EUR	137,15	134,46	134,46	-	9,20	7,46	-	-	-

Nordea Pensions Estonia — 09.09

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
Nordea Pensionifond A, EUR	1,04	1,05	1,05	5,11	1,55	1,96	5,08	4,38	161 297 512,95
Nordea Pensionifond A Pluss, EUR	0,87	0,88	0,88	7,34	2,43	3,43	6,32	5,07	17 795 490,52
Nordea Pensionifond B, EUR	0,95	0,95	0,95	3,45	0,5	0,46	3,12	3,31	18 676 892,29
Nordea Pensionifond C, EUR	0,86	0,87	0,87	2,07	0	1,07	2,42	2,54	12 407 164,89
Nordea Pensionifond Aktsiad 100, EUR	1,34	1,37	1,36	9,85	2,64	3,63	8,37	6,93	7 099 146,69
Nordea Pensionifond Intress Pluss, EUR	0,77	0,78	0,77	3,56	1,55	2,08	3,59	0	1 311 486,21

Trigon Funds — 09.09

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
Arenevate Turgude Finantssektori Fond C, EUR	130,19	134,17	132,85	16,85	-17,23	-31,36	-6,29		335 513
Balti Fond C, EUR	16,07	16,64	16,32	10,06	13,89	24,33	10,78	0,70	1 863 146
Uus Euroopa Fond C, EUR	24,93	25,82	25,31	11,15	4,66	-3,64	10,07	8,51	51 331 303
Venemaa Top Picks Fond C, EUR	13,20	13,67	13,40	34,86	34,33	-19,28	-13,35	-8,67	3 278 467

AS SEB Varahaldus — 09.09

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
SEB Energiline Pf, EUR	0,807	0,815	0,815	7,90	0,82	0,18	4,69	2,67	29 477 387,26
SEB Konservatiivne Pf, EUR	0,895	0,904	0,904	1,94	-0,67	-1,45	0,05	0,87	57 081 502,11
SEB Optimaalne Pf, EUR	0,846	0,854	0,854	4,84	-1,21	-2,80	1,42	1,39	20 361 895,31
SEB Progressiivne Pf, EUR	1,019	1,029	1,029	6,02	0,08	-1,27	3,12	2,33	392 408 986,02
SEB Aktiivne Pf, EUR	1,041	1,062	1,051	9,03	1,12	0,95	6,32	4,17	17 245 133,64
SEB Tasakaalukas Pf, EUR	1,183	1,206	1,194	4,71	-1,10	-2,35	2,07	1,91	13 634 373,37

ASi SEB Pank vahendatavad fondid — 09.09

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
SEB Corporate Bond Fund, EUR	1,595	1,595	1,595	2	-0,81	0,25	3,18	3,51	292 190 000,00
SEB Strategy Balanced Fund	115,332	116,485	115,332	5,35	1,09	1,39	3,81		865 010 000,00
SEB Strategy Defensive Fund	112,15	112,15	112,15	3,03	1	1,03	2,55		1 726 740 000,00
SEB Strategy Growth Fund	121,376	122,590	121,376	10,63	-1,52	0,05	5,89		380 860 000,00
SEB Strategy Opportunity Fund	118,254	119,437	118,254	7,86	0,14	0,78	5,04		622 560 000,00

Vahendatavate fondide tagasivõtmis- ja väljalaskehindu saab vaadata www.seb.ee/fondikursid. Fondide mahud on seisuga 31.07.2015.

Fondivalitsejad

Avaron Asset Management Narva mnt 7D, B-korpus, Tallinn 10117, tel 664 4205, faks 664 4201, info@avaron.ee, www.avaron.ee
AS GA Fund Management Roosikrantsi 11, Tallinn 10119, tel 680 2680, faks 680 2681, info@gafm.ee, www.gafm.ee
LHV Varahaldus AS Tartu mnt 2, Tallinn 10145, tel 680 0400, faks 680 0402, info@lhv.ee, www.lhv.ee
Nordea Pensions Estonia AS Liivalaia 45/47, Tallinn 10145, tel 710 1250, faks 710 1251, eesti@nordea.com, www.nordea.ee
AS GILD Property Asset Management Swiss House, Roosikrantsi 11, Tallinn 10119, tel 680 2630, faks 680 2631, info@gildrealestate.com www.gildrealestate.com
AS SEB Varahaldus Tornimäe 2, Tallinn 15010, tel 665 6565, faks 665 7122, fondid@seb.ee, www.seb.ee
Danske Capital AS Narva mnt 11, Tallinn 15015, tel 675 2295, faks 675 2895, funds@danskebank.ee, www.danskecapital.ee, www.danskebank.ee

Maaklerifirmad

Compensa Life Vienna Insurance Group SE Roosikrantsi 11, Tallinn, tel 610 3000, faks 610 3010 info@compensalife.ee, www.compensalife.ee
LHV Tartu mnt 2, Tallinn, tel 680 0400, faks 680 0402
Versobank AS Pärnu mnt 12, Tallinn, tel 680 2500, faks 680 2501
Danske Bank Narva mnt 11, Tallinn, tel 630 2104
SEB Enskilda Equities Tornimäe 2, Tallinn, tel 665 6622, faks 665 6802
Mandatum Life Insurance Baltic SE Viru väljak 2, Tallinn, tel 681 2300, info@mandatumlife.ee, www.mandatumlife.ee

30. septembril
ilmub Äripäeva lisana A4 formaadis

Rikaste TOP

2001. aastast ilmuva Eesti jõukamate ettevõtjate pingerivi paneme sel sügisel kokku juba viieteistkümnendat korda.

Rikaste TOP annab täpse pildi nii sellest, kes on rahasse ümberpanduna hetkel Eesti edukamad ettevõtjad.

Kas esikolmik on muutunud? Kes on edetabelist välja langenud ning kes uued kohad hõivanud? Mis on nende edu saladus? Millistes sektorites annab hetkel kõige kiiremini rikkust luua? Nendele ja paljudele teistele küsimustele leiate vastuse septembris ilmuvast värskest Rikaste TOP 500st.

Reklaampinna broneerimine ja materjalide esitamine kujundamiseks 15. septembrini

Kujundatud reklaamide esitamine 18.septembrini

Lisatiraaž üksikmüügis!

Reklaami projektijuht: Irina Altin-Smirnov
E-post: Irina.Altin-Smirnov@aripaev.ee
Telefon: 667 0069 Faks: 667 0200

Äripäev

ÄRIPÄEV 11. september 2015
toimetaja Birjo Must, tel 667 0111, e-post toimetajad@aripaev.ee

TEGIJA TURUL

Li Keqiang: Hiina on globaalse kasvu, mitte ebakindluse allikas.

Hiina peaminister ütles eile Maailma Majandusfoorumil peetud kõnes, et Hiina on suuteline vältima rasket maandumist ning täitma selle aasta majanduseesmärgid.

OMX TALLINN
52 nädalat
Tallinna börsi üldindeks, kajastab põhi- ja lisanimekirja aktsiate liikumisi.

INVESTOR TOOMASE BLOGI

Portfell
Kuidas läheb Toomase investeeringutel?

päevane muutus
-0,08%

väärtus
228 408,17 €
39,3% raha
60,7% aktsiad

Investor Toomas on Äripäeva väljamõeldud tegelane, aga tema käsutuses on reaalne raha, mida ta investeerib finantsturgudele. Toomas alustas tegevust 2002. aasta alguses, mil tema käsutusse anti investeerimiseks miljon krooni. Toomase investeerimisotsused langetab Äripäeva börsitoimetus, investeerimismõtteid jagab investor Toomas Äripäeva tagumisel leheküljel ja veebis.

aktsiate päevane muutus, protsentides

Apranga	0,74
Leroy Seafood	0,71
Olympic EG	0
Tallinna Vesi	0
Apple	-0,41
iShares Europe Stoxx 600	-1,35
Berkshire Hathaway B-aktsia	-1,74
Microsoft	-1,87
Statoil	-3,16

Viimased tehingud
müüs: 24. augustil limiitorderiga 350 Burberry aktsiat hinnaga 13,64 Briti naela aktsia. Tehingusumma oli 4774 naela. Aktsiatehingu komisjonitasu oli 10,12 naela.
müüs: 24. augustil 350 ABB aktsiat hinnaga 156,40 Rootsi krooni aktsia. Tehingu summa oli 54 740 Rootsi krooni. Tegemist oli limiitorderiga ning Swedbanki vahendusel tehtud tehingu tasu oli 134,01 krooni.

Sinu arvamus
Kommenteeri Toomase investeerimisotsuseid, jaga oma kogemusi või esita küsimusi veebilehel www.aripaev.ee või e-kirjaga aadressil investor.toomas@aripaev.ee

Usku mul ettevõttesse ja selle uude tehnoloogiasse veel jagub.
investor Toomas

Apple lõi südamesse uue haava

Kauaoodatud 9. september valmistas Apple'i fännidele ja investoritele järjekordse pettumuse ning kasvatas muret selle pärast, kas firma suudab veel toodete müüginumbritega üllatada.

Apple avalikustas kolmapäeval rea uusi tooteid, mis kahjuks küll ei vastanud üldistele ootustele. Aktsia hind langes hilisel kauplemisel ligi 2%. Eile sattusid Aasias löögi alla ka firma varustajate aktsiad.

Investorina muutun minagi aina murelikumaks, kuna aktsia hind on juulikuisest tipust tulnud alla üle 15% ja ka Wall Streetil paistab ärevus tõusvat.

Keskendub funktsioonidele. Põhimõtteliselt tutvustati aasta suurüritusel kaht uut telefoni iPhone 6S ja 6S Plusi, mis publikule suurt üllatust ei pakkunud. Nagu ikka, parandati aku kestvust ja lisati uusi värvilisi korpuseid.

Küll aga oli uudis see, et firma ei keskendu edaspidi mitte niivõrd uute mudelite väljalaskele, vaid seab fookuse hoopis lisafunktsioonile. See kätkeb iPhone'ide uut puutetundlikkuse tehnoloogiat, mille nimi on 3D Touch ja mis võimaldab telefoni kasutada nagu arvutihiirt. Juhtide sõnul on selle kallal nähtud vaeva juba aastaid.

Üks nipp, millega firma loodab müüki kasvatada, on telefonide liisinguprogramm USA klientidele. Põhimõtteliselt muudab see lihtsamaks vana telefoni väljavahetamise uue vastu. Ning kuna uus seeria tuleb välja igal aastal, siis loodetakse, et selles tempos vahetatakse välja ka vanu telefone.

Fookuses ärikliendid. Apple on juba pikka aega rõhutanud, et kavatseb senisest enam keskenduda uute äriklientide püüdmisele. Selleks sõlmiti mõni aeg tagasi leping Ciscoga ja tutvustati nüüd ka suurema ekraaniga iPad Prod, mis peaks muutma tahvelarvuti kasutamise igapäevatöös mugavamaks. Kas aga Microsoft Office'i tarkvara lisamine ja kallis tahvelarvuti aitavad meelitada ärimehi rohkem iPade kasutama, pole sugugi kindel.

Apple TV sai seekord juurde uue operatsioonisüsteemi, videomängude võimaluse ja väikese puldi, kuid suure tehnoloogiaimega välja ei tuldud. Varem on firma teatanud, et kavatseb juba õige pea pakkuda konkurentsi filmide ja telesarjade voogedastajale Netflix ning Amazonile, kuid edasimineku kohta uudist ei tulnud.

Tulevik jääb segaseks. Sel nädalal kukkus Apple'i aktsia hind madalaimale tasemele alates jaanuarist. Investorid kardavad, et järgmistel hooaegadel ei pruugi toodete müük enam nii lennukas olla, ja see hirm on põhjendatud. Mõnegi analüütiku hinnangul on aktsia liiga volatiilne ning inimeste huvi uute toodete vastu paistab raugevat. Olen ka ise viimasel ajal vaevanud pead mõttega, kas aktsiad müüa või neid hoopis juurde osta. Usku mul ettevõttesse ja selle uude tehnoloogiasse veel jagub. Seega praegu ma veel ei müü.

Hind
Apple tagasi aasta alguses
aktsia hind USA dollarites

ALLIKAS: BLOOMBERG

KINNISVARA
Briti majahinnad tõusevad kiirtempos

Briti eluasemeturu liit teatas, et majahinnad tõusevad kaks korda kiiremas tempos, kui varem prognoositi, kuna nõudlus ja pakkumine pole tasakaalus.

Royal Institution of Chartered Surveyors (RICS) ootab sel aastal majade hinnale 6protsendist tõusu. Eelmine prognoos oli 3 protsenti.

Organisatsiooni mõõdetav majahindade indeks tõusis augustis 15 kuu tippu, 53 punktile. Juulis oli see 44 punktil. Halifaxi eraldi mõõdetav majahindade indeks tegi augustis suurima tõusu pärast eelmise aasta maid, kirjutas Bloomberg.

"Viimased andmed näitavad, et majade hinnad jätkavad tõusmist, ja seda kiirtempos," ütles RICSi peaökonomist Simon Rubinsohn. "On põhjust arvata, et trend jätkub ka järgmisel aastal."

PANE TÄHELE

Hiina tõrjub ebakindlust. Hiina peaminister ütles, et riigi majandus suudab täita selle aasta kasvueesmärgid.

Steve Jobs kuulas John Lennonit. Lisaks kuulas Jobs inspiratsiooni saamiseks ka Bob Dylanit, The Rolling Stonesi, Miles Davist jt.

IKEA müük kasvas Hiina toel. IKEA müük kasvas eelmisel majandusaastal 11,2 protsenti ja seda tänu Hiinale.

Loe veebist
Värsked börsiuudised
www.aripaev.ee/bors
Turgude ülevaade
investor.aripaev.ee

Äripäeva Akadeemia

5. november 2015
Koolitaja on dr **TÕNU LEHTSAAR**

Täpsem programm aadressil
akadeemia.aripaev.ee

Koolituse hind **379 eurot** + km

SUHTLEMINE KONFLIKTSETES OLUKORDADES

- **Mis on suhtlemiskonflikt, kuidas see tekib ja areneb?**
- **Kuidas suhelda konfliktides, mis muutuvad emotsionaalseteks ja kipuvad kontrolli alt väljuma?**
- **Kuidas suhelda konfliktides, mille põhjused on seotud inimese enda isiklike probleemidega?**
- **Missugused on konflikti lahendamise strateegiad?**

Äripäev
Info ja registreerimine: **Kaire Kaljur,** telefon **667 0440**, e-post **kaire.kaljur@aripaev.ee**

1.10
algab õppetöö Tallinna Loomaaias lastele mõeldud huviringides, mida on enam kui 15. Info: tallinnzoo.ee.

Ilu ja õudus looduses

"POLAARALAD"
FOTOD: TOOTJAD

Järgmisel nädalal algab 13. Matsalu Loodusfilmide Festival – ekraanile jõudvate linateoste fookuses on teemadena mahepõllumajandus, haruldased liigid, inimese hävitustöö looduses.

SIGNE SILLASOO
Puhkepäeva toimetaja

Festivalile saadeti festivali direktori Tiit Mesila sõnul tänavu kokku 800 filmi, millest korraldajad valisid välja 60. Puhkepäev toob välja kaheksa põnevat linateost, mida Lihulasse, Haapsallu või Tallinna Loomaaeda vaatama minna.

Filmid

"Kostja 5"

16.09 kl 13 Lihula Kultuurikeskuse suures saalis
19.09 kl 16 Iloni Imedemaa kinosaalis Haapsalus
20.09 kl 14 Tallinna Loomaaias
Kui noor filmitegija dokumenteerib Tasmaania põlismetsade hävitamist, haaratakse ta mitme miljoni dollarilisse kohtulahingusse, mis seab ohtu sõnavabaduse.

"Talunik ja tema prints"

16.09 kl 14.45 Lihula Kultuurikeskuse suures saalis
Prints Charlesil on visioon, et mahepõllumajandus toidab maailma ja ravib kahjustatud looduse. Koos karismaatilise farmeri David Wilsoniga on ta püüelnud selle eesmärgi poole juba 30 aastat. Läbi poeetilise pildi portreteerib film meeste ainulaadset koostööd mahepõllumajanduses ja kasu, mis sellest sünnib.

"Õnnehiiglased – Oslobi vaalhaid"

17.09 kl 12.30 Lihula Kultuurikeskuse suures saalis
Filipiinide kalamehe Zosimo suurim soov on, et tema lapsed lõpetaksid ühel päeval keskkooli. Kuid võimalus, et see soov saab teoks, on väike, kuna kohati ei suuda Zosimo isegi oma peret toita. Taifuunid ja ülepüük teevad Oslobi küla kalameeste elu raskeks. Ühel päeval palub üks turist võimalust minna paadiga haid pildistama – Zosimo saatus pöördub.

"Aafrika Metsik Lääs – Namibia kõrbehobused"

17.09 kl 16 Lihula Kultuurikeskuse suures saalis
18.09 kl 16 Iloni Imedemaa kinosaalis Haapsalus
19.09 kl 14 Tallinna Loomaaias
1918. aastal, pärast Saksa – Lõuna-Aafrika sõda lasti hobused, keda enam ei vajatud, Namibia kõrbe. Imekombel elavad nad seal maailma kõige kuivemas paigas tänapäevalgi, pidevalt kõrbe ületades hõredate rohulaikude ja vee otsingul.

"Jääkaru suvi"

18.09 kl 14.45 Lihula Kultuurikeskuse suures saalis
19.09 kl 11 Tallinna Loomaaias
20.09 kl 14.00 Iloni Imedemaa kinosaalis Haapsalus
Jääkarud on Arktika valitsejad. Nad on kohastunud elama jääl ja lumel. Kas nad suudavad ellu jääda järjest soojenevas maailmas?

"Viimane haarang"

18.09 kl 14.45 Lihula Kultuurikeskuse suures saalis
18.09 kl 18 Tallinna Loomaaias
Film räägib ahnusest ja halastamatust võitlusest piiratud ressursi, elevantide ja ninasarvikute eest. See on globaliseerumise varjukülg: elevandiluu ja ninasarviku sarv on saanud tulusaks müügiartikliks. See on 20 miljardi dollarise aastakäibega äri, kõige tulusam pärast narko- ja relvaäri. Selle on üle võtnud võimsad, raskelt relvastatud rahvusvahelised sündikaadid.

"Varastatud"

18.09 kl 18.30 Lihula Kultuurikeskuse suures saalis
20.09 kl 16 Iloni Imedemaa kinosaalis Haapsalus
"Varastatud" paljastab kinnisidee, mis võib hävitada linnuliigid – ebaseaduslik munade kogumine. Munavargad rüüstavad haruldaste lindude pesi, samas kui Suurbritannia politsei algatus nimega "Operatsioon lihavõtted" üritab neid peatada. Vargaid ei motiveeri mitte raha, vaid ihalus ilusate munade järele ja tagaajamise põnevus.

"Meie planeet"

19.09 kl 10 Lihula Kultuurikeskuse suures saalis
Meie planeet on kriisis. Täispikk dokumentaalfilm on võimas visuaalne portree meie planeedist, mis viib vaataja koos astronautide, teadlaste, keskkonnakaitsjate ja filosoofide intiimsete intervjuudega teekonnale üle erinevate kontinentide. Filmitud on dokumentaalfilm 30 riigis ja 65 linnas.

Fookuses

13. Matsalu Loodusfilmide Festival

16.–20.09 Lihula Kultuurikeskuses ja Lihula mõisas, Haapsalu erinevais paigus ja Tallinna Loomaaias
Piletid: päevapilet 4 eurot, festivali pass 15 eurot
http://matsalufilm.ee

↑ "JÄÄKARU suvi".

↑ "VARASTATUD"

Tasub teada

Valik loodusest inspireeritud sündmuseid

Näitused

"Imelised linnud"
Avatud kuni 11.09 Tartu Loodusmajas
Näeb Remo Savisaare tabamusi 20 põnevast Eesti linnust.
www.tartuloodusmaja.ee

Seenenäitus
15.–18.09 Tartu Loodusmajas
Lisaks valikule seentele on näitusel avatud väike seenelabor ja Külli Kalamees-Pani fotonäitus seentest. Toimuvad seenespetsialistide konsultatsioonid.
www.tartuloodusmaja.ee

"Piirijõgi"
18.09–18.12 Narva muuseumis
Tutvuda saab umbes 6000 aastat tagasi formeerunud Narva jõe ning selle erinevate looduslike ja ajalooliste aspektidega.
www.narvamuuseum.ee

"Puud on midagi muud"
Avatud kuni 31.10 Hiiumaa Muuseumi Pikas Majas
Väljapanek annab vastused küsimustele, milline tähendus on puudel ja metsal eestlastele olnud ning kuidas see on ajas edasi kandunud ja muutunud.
http://muuseum.hiiumaa.ee

"Võidujooks maailma lõppu"
Avatud kuni 3.04.2016 Lennusadamas
Näitus kirjeldab maadeavastuse ajaloo üht dramaatilist peatükki: Lõunapooluse vallutamise lugu.
http://lennusadam.eu

Sündmused

Tõrvaaugu metsa-, matka- ja seenepäev
19.09 Sakala puhkealal, Vanapagana õpperajal
Toimuvad matkad, seeneretked, maastikumängud, võistlused, viktoriin, avatud on seeneneäitus.
http://loodusegakoos.ee

Nahkhiireõhtu Matti Masinguga
22.09 kl 19–22 Tartu Loodusmajas
Kuuleb fakte Eestis elavate nahkhiireliikide kohta ning saab tutvuda nahkhiirte käsiraamatuga. Õhtu juurde kuulub ka nahkhiirte vaatlusretk Suure Emajõe ääres.
www.tartuloodusmaja.ee

PUHKEPÄEV 11. september 2015
toimetaja Signe Sillasoo, tel 667 0218, e-post signe.sillasoo@aripaev.ee

RESTORANIDE TOP 10

Heidi Vihma hinnang viimase kahe aasta külastuste põhjal

1. **Noa**, Ranna tee 3, Tallinn	30	6. **Horisont**, Tornimäe 3, Tallinn	28
2. **Põhjaka**, Mäeküla küla, Paide vald	30	7. **Umami**, Kadaka tee 141, Tallinn	28
3. **Tchaikovsky**, Vene 9, Tallinn	30	8. **Kärme Küülik**, Karja 5, Haapsalu	28
4. **Alexander**, Pädaste küla, Muhu saar	30	9. **Fellin**, Kauba 11, Viljandi	28
5. **Neh**, Lootsi 4, Tallinn	29	10. **Cru**, Viru 8, Tallinn	28

TOIMETAJA VEERG

Ravim kõigi murede vastu – koristamine!

SIGNE SILLASOO
Puhkepäeva toimetaja

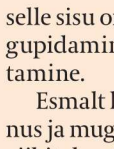

Nagu ikka on kõige lihtsamad asjad siin maailmas kõige geniaalsemad. Koristamine on üks maagiline tegevus, mis lahendab väga suure osa muresid ja probleeme.

Millal teie viimati koristasite – kodu, töölauda või noppisite mahavisatud kommipaberi üles? Ise võtsin ühe suuremat sorti suurpuhastuse ette pühapäeva õhtul – tuhin tuli peale. Nagu ikka peale seda protsessi, mõnus ja hea tunne oli – avarust tuli juurde, parem oli olla. Korral on mingi müstiline rahustav toime.

Olete ehk kuulnud seda ütlust, et selle järgi, kuidas inimene oma jalanõusid või minu pärast ka töölauda kohtleb, saab öelda nii mõndagi. Makromaailm peegeldub mikromaailmas ja mikromaailm makromaailmas. Ehk ümbrus ja näiteks jalanõude, töölaua või toa eest hoolt kandmine peegeldab osalt ka inimese peas, täpsemalt meeles toimuvat. Olen sellega täiesti päri. Seal kas on ruumi, avarust ja loovust või mitte – enamik nurgataguseid on mõtteprügi täis.

Ja kui juba meelest rääkida, siis millal te seal viimati koristustalgud ette võtsite? Oma keha peseme iga päev, aga peas toimuvat korrastada ei tule meil enamasti pähegi. Ja tõtt öelda, ega väga vist sageli oskagi. Vähemalt kolm aastat tagasi poleks ma osanud. Täna olen targem – parimad puhastusvahendid selle jaoks on vaikus ja mediteerimine.

Miks koristamine üldse oluline on? Pühapäeval tolmulapiga ringi tuulutades jõudis see mulle kohale. Koristamine on küll füüsiline protsess, aga selle sisu on palju sügavam – selle tuumaks on lugupidamine, ümbritseva hindamine ja väärtustamine.

Esmalt lugupidamine enda vastu, et oleks mõnus ja mugav nii oma meeles kui ka ruumis, kus viibitakse. Teiseks lugupidamine teiste vastu – minu kolleegi töölaud on osake minu tööruumist ja vastupidi. Minu mõtetelasu vahel ringi luusiv ärevus või viha on kiirelt mõne teise inimese ärevus ja viha, kui ma ei võta vaevaks oma peas kord luua. Teate küll, ärritunud poemüüja sõimab klienti, see omakorda kodus abikaasat, kes valab viha välja lapse peale, kes tagatipuks läheb kiusab meeleheitest näiteks mõnda kassi.

Ja kolmandaks, kord ja asjade hoidmine näitab lugupidamist kõige meid ümbritseva vastu - asjad, sündmused ja muu meid ümbritsev ei sünni iseenesest, selleks on inimesed panustanud oma aega ja keskkond ressursse. Need on suured väärtused. Kui me seda väärtust enda ümber näha oskame, siis me ka hoiame oma meelt, keha, kodu ja keskkonda paremini, et kõik see väärtuslik kestaks võimalikult kaua ja tekitaks rõõmu.

PUHKEPÄEV SOOVITAB

Kontsert: Ait avab uue hooaja

Sellest, mida Pärimusmuusika Aida sügishooaeg huvitavat pakub, annab parima ülevaate aida hooaja avapidu, kus ühe päeva jooksul saab läbilõike kogu hooaja programmis toimuvatest kontsertformaatidest. Igaüks saab leida omale meelepärase ürituse: lapsed on oodatud hommikul, vestluskontserdi sõbrad lõunal, pärimusgurmaanid pärastlõunal, rahvaliku laulu fännid õhtul, tantsukeerutajad õhtul ning diskohullud öösel. Esinevad: Silver Sepp, ansambel RIM (Norra/Rootsi), Naised Köögis, Ülemakstud Rentslihärrad jt. Programm algab hommikul kl 11 ja vältab ööni välja. Piletid: 10–12 eurot. Lisainfo: www.folk.ee.

↑ **TALU JA DELI** ühendab Eesti tooraine ja prantslasest koka oskused – tulemuseks on põnevad, uusi maitsekooslusi pakkuvad road.
FOTO: JULIA-MARIA LINNA

RESTORANITEST

Talu ja Deli ühendab edukalt talukauba ja gurmee

Talu ja Deli on usaldanud kohaliku Eesti tooraine noore Prantsuse koka kätte. Tulemus on üllatav ja ootamatult värske.

Talukaup on trendikas, kuid siiamaani on ta linnainimesele siiski mõneti nišitooteks jäänud, mida leiab turult, internetist või äärelinnapoodidest. Nüüd on see aga nišist välja tulnud, Deli ehk delikatessidega liidu loonud ja end linnasüdamesse sisse seadnud: Talu ja Deli pood-kohvik-restorani lähimateks naabriteks on Estonia teater, Solarise keskus ja Tartu Ülikooli Tallinna filiaal.

Lõunapakkumised uutes kõrgustes. Lisaks andekale kokale on Talu ja Deli vastupandamatuks ahvatluseks nende nimi: isuäratav ja paljulubav, kuid samas mitte millekski kohustav. Mis Talul puudu jääb, selle lisab Deli, kus aga Deli liiga kauge ja võõras, tuleb appi Talu. Ja see, kui mitu talust pärit kirsstomatit tatralisandiga lõunakotleti juurde kuulub, polegi menüüd koostades nii väga oluline.

Süües läks see mulle aga korda küll. Kirjapandult võtavad Uus-Kongo talu salat ja kirsstomatid vaat et rohkem ruumi, kui taldrikul, kuhu nad päevaprae lisandina kuulusid – poolteist kirsstomatit on isegi päevaprae jaoks natuke liiga vähe. Muidugi olid need tomatikesed, samuti ka tatar ning kotlet üpriski maitsvad, eriti arvestades lõunapakkumiste mõõdukat hinda.

Kotlet ja tatar on Talu ja Deli lõunapakkumiste näidiseks tegelikult halb valik, enamasti on need palju loomingulisemad. Võiks isegi öelda, et lõunaroogadega on Talu ja Deli tõusnud kõrgustesse, kuhu seni vaid üksikud söögikohad on ulatunud: need on fantaasiarikkad, mitmekesised ja vägagi mõõdukate hindadega.

Uued maitsekooslused. Ka püsimenüü pakub toiduarmastajale naudingutele lisaks kinnitust, et hea toit ei pea olema ülemäära keeruline ning selle eest ei pea välja käima teab mis summasid. Väikese tuunimisega on lihtsad kombinatsioonid saanud uudse maitse ja värske ilme. Kas või praetud maks, mille juurde käib eriliselt tummine kaste, baklažaanipüree ja küpsetatud seller. Või brandade, õrn kalakook, kohaliku kalakotleti nooblim sugulane. Või eelroaks pakutud vägagi mõõdukalt küpsetatud lõhe, millele annab maitset hautatud redis või nuikapsas (kuidas kunagi) ja sidrunitarretis jne. Prantslase koostatud menüüst – olgu see kui lühike tahes – ei puudu muidugi ka hautatud vasikapõsk ja kanamaksa terriin.

Klaasiveinivalik on minimalistlik, kuid nii valge kui ka punane Luberonist pärit vein on väga toidusõbralikud. Joogikaardi teevad täiesti eriliseks aga Eesti esimese veinivilla, Valgejõe puuvilja- ja marjaveinid, samuti Jaanihanso siidrid. Muidugi on olemas ka väiketootjate õlu – ilma selleta saavad hakkama vaid suurimad konservatiivid, ning värskeltpressitud mahlad.

Mitte ainult peakokk pole Talul ja Delil Prantsusmaalt, sealt tundub mõjutusi olevat saanud ka sisekujundus: ruudulise põranda ja lihtsa mööbliga meenutab söögisaal klassikalist Prantsuse bistrood. Talulikku joont lisavad puuviljakastid, piimamannergud, delilikku oma maja logoga tapeet ja koogivitriin, mis küll pooltühi.

HEIDI VIHMA
kaasautor

Ä Maitseelamus Talu ja Deli
Aadress: Teatri väljak 3, Tallinn
Telefon: 5300 0090
Avatud: E–R 11–22, L 11.30–22.30

25

Toit ja jook
Teenindus
Interjöör
Põhiroogade hinnavahemik: 6.50–12.50 eurot

Ä Loe veebist
Äripäeva restoranitestid
www.aripaev.ee/restoranitest

11. september 2015 **PUHKEPÄEV**
toimetaja Signe Sillasoo, tel 667 0218, e-post signe.sillasoo@aripaev.ee

ÜTLES

Helen Sildna: Me vajame suuremat tarkust ja ühtehoidmist võib-olla rohkem kui kunagi varem. Kogu Euroopa vajab. Me vajame tarku liidreid, kes on ausad ja otsekohesed ka halbade ning keeruliste uudiste korral.

algatuse Sõbralik Eesti üks ellu kutsujatest. POSTIMEES, 04.10

TEATER

Miks Eesti mehed ei kesta?

MARI HIIEMÄE
kaasautor

Eesti mehed ei kesta. Vähemalt jäi see väide kõlama näitemängus "Head tüdrukud lähevad taevasse", kus said sõna Eesti kirjandusklassika olulised naistegelased, kellele anti võimalus takistamatult hinge pealt ära öelda, mis nad tegelikult enda meessuhetest ja Eesti meestest arvavad.

Selles, et Eesti meestest asja pole, olid ühel nõul nii Raja Teele, polkovniku lesk, Ekke Moori Pille-Riin, Lilli Ellert, Vargamäe Mari kui ka Tiina "Libahundist". Kes oli pettunud mehe võimes armastada, kes tema töötahtes, kes eluea lühiduses, kes temas kui potentsiaalses loovisiksuses – rahul ei olnud keegi.

Või veel: kui mõni mees oligi kunagi näidanud ennast näidendi naiste jaoks tõelise mehena, oli ta ruttu maha käinud, nii et teenis takkajärele välja võrdluse küünlaga, mille taht on põlenud, aga parafiin laseb ikka veel mööda linna ringi.

Kuulsused ühes lavastuses. Lavastust vaatama läksin mõõduka eelarvamusega. Kartsin, et eesti kirjandusklassikast naistegelaste väljaväänamine ja omaette näidendisse kokkuistutamine on liiga raske pähkel, et sellega keegi auga hakkama võiks saada.

Vaatamise käigus muutus kartus tunnustuseks. Jah, tegemist oli tõesti ääretult keeruka materjaliga, kuid autor ja lavastaja olid sellega siiski üllatavalt muhedalt hakkama saanud.

URMAS Vadi tragikomöödias saavad uue hingamise ja sõnumi Raja Teele, "Libahundi" Tiina, polkovniku lesk ja teised kirjandusest tuntud naistegelaskujud. FOTO: ANDRES KEIL

Hinnang
"Head tüdrukud lähevad taevasse, (teised vaatavad ise, kuidas saavad)"

●●●●●●●○○○

Autor: Urmas Vadi
Lavastaja ja muusikaline kujundaja: Tiit Palu
Osades: Kärt Tammjärv, Piret Laurimaa, Piret Rauk, Raivo E. Tamm
Esietendus: 5.09 Tartu Sadamateatris
Järgmised etendused: 16., 23. ja 30.09

Üksteisele järgnevad pikad ning keerulised monoloogid kõikusid geniaalsuse ja läbikukkumise piiril. Kohati näisid sissetoodud näited ja teemaarendused liiga meelevaldsed või lamedad, kohati läks asi absurdini. Kohati sisaldas tekst aga säravaid seoseid ning vabastavat musta huumorit.

Kuna teksti ja sõnadega mängimist oli lavastuses väga palju, võis igaüks enda jaoks sobivad momendid hilisemaks järelemõtlemiseks välja noppida.

Mees lahendab naiste saaga. Tükki tervikuna loen õnnestunuks, kuigi publiku hulgas oli kindlasti ka neid, kelle lõpphinnang jäi miinusmärgiliseks. Eeldatavasti kujunes parem elamus neil, kes olid kõigi kuue näidendisse pistetud tegelaskuju algupärase olemusega kursis, kuna tekst sisaldas mitmeid originaaltsitaate ning kõik seosed ei pruukinud algteksti tundmata kohale jõuda.

Riskantse materjali puhul on vältimatult oluline heade näitlejate kaasamine, kes oma rollid välja suudaksid mängida. Heade tüdrukute rollidesse oli õnnestunult valitud kolm Eesti tippnäitlejannat – Piret Rauk, Piret Laurimaa ning Kärt Tammjärv –, kellest kõik väärivad maksimumpunkte.

Mis puutub meestesse ja nende arvamusse teemast, siis Raivo E. Tamme kaasamist lavastusse võiks nimetada lausa sümboolseks – pärast seda, kui naised on kaks tundi jahvatanud probleemi olemusest, ilmub välja mees ning lahendab viie minutiga kogu probleemi.

PLAAT

Auväärne nüüdisklassika

Arvo Pärdi duubelkogumik "Musica Selecta" võiks olla iga muusikaarmastajast eestlase plaadiriiulis, eriti kui seal seni veel ühtegi Pärdi plaati ei paista.

Kuna Pärt on elav klassik, oleks kena olla tema loominguga kursis juba puhtalt erudeerituse mõttes. Liiati tasub "Musica Selectat" omada põhjusel, et sellele salvestatud muusika puudutab hinge.

Hinnang
Arvo Pärt – "Musica Selecta"

●●●●●●●●●●

Arvo Pärdi 80 a juubeli auks välja antud kogumikplaat sisaldab helilooja erinevaid töid, mille on välja valinud plaadifirma ECM Records produtsent Manfred Eicher, kes on olnud Pärdi plaadistamispartner juba enam kui 30 aastat. "Musica Selectat" ei maksa käsitleda kogu Pärdi loomingu ülevaateplaadina või helilooja "*best of*"ina". Pärdi suurvormide kuulamiseks on teised plaadid. Eicheri koostatud "Musica Selecta" moodustab aga omaette harmoonilise terviku paladest, mis mõjuvad oma unikaalses järgnevuses väga värskete ja puhastena.

Kokku on duubelplaadile mahutatud ligi 20 erinevat helitööd, mis varieeruvad nii oma esinejate, tempo kui ka pikkuse poolest.

MARI HIIEMÄE

KOOMIKS

FESTIVAL

Pärdi päevad pole pelgalt eliidi festival

KAROLIINA VASLI
kaasautor, Õhtuleht

Arvo Pärt tähistab täna 80 aasta juubelit. Pidustustest on kõigil võimalik osa saada külastades mõnda Pärdi päevade kontserti.

Et kõik ausalt ära rääkida, pean tunnistama, et polnud nooremas eas eriline Arvo Pärdi loomingu austaja. Muusikakoolis pidin tema teoseid muusikaajaloo tunnis kuulama, ent tundus tuntud Lääne-Euroopa heliloojate kõrval kuidagi uimane. Teismeea asi!

Nüüd, aastaid hiljem olen Pärti hindama hakanud, mistõttu käisin möödunud nädalal kuulamas ka festivali Pärdi päevad kahte kontserti.

Elitaarne õhtu. Mõneti olid need kontserdid vähemasti publiku osas kui päev ja öö. Festivali avakontserdil Noblessneris võis näha tuntud poliitikuid ja muusikategelasi. Kuulda sai Pärdi n-ö raskekahurväge. Esitati lugusid plaatidelt "Alina", "Tabula Rasa" ning "Orient & Occident". Dirigendiks oli Tõnu Kaljuste isiklikult.

TÄNA saab helilooja Arvo Pärt 80aastaseks. Sel puhul toimub Tallinnas, Paides ja Rakveres helilooja auks sünnipäevakontsert. FOTO: ERIK PROZES

Hinnang
Pärdi päevad 2015

●●●●●●●●○○

28.08–26.09 Tallinnas, Rakveres, Paides ja Tartus, 26. septembril ka Riias.
Järgmised kontsertid:
11.09 kl 18 Rakvere Kolmainu kirik, kavas album "Kanon Pokajanen"
11.09 kl 19 Tallinnas Noblessneri valukojas, kavas neli sümfooniat
11.09 kl 18 Paides Püha Risti kirikus, kavas album "Tabula Rasa"
www.nargenfestival.ee

Eriti meeldejääv oligi just "Tabula Rasa", mis on üks Pärdi tuntumaid teoseid. Esiviiuldajateks olid isa, poeg Harry Traksmann ja Robert Traksmann, kes rasked partiid hästi välja kandsid.

Loomulikult ei saa ümber ka klaveripalast "Aliinale", mida esitas pianist Marrit Gerretz-Traksmann. Noblessneris oli kohal praktiliselt täismaja, aga sel hetkel tundus, justkui oleksid saalis üksi koos pianistiga. Sulgesin isegi silmad, et helikeelt rohkem tabada.

Küll aga ei meeldinud väga "Como cierva sedienta", kus solistiks India juurtega Inglise sopran Patricia Rozario. On räägitud tema unikaalsest häälest, mis inspireerinud paljusid tuntud heliloojaid, ent mind see ei kõnetanud.

Kodusem koorikontsert. Kui kolmapäevane kontsert tundus elitaarne, siis laupäeval oli linnasüdames Jaani kirikus maisem õhtu. Hinnatud Inglise dirigendi Stephen Laytoni juhatusel esitas kammerkoor Voces Musicales Pärdi 1990ndate loomingu olulisemaid teoseid albumitelt "Kanon pokajanen" ja "Litany".

Õhtu oli palju idüllilisem ja rahulikum. Kontserti endaga jäin igati rahule, koorilauljate häälematerjal kandis Pärdi rasked partiid kenasti välja.

PUHKEPÄEV 11. september 2015
toimetaja Signe Sillasoo, tel 667 0218, e-post signe.sillasoo@aripaev.ee

11.09

saab näha teatris NO99 uuslavastust "Meditatsioonid Tormisega". See on lugu, essee või valem sõna, heli ja maailma tühjusest. See on lihtne armastuslugu, mis hoiab koos maailma, Eestimaad, iga inimest ja maastikku. Lavastus on pühendatud Veljo Tormise 85 a juubeliks. Lavastajateks on Eva Klemets ja Anne Türnpu. Etendus jõuab publiku ette lisaks tänasele veel ainult homme. Lisainfo: www.no99.ee.

11.–17.09

CABARET RHIZOME
17.09 kl 20 **"Otsuse anatoomia"**
Erinevate Tubade Klubis
Telliskivi 60 a, hoone A1, Tallinn

EESTI DRAAMATEATER
11.09 kl 19 **"Kõik on täis"**
12.09 kl 17 **"Vennas"** festival Draama
12.09 kl 19 **"Tuhk ja akvaviit"**
13.09 kl 19 **"Aiamajas"**
13.09 kl 19 **"Orvud"**
15.09 kl 19 **"Vennas"**
16.09 kl 19 **"Viimasel minutil"**
16.09 kl 19 **"Saatuse heidikute kuu"**
17.09 kl 19 **"Tuhk ja akvaviit"**
17.09 kl 19 **"Sylvia"**
Pärnu mnt 5, Tallinn

ENDLA TEATER
11.09 kl 19 **"Kahe lugu"**
11.09 kl 19 **"Peeter Paan"**
12.09 kl 19 **"Meie aja kangelane"**
12.09 kl 19 **"Eesti mees ja tema poeg"**
15.09 kl 11 **"Põrrr...!!!"**
15.09 kl 13 **"Põrrr...!!!"**
16.09 kl 11 **"Kaunitar ja koletis"**
Haapsalu Kultuurikeskuses
16.09 kl 19 **"Kahe lugu"** Haapsalu Kultuurikeskuses
17.09 kl 12 **"Peeter Paan"**
17.09 kl 19 **"Gaasivalgus"**
Keskväljak 1, Pärnu

ESTONIA
11.09 kl 18 **"Onegin"**
12.09 kl 18 **"Armujook"**
13.09 kl 18 **"Savoy ball"**
14.09 kl 09.30 **"Hunt ja seitse kitsetalle"**
14.09 kl 11 **"Hunt ja seitse kitsetalle"**
17.09 kl 19 **"Tosca"**
Estonia pst 4, Tallinn

ETENDUS
13.09 kl 13 **"Täisring – indiaanlane mõisavalitsejaks!"** Eesti Põllumajandusmuuseumis Ülenurmel
www.piletilevi.ee

KINOTEATER
12.09 kl 16 **"Õpetaja Tammiku rehabiliteerimine"** Sadamateatris (festival Draama)
12.09 kl 20 **"Õpetaja Tammiku rehabiliteerimine"** Sadamateatris (festival Draama)
www.kinoteater.ee

MUSTKUNSTITEATER
12.09 kl 12 **"Illusioon"** Piip ja Tuut Mängumajas
13.09 kl 12 **"Illusioon"** Piip ja Tuut Mängumajas
15.09 kl 19 **"Illusioon"**
Veskitammi tn 3, Laagri alevik, Saue vald

NUKU
11.09 kl 11 **"Käed ja kindad"** Auna teatrimajas (Auna 6, Tallinn)
11.09 kl 11 **"Muinasjutud paberil"** Auna teatrimajas
11.09 kl 18 **"Ajarefrään"** Auna teatrimajas
12.09 kl 12 **"Lugu kahest vereliblest"** Auna teatrimajas
12.09 kl 12 **"Käed ja kindad"** Auna teatrimajas
12.09 kl 15 **"Gelsomiina tsirkus"** Auna teatrimajas
12.09 kl 19 **"Ajarefrään"** Auna teatrimajas
13.09 kl 12 **"Vurr-vurr vurrkann"** Auna teatrimajas
13.09 kl 15 **"Kodud"** Auna teatrimajas
15.09 kl 11 **"Gelsomiina tsirkus"** Auna teatrimajas
16.09 kl 11 **"Puuhaldjate lugu"** Auna teatrimajas
16.09 kl 11 **"Munatopskid"** Auna teatrimajas
17.09 kl 11 **"Puuhaldjate lugu"** Auna teatrimajas
17.09 kl 11 **"Munatopskid"** Auna teatrimajas
Lai 1, Tallinn

OMA LAVA
15.09 kl 19 **"Paar sentimeetrit armastuseni"** Vaba Lava väikses saalis
16.09 kl 19 **"Paar sentimeetrit armastuseni"** Vaba Lava väikses saalis
www.omalava.ee

RAKVERE TEATER
11.09 kl 19 76. hooaja avamine kontsertetendusega **"Rammmmm"**
12.09 kl 15 **"3 õde"**
12.09 kl 19 **"Maalermeister"**
14.09 kl 19 **"Algused"** Vene Teatris
14.09 kl 19 **"8 armastavat naist"** Vene Teatris
16.09 kl 19 **"Sinatraga kuu peale"** Rapla Kultuurikeskuses
16.09 kl 19 **"Põhjas"**
17.09 kl 12 **"Buratino"**
17.09 kl 19 **"Armastus tööpostil"**
17.09 kl 19 **"Viimase öö õigus"**
Kreutzwaldi 2a, Rakvere

VILDE TEATER
12.09 kl 19 **"Protsess"** Tartu Ülikooli muuseumis
13.09 kl 19 **"Protsess"** Tartu Ülikooli muuseumis
14.09 kl 19 **"Protsess"** Tartu Ülikooli muuseumis
15.09 kl 19 **"Protsess"** Tartu Ülikooli muuseumis
Pepleri 27, Tartu

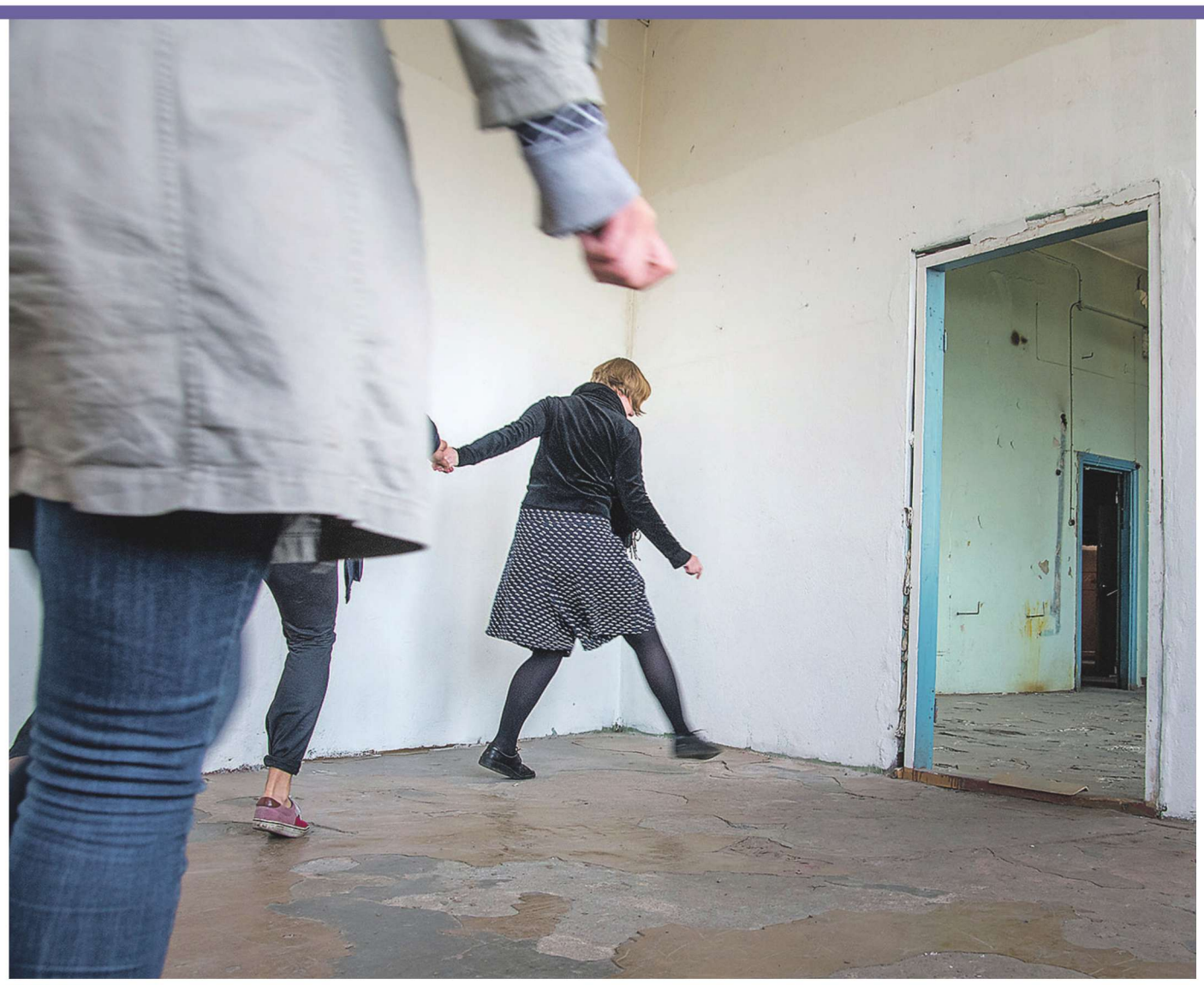

↑ **KESET** ebamäärasust endise sukavabriku ruumides ringi liikudes sünnib omalaadne teatrikogemus. Publikul tasub selga otsida riided, mis ei karda tolmuseks saamist. FOTO: G9

Vanas sukavabrikus sünnivad ootamisest lood.

Kujunda ise enda teatrielamus

TÕNU LILLEORG
kaasautor

Labürintteatriühendus G9 on asetanud sel pühapäeval publikuni jõudva etenduse "Ooteaeg" keskpunkti argirutiini alustala – ootamise.

Etendus toimub Balti jaama lähistel tühjalt seisvas endises sukavabrikuhoones Kotzebue tänaval. Etendaja Henry Griini sõnul on inimene ootamissituatsioonides enamasti üksi, näiteks kassades, polikliinikus, ühistranspordi peatustes. Ümber olevaid inimesi enamasti ei tunne, ootamise tüütusega tegeletakse iseenda sees.

"Mõni vahib ringi, mõni surfab telefoniga netis. Teinekord on jälle ainult üks kassa lahti ja kuskilt kostub nurinat – milline julgus! – see isik on jaganud oma siseilma," räägib Griin. Oma sisemaailma avamine, mida näiteks mõni jutukas kaasreisija soovib teha, võib aidata täita ootamise tühimiku.

Uks oleviku ristteel. "Ooteaja" plakatil, keset inimjärjekorda, on roosa uks, mis avaneb mõlemale poole. Kummaltki poolt pääseb ruumi, mida eemaltvaataja pilk ei hooma. Mõlemal pool ust seisjad tahavad millegipärast minna just teisele poole ust, ületada ootamise läve ja jõuda eesmärgini.

"Ja lähevad ka, igaühe jaoks on oma õige hetk. Võib-olla ühelt poolt tullakse minevikust ja uksest saab tulevikku. Või siis teised tulevad tulevikust ja pääsevad ukse kaudu minevikku," mõtiskles Griin. "Siit eemalt vaadates saavad nad aga ühes ja samas kohas kokku, ühes lõpmatult väikses ruumis, olevikus," lisas etenduskunstnik.

Erinevad lood ootavad publikut. Etendaja Keili Retteri sõnul liigub publik ehk külalised vabrikuhoones ringi ettenähtud teekonnal väikestes gruppides läbi ruumide ja situatsioonide, kus piirid külaliste ja esitajate vahel hägustuvad.

Teekonnal tekitatakse sündmusi, kus külalised sattuvad erinevatesse lugudesse, mis pärinevad eri aegadest või on ajatud. "Sealt leiab nii romantilist muinasjuttu kui ka kurvide ja kihutamisega põnevuslugu. Rännakul on tunda mineviku kajasid ja tuleviku lubadusi," räägib Keili Retter.

Griini sõnul on õhus tolmu ja imelikke vana aja lõhnu, samuti teemasid nagu aeg, ootamine, töö, mäng, valikud, vabadus. Külalistele räägitakse midagi, näidatakse midagi, antakse midagi kätte, neilt küsitakse ühtteist. "Kuna meie suhtleme külalistega lähedalt ja otse, siis võivad nad samaga vastata, kartmata teatrit ära rikkuda. Me mängime koos nendega, provotseerides neid kaasa tulema, kuid sundi pole. Igaüks saab oma kogemuse ise kujundada," räägib Henry Griin.

Etendajad loodavad, et etenduse käigus saab publiku ajatunnetus pisut kõigutatud, mille tulemusel tuntakse, et pole aega niisama kulutatud, vaid seda juurde saadud.

Osalusteater "Ooteaeg"

Labürintteatriühendus G9
Osalusteatriprojektis osaledes saab valida, kas olla kaasarändaja või grupijuht.
Etenduse kulgu suunavad: Arthur Arula, Henry Griin, Kristo Kruusman, Kristel Maamägi, Mari Mägi, Keili Retter, Eve Ormisson, Inga Vares, Illimar Vihmar
Esietendus: 13.09 Kotzebue 1, Tallinn
Järgmised etendused: 14., 18., 19., 20., 25., 26. ja 27.09
Piletid: 12–15 eurot
https://labyrintg9.wordpress.com

> **Kuna meie suhtleme külalistega lähedalt ja otse, siis võivad nad samaga vastata, kartmata teatrit ära rikkuda.**
>
> **Henry Griin, osalusteatri etenduse "Ooteaeg" üks etendaja**

11. september 2015 PUHKEPÄEV
toimetaja Signe Sillasoo, tel 667 0218, e-post signe.sillasoo@aripaev.ee

TULEB

Oleg Pissarenko Band esitleb uut plaati

17.09 kl 21 esineb Tallinna Teletornis Oleg Pissarenko ja tema bänd. Esitletakse plaati "Point", mis on kollektiivi siserännakute triloogia viimane osa. See on jätk – aga võibolla ka vastus – eelmisel albumil "Kes Sa Oled?" (2012) esitatud küsimusele. Antud triloogia, mille esimene osa "Prii lapse ilm" ilmus aastal 2009, pakub kuulajale omalaadselt sisekaemuslikku ja endassehaaravat visiooni, kutsudes sügavuti tunnetama inimeseks olemist. Piletid: 10 eurot. Lisainfo: www.jazz.ee ja http://olegpissarenko.com.

Festivalisuvi jätkub Viljandis.

Nädalalõpp muusika ja rattasõitudega

MARI HIIEMÄE
kaasautor

Kui enamik Eesti festivalikorraldajaid püüab oma üritused tihedalt kultuurisündmusi täis pressitud suvekuudesse suruda, siis Viljandis käivad asjad teistmoodi. Viljandi Music Walk toimub juba kolmandat aastat septembris.

Viljandi Music Walki (VMW) korraldaja Erki Pruuli sõnul on september ideaalne festivalikuu, mis pakub võimaluse natuke rahulikumas meeleolus suve lõpetada. "Meie festivali tempo on mõnusalt madal ja pakub mitmeid valikuvõimalusi, mis annavad nii kohalikele kui ka siiasõitnutele võimaluse Viljandit natuke teise nurga alt avastada ning näha siin midagi sellist, mida näiteks Folgi ajal üldse tähele ei pane," arvas Pruul.

Ta rõhutas, et igal juhul mõjub VMW sügisesele Viljandile väga värskendavalt. "Ma arvan, et Viljandi on ka rahul, et kord aastas tema külalised tavapärastest trajektooridest veidi kõrvale kalduvad," arvas Pruul.

Muusikast rattasõiduni. VMW programmist leiab üsna eripalgelist tegevust. Kavas on näiteks jalgrattasõit Tour d'ÖÖ, samuti tänavaturgude päev. Küsimuse peale, kuidas VMWi üldse määratlema peaks, vastas Pruul, et eelkõige siiski muusikaüritusena, kuigi kava on tõepoolest kirev.

"Festivali kandev ja ühendav roll on muusikalisel programmil. Näiteks Tour d'Öö lõppeb kontserdiga, esinemispaiku ühendab marsruut, millel soovitame vaatamisväärsusi, kontserdipaikades pakuvad sööke põnevad restoranid jne. Kõik tiirleb ikka ümber muusika," nentis Pruul, märkides siiski, et sama oluline on ka ürituse mittemuusikaline osa.

"Ise ootan väga, et eelmisel aastal esimest korda toimunud tänavaturgude päev veel rohkem laieneks ja tervest Viljandist saaks lisaks muusika- ja jalutuslinnale ka turgudelinn," oli Pruul ootusärev.

← **FESTIVALI** peaesineja on sel aastal Ameerikast – 18. septembri õhtul astub Koidu seltsimajas üles San Franciscost pärit *indie*-bänd Vetiver. FOTO: VILJANDI MUSIC WALK

Festival
Viljandi Music Walk 2015

18.–19.09 Viljandis
Piletid: 7–20, mitmed üritused tasuta
www.vmw.ee

Intiimne õhkkond. Üks festivali eesmärke on näidata külastajatele sellist Viljandit, millist ta ise ehk üles leida ei oskakski. See aga on võimalik vaid siis, kui säilib ürituse intiimne atmosfäär. "Publikut ootame mõistlikult, meie eesmärk pole kunagi olnud mingeid rekordeid püstitada, pigem pöörata neile, kes tulevad, maksimaalset tähelepanu. See Viljandi, mida meie näidata tahame, ei tule kuidagi välja, kui kohale tulevad kümned tuhanded inimesed," rääkis korraldaja.

Tänavuse festivali rahvarohkeima üritusena võib ennustada laupäevast Vaiko Epliku tasuta kontserti Viljandi mõisa verandal, mis on kulminatsiooniks seal terve päev kestvatele Viljandi linna päeva üritustele. Publikut jagub ilmselt ka reede õhtusele kontserdile, mil esineb San Francisco *indie*-bänd Vetiver, kelle Euroopa tuur algab Viljandist.

Uued paigad. Festivali korraldajad on otsustanud, et esinemispaigad, nii nagu esinejadki, ei kordu VMW-l mitte kunagi. Nii on esinemispaikadeks olnud näiteks raamatukogu, taaskasutuskeskus, koolimaja hoov ja mitmed teised mitte just kõige tavalisemad kontserdikohad.

Üks tänavusi kohaleide on Viljandi järveäärsed tenniseväljakud, mida seni pole veel kontserdipaigana kasutatud. VMW-l esinevad seal Leikki ning Gorõ Lana.

11.–17.09

AL BASTIONE
17.09 kl 19 **Kristjan Kannukene**
Viru 23, Tallinn

ATLANTIS
11.09 kl 23 **Shanon**
Narva mnt 2, Tartu

CAFÉ AMIGO
11.09 kl 23 **Meie Mees**
12.09 kl 23 **2 Quick Start**
17.09 kl 23 **Ka-Funky**
Viru väljak 4, Tallinn

CHICAGO 1933
11.09 kl 22.30 **James Werts World Project**
Aia 3, Tallinn

CLAZZ
11.09 kl 22 **Marvi Vallaste, Rolf Roosalu, Lauri Pihlap**
16.09 kl 22 **Helen Adamson**
17.09 kl 22 **Helin-Mari Arderi Trio**
Vana turg 2, Tallinn

CLUB DIVA
12.09 kl 23 **Hendrik Sal-Saller & Smilers**
Raekoja 8, Kuressaare

CLUB HOLLYWOOD
12.09 kl 23 **"Hollywood 20-th Birthday"** Uku Suviste, Mart Müürisepp
Vana-Posti 8, Tallinn

ESTONIA
13.09 kl 17 **"Harmoonia I"** (Joonase lähetamine)
13.09 kl 19 **"Harmoonia II"** (Beethoven ja Randalu)
16.09 kl 19 **"60 aastat sõprust"** Kymi Sinfonietta, Tallinna Kammerorkester, dirigendid Risto Joost ja Atso Almila (Soome)
Estonia puiestee 4, Tallinn

FK KESKUS VÄLIKARDIRADA
11.09 kl 18 **Tanel Padar & The Sun, Shanon**
Paldiski mnt 229a, Tallinn

HAAPSALU KUURSAAL
17.09 kl 19 **"Kallis õhtu II"**
Henn Rebane ja Tõnis Rätsep
Promenaadi 1, Haapsalu

KADRIORU PARK
17.09 kl 19 **"Valgus kõnnib Kadriorus"** Jääääär, Ivo Linna, Ansambel Kruuv, Untsakad
A. Weizenbergi 33, Tallinn

KLUBI ROCK & ROLL
11.09 kl 21 **"Tartu Underground Festival"** Martians, Smõuk, Nyrok City, Superliustik, SS Robot, Her Memorial Discourse
Tiigi 76a, Tartu

KLUBI VABANK
11.09 kl 23 **Koit Toome & Band**
12.09 kl 23 **Marju Länik**
Ülikooli 8a, Tartu

KOHVIK FELLIN
15.09 kl 20 **AERIE** (Šveits-Saksamaa-Eesti)
Kauba 11, Viljand

KULTUURIKATLA PADA
12.09 kl 21 **"Noortebänd 2015"** Avapidu
Põhja pst 35 / Kalasadama 6, Tallinn

MEET & GREET
11.09 kl 20 **"Meet & Greet suur avapidu koos Karl-Erik Taukariga"**
Küütri 1, Tartu

MOOSTE FOLGIKODA
16.09 kl 19 **Kammerkoor Collegium Musicale, dirigent Endrik Üksvärav**
Mooste

NARVA JAZZ CLUB
16.09 kl 19 **AERIE** (Šveits-Saksamaa-Eesti)
Raekoja plats 2, Narva

NO99
11.09 kl 21 **Sofia Rubina Band** plaadiesitluskontsert
Sakala 3, Tallinn

OKUPATSIOONIDE MUUSEUM
15.09 kl 19 **Reval Ensemble** Sissejuhatus: Mihhail Lotman ja Vello Salo
Toompea 8, Tallinn

PÄRIMUSMUUSIKA AIT
12.09 kl 11 **"Hooaja avapidu"** Sofia Joons, Silver Sepp, Ansambel RIM (Norra/Rootsi), Naised Köögis ja Ülemakstud Rentslihärrad
16.09 kl 20 **Evert and The Two Dragons**
Tasuja pst 6, Viljandi

Draakonid esinemas taas kodumaal

Järgmisel nädalal annab Ewert and The Two Dragons Eestis kaks kontserti – esimest korda astutakse üles Viljandi publiku ees, samuti antakse kontsert Tartus.

Ewert and The Two Dragons on pärast värskeima albumi "Circles" ilmumist tuuritanud nii Põhja-Ameerikas kui ka Euroopas. Suve üheks meeldejääävaimaks hetkeks võib kindlasti pidada esinemist Lätis Positivus Festivalil, kus astuti üles üle 10 000pealise publiku ees.

Nüüd on nad Eestis tagasi. Kui kevadel esitleti albumit "Circles" Tallinnas ja Pärnus, siis nüüd jõuab kätte Tartu ning Viljandi kord. "Meil on hea meel, et saame esimest korda Viljandis üles astuda ning jõuame üle mitme aasta tagasi Tartusse. Need saavad kindlasti olema kaks väga erilist õhtut," sõnab bändi solist Ewert Sundja.

← **SEL** kuul annab bänd üle pika aja taas Eestis kontserte – muusikat mängitakse Tartu publikule ja esmakordselt esinetakse ka Viljandis. FOTO: KORRALDAJA

Uue albumi lood on saanud positiivset tagasidet, sealhulgas maailmakuulsalt dirigendilt Kristjan Järvilt, kes intervjuus Sirbile sõnas: "Mul oli jube hea meel, kui ma kuulasin viimati bändi Ewert and the Two Dragons. Laulud, produktsioon... See on nii kõrge tase."

PUHKEPÄEV

Indie
Ewert and The Two Dragons

16.09 kl 20 Viljandis Pärimusmuusika Aidas
18.09 kl 20 Tartus Genialistide klubis
Piletid: 15–18 eurot
www.ewertandthetwodragons.com

PUHKEPÄEV 11. september 2015
toimetaja Signe Sillasoo, tel 667 0218, e-post signe.sillasoo@aripaev.ee

DVD

Pikk tee õige leidmiseni

"Ristunud teed" on armastuslugu, mille aluseks jutuvestja Nicholas Sparksi *bestseller.* Loo keskmes on Luke (Scott Eastwood), *comeback´*ist unistav endine rodeokauboi, ja tudeng Sophia (Britt Robertson), keda on ootamas unistuste töökoht New Yorgi kunstimaailmas. Noorte ootamatust kohtumisest saab alguse kirglik suhe. Uue vaatenurga oma partnerile ja sellele, mis nende vahel on, saavad nad tänu autoavarii järel päästetud Irale (Alan Alda). "THE LONGEST RIDE", DVD SAADAVAL APOLLOS

EDETABEL

Apollo filmide TOP

1. 1944
2. Kodu
3. 6 kangelast
4. Käsna-Kalle Kantpüks
5. Ristunud teed

11.–17.09

CINAMON

"Muun, kuu valvur"
11.00 (L,P), 13.00, 15.30
"Suvepuhkus"
kl 11.45, 14.45, 17.15 (v.a R–P), 20.00 (v.a. N), 22.15
"Kopp-kopp"
kl 22.30
"Ameerika ultra"
kl 14.15, 19.45; E–K kl 22.15
"Pahupidi"
kl 12.00, 13.30, 15.00, 18.15
"Vasakukäeline"
kl 21.00
"Käsilased"
kl 14.00; L., P kl 11.30
"Külaskäik"
kl 17.05, 21.30
"Hitman: Agent 47"
kl 16.00, 20.15
"Riskikuller. Täiskäigul edasi"
kl 17.45, 22.00
"Koodnimi U.N.C.L.E"
kl 18.40
"Ricki – rokkstaarist ema"
kl 12.30, 16.30, 19.15
"Labürindijooksja: Põlenu katsed"
R kl 17.15; L., P kl 17.15; N kl 19.30
Turu 2, Tartu

SOLARIS KINO

"Riskikuller. Täiskäigul edasi"
R, E–K kl 14.50, 17.00, 19.10, 21.15; L kl 13.15, 15.20, 17.30, 22.10; P kl 15.40, 17.45, 20.00, 22.20; N kl 14.50, 17.00, 20.10
"Ricki – rokkstaarist ema"
R, E, T kl 12.20, 18.50, 21.10; L kl 11.10, 13.40, 17.40; P kl 11.00, 17.50, 22.15; K kl 18.50, 21.10; N kl 12.20, 19.15
"Külaskäik"
R, T, K kl 17.30, 19.40, 21.50; L kl 17.45, 20.00, 21.30; P kl 17.30, 19.45, 22.00; E kl 20.20, 22.00; N kl 15.00, 19.30, 21.50
"Kopp-kopp"
R, E–K kl 15.00, 21.30; L kl 22.15; P kl 14.50, 21.00; N kl 15.00, 21.40
"Ameerika ultra"
R, E–K kl 15.45, 20.10, 22.15; L kl 15.50, 20.15, 22.20; P kl 15.20, 20.15, 22.20; N kl 15. 45, 22.15
"Suvepuhkus"
R, E–K kl 14.30, 19.15; L kl 13.00, 17.50; P kl 14.00, 18.50; N kl 14.30, 19.30
"Lahutus Prantsuse moodi"
R, T, N kl 12.15; L kl 16.00; P kl 11.50; E, K kl 17.15
"Pahaendeline 2"
R, E–K kl 22.10; P kl 21.40; N kl 14.40
"Koodnimi U.N.C.L.E."
R, E–K kl 13.00, 19.30; L kl 11.15, 15.15; P kl 13.00, 19.20; N kl 17.10
"Muun, kuu valvur"
3D eesti k: R, E, T, N kl 11.50, 13.50; L kl 11.50, 13.50; P kl 11.20, 13.50; K kl 13.45; 2D eesti k: R, E–N kl 16.50; L, P kl 15.40; 3D vene k: R, E–N kl 14.45; L, P kl 14.15
"Irratsionaalne mees"
R, T, N kl 17.15; L kl 10.50; P kl 17.10; E kl 12.15
"Hitman: Agent 47"
R, T, K kl 12.50, 22.00; L kl 18.00; P kl 12.40, 21.50; E kl 12.50; N kl 12.50, 21.45
"Vasakukäeline"
R, E–K kl 16.40, 19.30; L kl 15.10, 18.50; P kl 16.15, 19.00; N kl 16.40
"Sipelgapoiss 2 – Punase tigediku kättemaks"
R, E–K kl 15.30; L kl 13.20; P kl 11.00; N kl 13.00
"Nagu hunnik õnnetust"
R, T, N kl 12.00; L kl 16.15; P kl 11.30; E, K kl 16.40
"Pahupidi"
3D eesti k: R, E, T, N kl 12.30, 17.50; L kl 11.00, 18.00; P kl 11.10, 17.40; K kl 17.50; 2D eesti k: R, E, T, N kl 14.40; L, P kl 13.30; K kl 12.15, 14.40
"Võimatu missioon: Salajane rahvas"
R, T, N kl 16.40; L kl 11.30; P kl 16.15; E, K kl 12.00
"Käsilased"
2D eesti k: L. 11.20; P. 15.30
"Labürindijooksja: Põlenu katsed" L kl 19.40; P kl 13.20, 19.50; N kl 19.10, 21.40
"Roukli"
N kl 18.50
"Sicario"
N kl 21.10
"Teistega voodis"
N kl 19.40
Emme ja Beebi Kinohommik: "Muun, kuu valvur"
K kl 11.00
"Ricki – rockstaarist ema"
K kl 11.00
Estonia pst 9, Tallinn

↑ **KOLMEKORDNE** Oscari-võitja Meryl Streep kehastab filmis rokkarist ema, kes paneb hetkeks pilli nurka, et pikalt tähelepanuta jäänud pereelu korda sättida. FOTOD: TOOTJA

Meryl Streep rokib kinolinal.

Etteaste koos tütrega

KAROLIINA VASLI
kaasautor, Õhtuleht

Kolmekordne Oscari-võitja Meryl Streep on tuntud ennekõike oma draamarollide poolest, ent filmis "Ricki – rokkstaarist ema" näitab ta, et on sina peal ka hea huumori ja muusikaga.

Streep tähistas tänavu suvel 66. sünnipäeva. Hollywoodi mõistes (eriti naisnäitlejate puhul) on see juba kriitiline vanus, rolle on väga raske leida. Streep on hea erand, ta on pigem hädas sellega, mis rollid võtta, mis jätta.

Kuna tal on näitlemisoskuse kõrval ka päris hea lauluhääl, otsustas ta end teostada Oscari võitnud lavastaja Jonathan Demme'i ("Voonakeste vaikimine") ja Oscari võitnud stsenaristi Diablo Cody ("Juno") lõbusas komöödias "Ricki – rokkstaarist ema".

Jagab kinolina lihase tütrega. Streep mängib Rickit – kitarrikangelannat, kes loobus aastate eest kõigest *rock'n'roll*'i-staari unistuse nimel, kuid kes läheb nüüd koju perekonnaga suhteid lappima.

Streepi kõrval astuvad üles tema päris tütar Mamie Gummer, kes on ka tema filmitütre rollis; Rick Springfield, kes on Rickisse armunud bändiliige; ja Kevin Kline, kes mängib Ricki kannatavat eksabikaasat.

Kline'i ja Streepi jaoks on see komöödia juba kolmas, kus koos publiku ette astutakse. Koos mängiti ka filmides "Sophie's Choice" (1982) ja "A Prairie Home Companion" (2006). Ka oma tütrega on Streep juba mitu korda ekraaniaega jaganud.

Ühes intervjuus uuriti, kas Streepil oli keerukas mängida nii vastuolulist rolli – Ricki ei saa oma tütrega läbi, kuna hülgas aastate eest perekonna. "Tütar tunneb mind nii hästi, et teab, kui ma lähen rolli sisse, siis lähen. Ta ei pahanda. Rickit mängides mõtlesin, mis tunne oleks, kui tõesti jätaks oma lapsed ja peaks selle teadmisega elama."

Lihtne komöödia. Film vähemasti USA kinodes eriliseks kassamagnetiks ei kerkinud, kuigi jäi siiski kasumisse. Kriitikud on üldiselt olnud pigem tunnustavad (ega Streepi kohta üldjuhul midagi negatiivset öelda tihatagi). The Examineri filmikriitik Kay Shackleton märkis, et seda linateost tulebki võtta kui kerget komöödiat, mis on segu filmist ja muusikavideost. "Ei ole põhjust oodata, et Streep Oscari nominatsiooni saaks, aga kuna filmis on palju muusikat ja huumorit, võib ta vabalt pääseda Kuldgloobuse nominentide hulka," arutles ta.

Küll aga on Streepil varasalves ka üks teine film, millele peatsel auhinnahooajal edu ennustatakse – draama "Suffragette", mis räägib feministlike liikumiste algusaegadest. Lisaks Streepile mängivad seal veel näiteks Carey Mulligan ja Helena Bonham Carter.

Komöödia
"Ricki – rokkstaarist ema"

Režissöör: Jonathan Demme
Osades: Meryl Streep, Kevin Kline, Mamie Gummer, Sebastian Stan, Ben Platt, Rick Springfield
Filmi pikkus: 1 h 42 min
Kinodes alates: 11.09

↑ **FILMIS** mängib Streep koos oma tütre Mamie Gummeriga.

Kui palju maksab odav teksapaar tegelikult?

Film "Moest väljas" jälgib Reet Ausi teekonda Tallinnast läbi Euroopa moelavade ja Lõuna-Ameerika puuvillaväljade otse masstootmise epitsentrisse Bangladeshi.

Me elame globaalse tarbimise ajastul kus tarbimistempo üha kiireneb. Ei ole saladus, et moetööstus on selle tarbimisralli esirinnas. Tuhanded vabrikud kolmandas maailmas ei tooda mitte ainult rõivaid erinevatele suurfirmadele, vaid ka tonnide viisi mürgiseid jäätmeid.

Moedisainer Reet Ausil on ambitsioonikas plaan muuta maailma. Ausile näib, et ainus viis kahjuliku moetööstusega võitlemiseks on süsteemi muutmine seestpoolt.

Alates kiirmoe turule tulekust 1990ndate alguses on esmatähtis toote madal hind. Eesmärk on leida odavaim kangas, kõige lihtsam lõige ja kõige madalama hinnaga allhankija, kes töö ära teeks.

← **MOETÖÖSTUSE** toodetud kiirmoega tuleb kaasa ka tuhandeid tonne prügi – Reet Aus püüab seda süsteemi seest poolt muuta. FOTO: TOOTJA

Lihtne näide on tavaline teksapaar: toormaterjal kasvatatakse Lõuna-Ameerika puuvillaistandustes, kangas toodetakse Indias ja teksad õmmeldakse kokku Bangladeshis. Sealt liigub ese kauplustesse üle maailma. Oma teekonnal arengumaades näevad needsamad teksased, mida me igapäevaselt kanname, füüsilist vägivalda, lapstööjõudu ja 80tunniseid töönädalaid. Seetõttu saame poest osta soodsaid esemeid, mille eluiga tänu halvale kvaliteedile ja keemiliselt töödeldud kangale piirdub tihti vaid ühe hooajaga. Üldjuhul ei tee keegi sellest probleemi, sest uued soodsad esemed ootavad juba poes.

Pole siis ime, et rõivad on kaotanud oma väärtuse ja inimesed tarbivad neid kui ühekordseid nõusid. Tulemus on hävinev keskkond ja tohutud kogused jäätmeid.

Koos Reet Ausiga püüavad režissöörid Jaak Kilmi ja Lennart Laberenz leida vastust küsimusele, kas sellest olukorrast on üldse mingit väljapääsu. Film on üles võetud aastatel 2009–2014.

PUHKEPÄEV

Dokumentaal
"Kaotatud paradiis"

Režissöörid: Jaak Kilmi, Lennart Laberenz
Filmi pikkus: 1 h
Kinodes alates: 18.09

11. september 2015 PUHKEPÄEV
toimetaja Signe Sillasoo, tel 667 0218, e-post signe.sillasoo@aripaev.ee

RAAMAT

Ameerika kivist uhkused

Kaheksas raamat sarjas "Aja jälg kivis" viib lugeja Ameerika Ühendriikidesse. Rännak algab pealinnast Washingtonist ning riigi tähtsaimast hoonest Kapitooliumist. Külastatakse ka Valget Maja ja tutvutakse USA esimestele presidentidele pühendatud mälestusmärkidega. New Yorgis saab teada, kuidas kerkisid Manhattanile omavahel kõrguses võistlevad pilvelõhkujad ning kuidas jõudis Vabaduse saarele leedi Vabadus – Vabadussammas. Lisaks viib raamat lugeja ka Californiasse, San Franciscosse, Memphisesse ja Louisianasse. "AJA JÄLG KIVIS. AMEERIKA ÜHENDRIIGID", AUTOR: HELGI ERILAID, KIRJASTUS: MENU KIRJASTUS

Kuu täis kaasaegset fotokunsti.

Prosuumerid valitsevad järjest enam

MERILIN METS
kaasautor

17. septembril avatakse Eesti Kaasaegse Kunsti Muuseumis näitusega "Prosu(u)mer" rahvusvaheline kunstibiennaal Tallinna Fotokuu 2015, mille kavast leiab veel mitmeid näituseid, loenguid ja kursuseid.

Alguse sai Fotokuu osana Tallinn Euroopa kultuuripealinn 2011 sündmustest. Tänu tegijate kustumatule entusiasmile ja vabatahtlikule tööle püsib projekt siiani elus ning kolmas toimumiskord näitab selget nõudlust taolise näituseformaadi järele siinsel kunstimaastikul.

Programmis mitmeid näituseid. Teist aastat sündmuse kunstilise juhi rolli täitev Kristel Raesaare sõnul on biennaali missiooniks visuaalse lugemisoskuse arendamine ja sissevaade fotograafia kasutamisse kaasaegses kunstis. Nii tuuakse Tallinna Fotokuu 2015 raames vaatajateni kolm rahvusvahelist ja kaks Eesti kunstnike näitust, lisaks väiksemad satelliitnäitused Tallinna galeriides ning Eesti Fotokunstimess.

Kesksel näitusel "Prosu(u)mer" osalevad mitmed rahvusvaheliselt tunnustatud kunstnikud, kuraatoriks kutsuti samuti kunstnik välismaalt, David Raymond Conroy, kes osales 2013. aasta Fotokuu näitusel "Kahtluse varjud". Varasemalt on David kasutanud kuratoriaalseid taktikaid enda näitustel kunstniku positsioonilt, olla aga ainult kuraator, tähendab midagi muud.

Mis loom on prosuumer? Futuroloog Alvin Toffler nimetab prosuumeriks uut tüüpi tarbijat, kes aktiivselt osaleb talle suunatud toodete arendamises ja valmistamises. Majandusteoorias võrdub see inimesega, kes tarbib iseenda töö vilju. Prosuumerid on ka kunstnikud, kes oma loomingut sageli muu tööga üleval peavad. Näitus uuribki tänases maailmas järjest nähtavamalt hägusaid tootja ja tarbija, professionaali ja amatööri, looja ja kasutaja positsioone.

↑ **KOLMANDAT korda toimuva Tallinna Fotokuu keskne näitus on "Prosu(u)mer". Üks näitusel väljas olevaid töid on "Mõõkvaal", autoriteks Rockstar Games & Karl Smith.** FOTO: TALLINNA FOTOKUU

Mingil tasandil pole antud näitus kindlasti kergete killast, kuid Raesaare ei soovita sellele läheneda eelneva hirmuga: kõik teosed on tegelikkuses lihtsasti lahti mõtestatavad. Sealjuures saab palju abi põhjalikest selgitavatest kuraatoritekstidest.

Publikuprogrammi raames toimub biennaali raames täiskasvanutele mõeldud kursus "Fotograafia ja kaasaeg", millega püütakse läheneda laiemale publikule. Kursusel selgitatakse, kuidas fotograafia meie igapäevaelu mõjutab ning mida tähendab foto kui sotsiaalne praktika. Kursus sobib amatöörfotograafidele.

Fototarkus professionaalidelt. Lisaks on kavas 2.–4. oktoobril Telliskivi Loomelinnakus fotokunstimess – seal saab näha Eesti fotokunstnike viimaste aastate tegemisi. Lisaks jagavad eksperdid head nõu neile, kes soovivad alustada isikliku kunstikoguga.

Festival
Tallinna Fotokuu 2015
17.09–18.10 Tallinnas ja Tartus. Kavas on loengud, töötoad, filmiõhtud, fotokunstimess ja näitused.
Näitustest kavas on:
18.09–18.10 "Prosu(u)mer"
25.09–18.10 "Külm vesi. Võrdlev sissevaade 1990ndate ülemineku-aja Balti fotokunsti"
26.09–18.10 "Leegi vari"
08.10–08.11 "Aegvõte"
20.11–28.02 "Plahvatusest tasandikule. Eesti kaasaegne foto 1991–2015"
www.fotokuu.ee

11.–17.09

ADAMSON-ERICU MUUSEUM
"Efraim Allsalu. Elurõõm ja lüürika karmil ajal", kuni 25.10
Püsiekspositsioon: "Kunstnik Adamson-Eric (1902–1968)"
Lühike jalg 3, Tallinn

DRAAKONI GALERII
Grisli Soppe, kuni 19.09
Pikk 18, Tallinn

EDUARD VILDE MUUSEUM
"Külmetav kirjanik", kuni 13.09
Roheline aas 3, Kadriorg, Tallinn

EESTI LOODUSMUUSEUM
"Seenenäitus", kuni 20.09
"Öised tiivulised", kuni 24.10
Lai 29a, Tallinn

EESTI MAANTEEMUUSEUM
"Tee täis kuulujuttu", kuni 30.09
Püsiekspositsioon: "Tee ajalugu!", **"Teeaeg"**
Varbuse, Kanepi vald, Põlva maakond

EESTI RAHVA MUUSEUMI NÄITUSEMAJA
"Pronksspiraalidest vaselisteni", kuni 01.11
Püsinäitus: "EESTI. Maa, rahvas, kultuur"
J. Kuperjanovi 9, Tartu

EESTI TARBEKUNSTI- JA DISAINIMUUSEUM
"Atelier für Kunstg" Anna von Maydelli mööblikavandid, kuni 13.09
"Uus Põhjamaade moeillustratsioon II", kuni 27.09
"Lennart Mänd. Kõited", kuni 25.10
Püsinäitus: "Ajamustrid 3"
Lai 17, Tallinn

ENERGIA AVASTUSKESKUS
"Arhitekt Ämblik ja Insener Mutt"
"Energia näitus"
"Heli ja valgus"
Põhja pst 29, Tallinn

HEIMTALI MUUSEUM
"Koolilapse elu kääriga lõigatult", kuni 31.10
Püsinäitus: "Põlvest põlve elutarkus"
Pärsti vald, Viljandimaa

KADRIORU KUNSTIMUUSEUM
"Kunstiteos lähivaates", kuni 04.10
Püsiekspositsioon: "16.–20. saj. maalikunst. Madalmaade, saksa, itaalia, vene meistrid", **"18.–20. saj. Lääne-Euroopa ja Vene tarbekunst ning skulptuur"**
Weizenbergi 37, Tallinn

KIEK IN DE KÖK
"Pil(t)k läbi aja" Tallinna hävinud keskaegsete linnakindlustuste vaateid kunstis, kuni 31.12
Komandandi tee 2, Tallinn

KONDASE KESKUS
"Palermo hobune" August Künnapu, kuni 13.09
"Hanneriina heli- ja koomiksinäitus", kuni 20.09
"Karuskose Lilli Liinsoo maalid", kuni 30.09
Püsinäitus: Paul Kondase maalid
Pikk 8, Viljandi

LENNUSADAM
"Võidujooks maailma lõppu", kuni 10.01
Allveelaev "Lembit", vesilennukid, paadid ja jahid
Vesilennuki 6, Tallinn

NARVA MUUSEUM
"Nahaalused lood" Marje Taska ja Reet Varblase näitus, kuni 18.10
Vestervalli 21, Narva

RANNARAHVA MUUSEUM
"Kala poseerib nõudekapis" Portselannõude näitus, kuni 01.11
Nurme tee 3, Pringi küla,Viimsi vald

TALLINNA BOTAANIKAAED
"Kodumaiste viinamarjade näitus", kuni 13.09
Kloostrimetsa tee 52, Tallinn

TALLINNA KUNSTIHOONE GALERII
"Lähemale" Eleriin Ello, kuni 20.09
Vabaduse väljak 6, Tallinn

TALLINNA KUNSTIHOONE
"Must ja valge" Tallinna V Rahvusvaheline Joonistustriennaal, kuni 27.09
Vabaduse väljak 8, Tallinn

TALLINNA LINNAGALERII
"Peegeldused" Valeri Vinogradov, kuni 20.09
Harju 13, Tallinn

TEADUSKESKUS AHHAA
"Ahhaa, ülisalajane!", kuni 17.04
Püsinäitused:
"Tehnoloogiasaal"
"Elusaal"
"TÜ meditsiinikollektsioonid"
"TÜ Loodusmuuseumi kogud"
"Planetaarium"
Sadama 1, Tartu

Tehnoloogiad arhitektide käsutuses

Eesti Kunstiakadeemia arhitektuuriteaduskonna 3D Labor (3DL) tutvustab Tallinna arhitektuuribiennaali ajal näitusega "3DL – arhitektuursed algoritmid ja ideed ruumis" uusi suundi ja tehnoloogiaid arhitektuuris ning sellega seotud aladel.

3DL on viimasel aastakümnel toonud Eesti arhitektuuriharidusse lisaks uudsetele tarkvaralistele lahendustele ka mitmeid digitaalsusel põhinevaid arvjuhitavate seadmetega valmistatavate makettide ja detailide prototüüpimise tehnoloogiaid.

Probleemid, mida uued tehnoloogiad arhitektuuri toovad. Näitusel esitletakse 2010–2015 loodud makette, videoid ning prototüüpseid tarkvaralahendusi, mis on väljavõtteks erinevatest objektidest, koostööprojektidest ja uurimustest.

Eesmärk on tutvustada probleemaatikat, mis tekib uudsete ruumikontseptsioonide ja tehnoloogiate rakendamisel arhitektuuris ja ehitatud keskkonnas laiemalt.

Arhitektuur
"3DL – arhitektuursed algoritmid ja ideed ruumis"
Disaini- ja Arhitektuurigaleriis, Pärnu mnt 6, Tallinn
Näitus on avatud kuni 15.09
www.tab.ee

Näitus tutvustab uusi tehnoloogilisi lahendusi. Koos väljavõtetega detailideni läbilahendatud arhitektuursetest magistriprojektidest on näitusel eksponeeritud nii hõljuvad objektid (droonid), interaktiivsed robootilised seadmed, 3D-prinditud, laserlõigatud ja komplekssе geomeetriaga katsemaketid kui ka uudsed ja originaalse ülesehitusega arhitektuursed tarkvaralahendused. 14. septembril kell 16 toimub galeriis ekskursioon kõigile huvilistele.

PUHKEPÄEV

PUHKEPÄEV 11. september 2015
toimetaja Raul Mee, tel 667 0132, e-post raul.mee@aripaev.ee

Tuulepargil tuul tiibades

AIDU **Tuulepark OÜ juhatuse esimees Andres Sõnajalg allkirjastas Lüganuse vallavanema Viktor Rauamiga kolmapäeval hoonestusõiguse võõrandamise lepingu, mis võimaldab alustada Baltikumi suurima, 165 miljonit eurot maksva tuulepargi ehitusega.**
FOTO: RAUL MEE

Vastasseis

← EESTI **Tööandjate Keskliidu tegevjuht Toomas Tamsar (vasakul) ning Ametiühingute Keskliidu juht Peep Peterson (paremalt teine) kohtusid eile riikliku lepitaja Henn Pärna juures, kes alampalga-teemalises lepitusmenetluses tegi teatavaks oma ettepaneku.** FOTO: ANDRAS KRALLA

Tore kingitus

↑ AMEERIKA **Kaubanduskoda Eestis kohtus eile pidulikult peaminister Taavi Rõivasega. Mälestuseks kingiti peaministrile Eesti idufirma +ID imepisike nimeline ID-kaardi lugeja.** FOTO: EIKO KINK

JEEP GRAND CHEROKEE ja
KÕIK ON SINU

Jeep
ILU. JÕUD.
VABADUS. KINDLUS.

Täisvarustuses Grand Cherokee 3.0 CRD 8AUT SUMMITi ostjale nüüd kaasa:

- **7000 € "Jeep raha"** - kasuta seda allahindluseks, tagasiostukompensatsiooniks või vali lisavarustust
- Pikendatud **garantii 5 aastat**
- Jeep Renegade'i **aastane kasutusõigus** ühele õnnelikule ostjale
- **Täiuslik varustus** - nt pikivahehoidja, pimenurga ja otsasõidu hoiatussüsteemid, aktiivne salongi mürasummutus, *natura plus* nahkinterjöör, aeglustiga nelikvedu jne

Vaata täpsemalt www.jeep.ee

AUTOD LAOS OLEMAS, KOGUS PIIRATUD.
KAMPAANIA KEHTIB KUNI 30.11.2015

KÕIKIDE OSTJATE VAHEL
LOOSITAKSE VÄLJA JEEP RENEGADE'I
KASUTUSÕIGUS ÜHEKS AASTAKS!

SILBERAUTO

Jeep® ametlikud esindused: Silberauto Eesti AS • TALLINN, Peterburi tee 50a tel 605 6950 • TARTU, Ringtee 61 tel 730 0785 • PÄRNU, Riia mnt. 231a tel 445 1999 • JÕHVI, Jaama 42a tel 611 9733 • KURESSAARE, Tallinna 82b tel 453 1428 • VILJANDI, Pargi 3b tel 435 4902 • RAKVERE, Haljala tee 1 tel 660 0152 • Jeep® peaesindus Eestis – AS Silberauto • **www.jeep.ee** • Jeep® on FCA US LLC registreeritud kaubamärk

Jeep®

CO_2-emissioon 198 g/km, keskmine kütusekulu 7,5 l/100km.

Eesti Kontsert

TASUTA kontserdid Estonia kontserdisaalis 12. septembril algusega kell 13.

Esinevad **Johan Randvere** (klaver), **Hortus Musicus** (vanamuusikaansambel) ja **Kuninglik Kvintett** (Eesti Rahvusmeeskoori vokaalansambel)

Eesti Kontserdi soodusmüügi päevad
10.–12. september

enamik pileteid tavahinnast **–30%**

Tee kingitus endale ja sõbrale! Kingi elamusi!

Soodushinnaga piletid on müügil Estonia kontserdisaali kassades, Piletimaailmas ja Piletilevis.

Äripäev Reede, 11. september 2015
nr 161 (5288) 3 eurot

ISSN 1406-2585
9 771406 258005

giaretta
Itaalia Mööbli Salong

Tule ja küsi hinnapakkumist!

Rohkem infot koduleheküljel www.giaretta.ee

Pärnu mnt. 123A, Tallinn | E-R 10.00 -19.00, L 10.00 -17.00 | tel. 621 1353, 58 366 302 | giaretta@giaretta.ee | www.giaretta.ee